AZ.

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXIII
A
14
NAPOLI

Carthusie S. Martini
supra Neapolim liber.

XXIII
a
14

Ex museo

Martini.

XXIII
a
14

DANIELIS HEINSII

DE CONTEMPTV MORTIS

LIB. IV.

Ad Nobiliſsimum Ampliſsimumque Virum

IANVM RVTGERSIVM.

LVGD. BATAVORVM,

Ex Officinâ ELZEVIRIANA.

cIↄ Iↄ cxxI.

BIBLIOTECA NAZIONALE · V. EM. III

B. R. NEAPOLIS

Viro Nobiliſſimo Ampliſſimo,

IANO RVTGERSIO,

Ser. Suecorum &c. Regis Conſiliario & Exlegato.

Q*Vi memoria maiorum noſtrorum, heroicam poëſin, in Italia, penes quam illius laus ſtetit hactenus; graui opere aliquo ad leges ſuas reuocarunt, Pontificibus, Cæſaribus, ac Regibus, ingenij ſui monumenta inſcripſerunt. Nos, Rutgerſi, frater iucundiſsime, ad domeſticum patronum, ſiue temporum calamitas, ſiue harum literarum, quæ tum inter prima habebantur, vel contemptus vel incuria deduxit. Quorum omnium ſolatia, in virtute tua & amore optimorum ſtudiorum, habeo. Ut judicium omittam, ad quod prima huius ſæculi ingenia iam prouocarunt. Nam in cæteris, ſic viuere incœpimus, ut contra ſapientiæ faſtidia, ab efficacitate illius & præſtantia remedium ſumamus: ea autem, quæ reuera nihil præter apparatum quen-*

quæ reuera nihil præter apparatum quendam nudum habent & fortunæ ſtrepitum, ſuo modo metiamur. Quiſquis ſacras mentis occupationes æſtimat vt debet; mihi princeps eſt. qui beata ſapientiæ contemnunt ſtudia, non pluris ea facient, ſi ijs ſupplicemus: nobis autem, id quod ſapiente viro eſt digniſſimum, perierit; magnitudo animi, & contenta ſorte ſua felicitas. quibus equidem, nec illi, qui largiri poſſe cætera putantur, maius aliquid aut luculentius à Deo conſequuntur aut donare nobis poßunt. De reliquis qui eo vſque ſe abiiciunt, hi ipſi viderint. Hoc, vt ſpero, nec inuidia negabit, nos, heroicam poëſin, iterum ad argumentum ſuum, hoc eſt, apicem humanæ ac diuinæ ſapientiæ, transferre hic conatos eſſe. In quo Orpheus, Linus, ac Muſæus, tota denique illa prima ſapientiæ familia, aut inuenit eam aut conſtituit: niſi quod Chriſtiano altius fuit aſcendendum.

Vale frater iucundiſsime.

ARGV-

Argvmentvm

Libri I.

PRimus liber continet doctrinam Platonicam, de vita ſecundum mentem: quæ in ſeparatione animæ à corpore ac ſenſibus, & in vera cum Deo conjunctione, conſiſtit. Quod, eodem teſte, vnicum Philoſophi eſt munus: vnicum initium mortis. quæ eſt, animæ à corpore ſolutio, & conjunctio cum ſummo Bono.

Argvmentvm

Libri II.

Secundus liber multis rationibus ac copioſe docet, quare mors ſit contemnenda. Ac primo, quanta vitæ ſit calamitas: tum quo pacto animus ad contrariam de morte opinionem & contemptum eius, præparandus ſit: quæ agenda in hanc rem, quæ fu-

gienda. Qua occaſione, inter cætera, multis argumentis animæ probatur immortalitas.

ARGVMENTVM

LIBRI III.

Liber Tertius informat militem; qui præcipue ſic naſci debet, ſic inſtitui, vt pro patria moriendum ſibi aliquando eſſe intelligat. Talis, quo pacto ſolidam animo virtutem & contemptum mortis debeat parare, oſtenditur.

ARGVMENTVM

LIBRI IV.

Poſtremus liber docet, Vitam noſtram eſſe in vno Ieſu Chriſto reconditam. Quem antiqui Patres ſemper ſunt intuiti, donec in carnem tandem venit. Idem nobis faciendum eſ-

ſe.

ſe. Conducere huic rei aſſiduam illius contemplationem, veram fidem, ſpem, charitatem, veramque anteactæ vitæ pœnitentiam. Cogitandum quoque de martyribus, qui exemplo ſuo docuerunt, eundem, mortis terrorem ſuſtuliſſe, qui hanc ſuſtulit. Cuius natiuitas, vita, mors, triumphus de morte, deſcribitur.

VOTVM

VOTVM AVTORIS

PRO VITA ET MORTE.

ΜΗΤΕ ΒΙΟΝ ΣΤΥΓΕΟΙΜΙ ΚΑΚΩΝ
ΓΕΝΝΗΤΟΡΑ ΠΑΝΤΩΝ,
ΜΗΤ᾽ ΑΥ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ
ΠΑΣΙΝ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΟΝ.
ΑΛΛΑ ΤΟΝ ΕΚΤΕΛΕΣΑΙΜΙ,
ΤΥΧΗ ΚΑΡΤΙΣΤΑ ΠΑΛΑΙΣΑϹ,
ΤΟΝΔ᾽ ΑΥ ΠΡΟΣΒΛΕΨΑϹ ΑΝ-
ΤΑ ΠΡΟΣΕΡΧΟΜΕΝΟΝ·
ΑΜΦΟΤΕΡΟΙϹ ΑΤΙΝΑΚΤΟϹ ΕΩΝ
ΚΑΙ ΟΜΟΙΙΟϹ· ΟΥΤΩ
ΕΙΗ ΜΟΙ ΖΩΕΙΝ, ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ
ΑΥ ΘΑΝΕΕΙΝ.

DANIELIS HEINSII DE CONTEMPTV MORTIS

LIB. I.

ARGVMENTVM.

Primus liber continet doctrinam Platonicam, de vita ſecundum mentem: quæ in ſeparatione animi a corpore ac ſenſibus, & in vera cum Deo conjunctione, conſiſtit. Quod, eodem teſte, vnicum Philoſophi eſt munus: vnicum initium mortis: Quæ eſt, animæ a corpore ſolutio, & conjunctio cum ſummo Bono. Cætera e Compendio, librorum ſingulorum, quod in fine legitur, petantur.

QVid mentem eripiat tenebris, quid pectore letum,
Seu mors ſponte vocat, ſeu tela aduerſa minantur,
Eximat attonitis, animaſque aſſcribat Olympo,
Sanguine luſtratas, terræ pelagique potentis,
Et fati, noſtrique, canam. Tu virgine natus,
Et vitæ Rex ipſe, faue. tu, maxime, vati
Auxilium, tu finis eris. Tibi noſtra carina,
Siſtat inoffenſum ſupremo in littore curſum.

Namque tibi Graiorum omnis ſapientia ſeruit,
Et Muſæ quæcunque tibi famulantur,& omnis,
Vt ſemel exorta eſt tua lux animoque refulſit,
Interit extemplo,longéque auertitur, error.
Nec minus & nobis, Rutgerſi, in limine primo
Aduenias, aureſque adhibe. ſeu munera noſtra
Iam tangis,floreſque legunt tibi mille , Camœnæ,
Vt nuper , variaſque legunt cum floribus herbas:
Codanum ſeu jam ſuperas mare: ſeu tua Mauors
Regius, extremum patriæ conuerſus ad axem,
Ocia tota tenet , debellatorque trionum,
Iam triplici effulgens auro formaque decorus,
Diſtrictum, nullaque tibi jam parte vacantem,
Poſſidet, & Moſcho ſperata e frigore laurus;
Quicquid id eſt,quocunque agitas in littore curam,
Heic mecum ignaui paulum obliuiſcere leti,
Et fœdum indignumque viris dimitte timorem.
Ipſe tibi, qua Moſa pater, pulcherrimus errat,
Et Lingam Vahalimque uno complectitur amni,
Arbo ribus cinctam, & fœcundo gramine, ripam,
Diſpiciam, vento expertem, Phœboque furente.
Heic te Cecropides Muſæ, & mea maxima cura,
Magnus Ariſtocles jam nunc expectat, & auræ
Indigenæ, virideſque parant occurrere Nymphæ,
Extremo Borea redeunti, & finibus Arcti.
Principio pueris (namque hinc exordia prima
Ducere præcipio) cum ſenſim intendere mentem
Cœperit,& vocem moliri infirmior ætas,
Cuſtodem junge aſſiduum,vitæque magiſtrum,
Qui vitiorum odia, ac cultum virtutis honeſtæ,
Et dulcem ſenſim diſcendi inſtillet amorem. (mor,
Illum adeo,neque fœda Venus, neque Maſſicus hu-
Afflarit reſides animos, & inertia corda,
Ne furtim incautus contagia ducat alumnus,
Ingentiſque animi pulchro deſueſcat amori.

Illum autem primis mirari diſcat ab annis
Protinus: illius primos ab origine fontes,
Mente adeat ſecum, diuinaque ſemina luſtret:
Vt quondam omnipotens genitor, poſtquam humida regna,
Et terram, & vigiles cœli ſuſpenderat orbes,
Vnum inſpirarit, totieſque inſpiret ab alto,
In lucem quoties venturus concipit infans
Ætherium motum, & iucundæ exordia vitæ:
Omniaque ex ipſo iam tum deducat Olympo.
Nec de corporibus fluat, & poſt corpora reſtet,
Non mixtus, non compoſitus, puriſſimus in ſe,
Non vndæ pars aut flammæ, non ſimplicis auræ,
Non terræ. quanquam omniparens, quanquam omnibus altrix,
Quanquam tot facies animantum vberrima gignit,
Omnibus & dulcem pariter reſpondet amorem.
Quanuis & Cererem, quanuis & munera Bacchi
Didit, & arboribus gelidaque exuberat unda:
Vt ventura ſimul tranſactaque ſæcula voluat,
Et rerum euentus dubios, formaſque, locoſque:
Tum mille egregias paulatim excuderit artes
Vſibus humanis; cum vita informis & excors,
Volueret in ſolis ignauum montibus æuum,
Quod neque flamma poteſt, nec humus, nec mobilis vnda,
Nec purus mixtuſue aër. nec ſi quid ab illis
Aut partem trahit, aut vireis deducit inerteis.
Ergo, non ſtellarum orbes, non lucidus æther,
Nec Lunæ albentes radij, aut Titanius orbis,
Quanquam igni illuſtris formoſo, & cornibus aureis,
Et picturatum toties decurrit Olympum,
Quantum animus poſſunt. nec ſe illi aut ſedula tellus

Audeat, aut vaſti facies componere ponti. (bis
Nec vero, immenſus quanquam in ſe vertitur or-
Ætheris aurati, terramque amplectitur omnem,
Quanquam tot populos vrbiſque ingentibus vlnis
Continet, includit meditantem aſſurgere, ſupra
Cœlum omne, & proprium naturæ accedere fon-
tem,
Æternum cœli regem, vitæque parentem.
Præcipue, quoties altæ penetralia mentis
Recluſit, quoties in ſe diuertitur ipſe,
Auerſatus opum ſplendorem, & commoda vitæ,
Et quos ambitio mendax ſuſpirat honores.
Ille etiam, vitiorum vndas, fœdoſque tumultus,
Et tempeſtates ſubicit: populoque ſubacto,
Præcipiti inſano, turbaſque inferre parato,
Ipſe ſibi imperium & faſces tranſcribit honeſtos,
Purgatam includens intra ſua gaudia mentem.
Illa autem, excelſa ſedem ſibi legit in arce,
Indefeſſa, vigil: quantoque e corpore tardo,
Longius exierit, tanto magis ardua fertur,
Orbem extra, & geminos cœli ſeptemplicis axes.
Non ſecus ac quondam tenebris & carcere rupto
Immitis caueæ, volucrum regina, repente
Dat plauſum cœlo ingentem, nubeiſque relictas
Præterit, & verſis ad Phœbum elabitur alis,
Seque auras inter liquidas & nubila condit.
Ipſa igitur jungenda ſibi eſt, in ſeque vocanda,
Omnibus a rebus quas circumuoluitur aër,
Et quæcunque agitant mortales pectora curæ,
Aut conjurati collectam abducere ſenſus,
Mente relegandi tota, ſenſimque domandi.
Ne procul euectam terris, ſecumque putantem,
Aut rerum cauſas, aut magni ſemina mundi,
Culmine dejiciant tanto, voluantque deorſum
Reginam, famulorum inſtar, quos nulla lubido.

Pulchrorum, nudique animum percuſſit honeſti.
Namque vbi tranquilla ſeſe in ſtatione locauit,
Atque in ſe abſceſſit penitus, ſeque ipſa recepit;
Tum neque mors illam, nec iners Acherontis auari
Circumſtat formido, atque illætabilis horror.
Ac neque pauperies, neque vis inimica, nec ullus
Fortunæ fatiue aries, tum mœnia pulſat
Pectoris indomiti, terrorue aduertitur ullus,
Cum ſemel aſcendere arcem delubraque mentis
Illuſtres animæ, cœloque autore creatæ;
Nec ſi terrifico fremitu ruat arduus æther,
Sentiat, aut tantæ ſperet ſupereſſe ruinæ.
Hanc adeo vitam, ex vero quæ vita vocanda eſt,
Principium leti diuino prodidit ore
Magnus Ariſtocles: quia ſenſim excedere rebus,
Et nullo inſueſcit paulatim corpore niti
Mens animi, ſenſuſque excelſa auertitur omnes.
Hinc quibus affixa eſt penitus præſtantibus auſis,
Hanc animi vim nitentis pulchramque quietem,
Continuant leto, dulcique in imagine perſtant.
Ignari necis, & vitam inter gaudia fundunt,
Terrore haud ullo, haud vllo intercepta dolore.
Hanc vitam in terris cœlo delapſa canebat
Phænaretæ ſoboles. cui nulla a ſtirpe relicti
Iugera ruris erant, nulla uſquam armenta per herbam
Paſcebant, nulli vertebant arua iuuenci,
Nulla domus, nulli maiorum in limine vultus,
Nullus honos, nulla in patriam populumque poteſtas.
At ſupra fortunam animo proceſſerat omnem,
Liber & intrepidus; primaque in origine pulchri
Fixus & attonito ſimilis, dulcique furore
Suetus humum fugere, & mortales linquere curas
Præcipue, venturum olim præuertere ſecum,
Molirique animo, & paulatim addiſcere letum;

Mentem abducendo rebus, corpuſque premendo
Ingenti imperio. dum ſenſus ſub juga victor
Mitteret, atque omnem rationis ſubderet hoſtem.
Totam illum perhibent hyberno ſidere lucem,
Et gelidam hyberno medioque ſub aëre noctem,
Duxiſſe, immemorem juxta vitæque neciſque,
Et libare dapes, & inertes ducere ſomnos;
Du lcibus affixum curis, animoque fruentem.
Ac neque præcipitem pluuiam, cœloque ruentem,
Nec ſuper excuſſa crepitantem grandine nimbum,
Nec Boreæ horrorem immitis ſenſiſſe nec Auſtri;
Vſque adeo cunctos requierat pectore ſenſus.
Ipſe autem, membris, & inani parte relicta
Corporis, ignaruſque ſui, ſuper ardua tecta
Cœlicolum errabat, celſoque inſtabat amori,
Deuius, & pulchri diuino percitus igni.
Cuius ab obiectu, radios, & pontus & aër
Concipit, & lato quæ pendet in aëre tellus.
Candenti quales per noctem abſiſtere ferro
Cernimus, & crebram tenebris aſpergere lucem.
Hinc pulchræ in terris facies, campique virentes,
Hinc fontes, memorumq; oculis gratiſſimus horror.
Hinc pecudes, formaſque auium, vitaſque natantes,
Exiles utcunque ſibi deducere partes.
Hæc idem, gelidam formoſi ad fluminis undam,
Sub noto platani hoſpitio, proiectus in herba,
Cantabat; multum verba inter ſingula mulcens,
Cæſariem Phædri liquidam, atque argentea colla,
Hactenus, ut fœdis populum Pandione natum
Ignibus arceret, mentemque ab imagine pulchra
Duceret ad fontem. cujus, licet æthere ab alto
Tot riui in terram, & ſpecies, & nomina manant,
Ipſum hæret, fixumque manet, neque cedit Olympo:
Et longe attonitam trahit ad ſpectacula mentem.
Sic cum purpureus radios per tecta domorum,

Aut nemore in magno, per opacas arboris vmbras,
Sol jacit. ipſe ingens ingenti corpore, nuſquam
Vel cœlo egreditur, vel noſtro interuenit orbi,
At lætis ea ſigna oculis cum luce viator
Intuitus, ſurgitque animo, totumque repente
Cogitat abſentem: quantus, cum mane recenti
Attollens caput Oceani rutilantibus undis
Fertur in occaſum, vel cum ſua ſigna recenſet,
Et magnum cœlo ingrediens conuertitur annum.
Idem ubicunque dabat latebram nemus, aut ſpecus atrum,
Aut late diffuſa comis errantibus arbos,
Omnia diuinis loca vocibus, omnia dulci
Implebat monitu, & cœleſtis murmure linguæ.
Qualis pampinea pendens e fronde cicada,
Solamen ſenis agricolæ, ruriſque voluptas:
Curæ illi virides rami, totumque per æſtum,
Rore madens paruo, paruoſque amplexa Penates,
Pura inter lætum deducit gaudia carmen.
Hæc idem moriens, dulceſque amplexus amicos,
Singultus inter medios abitumque canebat;
Haud aliter ſummo digreſſus limine & æui
Finibus, ac ſi lento olim confectus amore,
Nequicquam lento patriæ confectus amore,
Poſt longas hyemes, & tædia mille laborum,
Linqueret exilium: paruos tum denique natos
Viſurus, caſtamque domum, notumque cubile.
Nec ſecus educens gelidæ medicata cicutæ
Pocula, quam ſi vere nouo, cum pingitur annus,
Et lux Cecropidis, Baccho gratiſſima, venit,
Flore comam multo, & frondenti vinctus anetho,
Nectaris in menſa latices libaret, & vltro
Rorantem pateram ſublato educeret auro.
Illum ergo patriæ fruſtra fleuiſtis Athenæ,
Illum Nymphæ omnes, illum Nereides omnes

Extinctum fleuere. illum Tritonia virgo,
Actæos inter colles, deſertaque Theſei
Littora. nec queſtu aſſiduo ceſſauit Hymettos.
Illius quanquam volucres, quanquam omnia mella
Viciſſet moriens ſuppreſſæ flumine linguæ.
Te furijs, ſæuiſque odijs moriente tuorum,
Phænaretæ puer, albentes ter rupit amictus,
Ter laniata comas, terris diſcedere viſa eſt
Infelix Sophie: ter euntem maxima Pallas
Obuia detinuit. tandemque in pectore magni
Hæſit Ariſtonidæ, gentique inſedit iniquę.
Hos igitur ductus atque hæc exempla premendo,
Prima quidem pulchro pandetur ſemita leto,
Et recta e terris dabitur via; ſi neque rebus
Hæreat, aut curas in ſe traducat inertes
Semotus fixuſque animus, neque cedat amori,
Luminibus qui ſponte ſua gratiſſimus vſque
Inſinuat, narreiſque aliquo contingit odore,
Aut tactu mille inſidias molitur & ori,
Aut captas totidem inſidijs circumuenit aureis.
Quippe hinc, principio non intellecta voluptas,
Naſcitur, & lenes intentat pectore motus
Illa quidem primo, multaque interuenit arte.
Mox autem, & ſceptro patrio, pulchraque tiara
Exuit, & formas paulatim vertit in omnes
Palantem, & magnis nequicquam ardoribus a- ctum.
Exilium quamuis ſæpe indignatur, & æthram
Suſpicit infelix, & quem dimiſit Olympum
Fixus humi, multaque inter caligine ſeptus.
Scilicet ignauos deludunt plurima ſenſus,
Perque vias quinque ingenij mentiſque miniſtras,
Obſcurus vitio, morboue illabitur error,
Aut ſpatio. Nam ſponte ſua concurrere menti,
Vt magno inter ſe deuincti fœdere reges,
Feſtinant oculi, nec mens auerſa tuetur,
Imperio

Imperio poſtquam eſt dejecta, & culmine veri,
Fallentes: gaudetque adeo, deceptaque turbam
Decipit, & denſam diffundit plurima noctem
In populos, nullamque fidem non inuenit uſquam.
Nonne vides, ut ſępe alios mentita colores
Aëra per liquidum formoſa expanditur Iris,
Sole ſub adverſo, radijſque obliqua refulget?
Hoc ſine nil magnum fieri & memorabile jactant
Attoniti vates, oculiſque autoribus uſi,
Paulatim blandis ſuadentes omnia dictis.
Nam modo præcipitem cœlo Saturnia mittit,
Audacem ad Turnum: nunc toruum affatur Achillem,
Inſpiratque animos, & ſæuas ſufficit iras.
Illa quidem nuſquam eſt. quippe igni illuſtris & auro,
Fulgentes radios, multoque ardore trementes,
Nubibus impingens medijs Phœbeius orbis,
Decipit incautos aduerſo lumine viſus.
Sic oculis pulchrum mirati currere Solem,
E terris, dixere Deum: Lunamque per aras,
Supplicibus votis, & ſalſo farre piarunt.
Nec viſu tamen ulla magis cui credere poſſis,
Diſcendi ratio eſt: cum ſæpe & lumina fallant,
Seu facie decepta loci, ſiue aëris ictu,
Et magis incertos fruſtrentur cætera ſenſus.
Hinc amor, hinc peſtes animorum: hinc credula ſemper
Spes, hinc relligio fallax, vanuſque Deorum
Error, agens nubem immenſam, populoſque per omnes
Europæ, lapſuſque Aſiæ, qua maxima Roma,
Victrices Aquilas emenſo prætulit orbi.
Hinc metus ille acer, primoque in limine leti
Haud raro exhauſtis incumbens viribus horror.

Quem ni docta parens, arcani conſcia veri,
Dum molles animi, dum ſponte inflectitur ætas,
Euertat ratio, mox ipſa inuita recedit,
Et victo haud lætos auertit pectore vultus.
Nil igitur credendum oculis. mens ſola tuetur,
Nec fallit: mens ſola audit, neque decipit vnquam.
Quin etiam pulchro conatu auertit, & vſu
Vitali, æterno libatam numine mentem,
Quicquid agit ſenſus, ſenſuque illabitur acto.
Nonne vides, quoties nox circumfunditur atra
Immenſi terga Oceani, terramque polumque,
Cum rerum obduxit ſpecies obnubilus aër,
Nec fragor impulſas aut vox allabitur aures,
Vt nullo intuitu mens jam defixa, recedit
In ſeſe, & vires intra ſe colligit omnes?
Vt magno hoſpitio potitur, ſeque excipit ipſa
Totam intus: ceu juſſa Deûm diſcumbere menſis.
Nam neque ſic illam ſolido de marmore tecta,
Nec cum porticibus capiunt laquearia centum
Aurea, tot diſtincta locis, tot regibus apta,
Quæſitæque epulæ, Tyrioque inſtructus ab oſtro,
Vt gaudet ſibi juncta, ſibique intenditur ipſa,
Ipſa ſibi tota incumbens, totamque pererrans,
Immenſa, immenſam ſpacio, longeque patentem.
Seu dulces inter latebras Heliconis amœni,
Et nunquam arentem nemorum diuertitur vmbram,
Fœcundum pleno exercens ſub pectore numen:
Seu magno forte in populo dicturus, inerteis
Explorat voces, & verba decentia pectit,
Cuncta animo ſæpe explorans, cuncta ante pererrans,
Quam linguæ temere officio committit, & oris.
Seu cauſas rerum occultas & ſemina voluit,
Et queis fœderibus conſpiret maximus æther,
Neptunuſque pater, telluſque, atque omnia gignant:

Siccaque

Siccaque concurrant liquidis, frigentibus ignea,
Quæ nunquam paſſa interitum voluuntur eodem
Ex alijs: eademque manent, mutataque ſurgunt,
Siue altum uirtutis iter ſubducit, & almas
Molitur leges, queis fortunata iuuentus
Pareat, ac pace imperium tutetur & armis.
Nam neque tum primi comites ſurgentis Eoi,
Sub ramis volucres incendunt aëra cantu,
Latratuſue canum, fremituſue auditur equorum.
Quippe tacet nemus omne: tacent vrbeſq; feræque,
Sed neque tum pictis gemmantes floribus horti,
Nec liquidi fontes, nec ſaxa virentia muſco.
Nec cœli apparent aulæa, & ſplendidus ordo
Aſtrorum, volucreſque vagæ, facieſque ferarum,
Nec magno Oceani diffuſum gurgite corpus:
Cæteraque inter ſe innumeris diſtantia formis.
Namque & humus ſpatioſa, ſuos induta colores,
Quos Phaëtonthis equi illuſtrant caligine pulſa,
Cum lucem infundunt rebus, jam nocte peracta,
Circum oculis mille illecebris, & mille figuris,
Blanditur, paſſimque aciem traducit ouantem:
Multaque per noctem, quoties Latonia vultum
Exerit, & totum ſubduxit nubibus orbem,
Objicit attonitis, incorruptiſſimus æther,
Lumina quæ rapiunt oculorum. ea concita porro
Illiciunt mentem: ne qua conſiſtere poſſit,
Et vitæ aſſiduum nectunt mortalis amorem.
At neque virtutem, neque ſi quid corpore toto
Pulchrius eſt, oculorum acie luſtramus: ut artes,
Quæque tenet primas vitæ Sapientia; cœli
Inconcuſſum, ingens, & non mutabile donum:
Nec pulchrum, pulchrique apicem, cui naſcimur omnes.
Adde, quod in ſeſe rapitur mens ſola, Deumque
Fertur in autorem, ſurſumque attollitur ultro,

Quanquam aliena loco, proprijſque ex ſedibus acta:
Vt grauis incerto ſi ſidat in aëre tellus,
Aut leuis incumbat terrę penetralibus ignis.
Huc autem, in ſeſe reuocata, a corpore toto,
Omnibus & rebus, tandem vt ſecluſa feratur,
Proximus huic labor, & vincendi ianua leti eſt.
Nonne vides, vt terra ſibi feſtinat & aër
Conjungi, flammæque leues, & mobilis humor?
Non aliter primæ mens noſtra accedere menti
Ardet, & ex ipſa rapitur caligine ſurſum,
Vulcano aſſimilis: ſubito ſeu forte coortus
Vrbibus in medijs, ſiue illum incautus arator
Sparſit, & undanti nequicquam occurrit, in altum
Sponte ſua rapitur, nubeſque & ſidera lambit.
Iam quoque ſponte ſua, flammæque aſſurgeret instar,
Intendentis iter ſurſum, flammamque petentis,
Ni gelida & cælo premeret contraria moles.
Quæ prius heic ſubigenda diu, multumque domanda eſt,
Non raſtris, duriſue ligonibus, aut boue iuncto
Multum inuertendo. Sed enim vi mentis & vſu
Expugnanda prius tardæ contagia matris,
Et luxus elementa, modis hærentia miris.
Nec magis agricolam ſuadebo intendere meſſi,
Ne ſterilis vires impune aſſumat auena,
Aut infelices dominentur frugibus herbæ:
Quam male fœcundas vitiorum incidere fibras
Pectore, quam totas errorum exurere ſyluas,
Si quem cura manet diuinæ incumbere menti:
Vt domita tandem tellure, exſurgat in altum
Ignis, & occultæ purgentur ſemina flammæ:
Nec depreſſa ſolo maneant, cum poſtulat vſus,
Luſtratas animas æternis jungere rebus.
Nec tibi ſit victus ratio poſtrema, ſed acres

Deſidiæ ſtimulos modicis auertere menſis,
Et quas Naturæ ſponte indulgentia donat.
Si non appoſitas incuruant pondere lances
Viſcera toſta boum, volucremque incognita mittit
Phaſis, & extremo quæ paſcit in æquore Nereus.
At virides adſunt herbæ, telluris alumnæ,
Lactucæ, maluæque leues, cœnæque Deorum,
Innocuæ caules, lapathumque, acceptaque ventri
Intuba, nec craſſum mox inductura ſoporem,
Et quæ Palladia carpuntur ab arbore dona;
Vuaque pampinea paulatim educta ſub vmbra,
Seu noua, ſeu veteres expreſſa et arida ſuccos,
Aut malum irriguum, aut prunorum cereus ordo.
At Cererem non celat humus, nec deficit vnquam,
Exiguus, natuſque ſitim reſtinguere riuus.
Has epulas menſaſque olim poſuere Cleanthes,
Carneadeſque pater. Spectabant ſidera magnos
Artifices veri, deſerta in valle ſedentes,
Et totus dabat aſpectum cœnantibus æther.
Obducunt animum diſtentæ ſanguine vires,
Ne cœlo attollat faciem, ſed mollis, & excors,
In Venerem ruat, & fœdos ſuſpiret amores:
Nec magnum leti contemptum in pectore verſat
Vuidus aſſidue, multoque oppreſſus Iaccho:
Oblimatque aciem verſæ ad ſublimia mentis.
Contra autem, quoties in ſe tenuiſſima fertur,
De rebus quanquam exiguis; ceu numine tacta,
Iam felix, jam plena ſui, defixa moratur.
Votorum vt penitus, penituſque oblita laborum,
Non nocti, non Phœbe tibi, diſcedere victa
Geſtiat, aut alias meditetur voluere curas.
At magis, immotæ quoties jam dedita formæ
Hæret, & æternæ; mundi præuecta quod vſquam eſt,
Et rerum quaſcunque tenet vaſtiſſima moles.
Quæ licet immenſos aperit qua cernitur artus,
Vndique

Vndique,tot membra oſtentat,quot terra poluſque
Explicat ante oculos;tamen, & compagibus iiſdem,
Iiſdem principijs, atque ortu ſurgit eodem.
At ſupra, rerum genitor ſedet, omnibus expers
Seminibus, menti occurrens, ſupraque locatam,
Sublimem hunc æquo ſuſpenſum examine circum,
Vltima quam proni definit linea mundi,
Supra materiem leti, ſupra omne, quod vſquam
Carpitur, & primum vitales exit in auras,
Natali luce inuoluens. ea prima voluptas,
Hoc vitæ auſpicium venturæ fata dederunt,
Hoc pignus pater omnipotens, hoc denique leti
Dulce rudimentum: mens vt luſtrata, ſuique
Aſſueta imperio, naturæ iuncta quieſcat
Æternæ fixæque, Deumque intelligat vna;
Iam pulchri patiens, quantum fas corpore iunctam,
Ignauoſque habitantem artus, terrenaque membra.
Illum autem, noſtris iterum ſeiungere rebus
Conuenit. Hæc via prima datur, qua diſcere numen
Incipiunt animi, primæque occurrere menti.
Vt ſi corporeum, & nigræ concedere morti,
Aut genitum factumue neges, quæ ſingula nobis
Conueniunt, neſcitque Deus. Sic ſurgere primum
Aude hoſpes, limenque aperi flammantis Olympi.
Quin etiam, immenſus veluti atque illuſtris amictus,
Quem mille artifices vultus ac mille figuræ
Vndique circumeunt, & lato circulus auro,
Deducenda tibi, telluſque, & pontus, & æthra;
Corpora nunc oculis quaqua obuerſantia noſtris;
Vt magnum inuenias ac non mutabile numen.
Huc vbi peruenit noſtrarum maxima rerum,
Creſcit, & vlterius, ſeu per veſtigia, tendit:
Iamque illi omnipotens, poſito velamine, circum
Apparet. videt æternum, immenſumque tuetur:
Oceanum

Oceanum vitæ ingentem formaſque caducas
Eluctata, vagas ſemper, ſemperque natantes:
Vt cum Carpathio, aut Ionio in magno,
Voluitur, & ventis & fluctibus obuia pinus.
Atque ea ne certo nequeas deprendere, neu te
Triſtis, & infelix, nequicquam exerceat, error,
Vtque animo penetrare acri magis ardua poſſis;
Ipſe Deus toto manifeſtus numine terras
Intrauit; pulchri effigies totius, & omnes
Detulit ignaris aditusque expreſſit Olympi.
Hinc trinum, non nota prius, miramur in uno,
Et ſemper geniti damnatam ſanguine mortem.
Quippe adeo pater omnipotens, lex vltima rerum,
Deflectens in ſe aſſiduo, ſeque ipſe volutans
Purum intus, letique omni contage remotum,
Concepit, fuditque ſuo de numine numen,
Mens totus, mentemque ſuam, totumque quod ipſe eſt.
Cujus in amplexu, dum ſe, pariterque quod uſquam eſt,
Aſpicit, & nati fœcundum exercet amorem,
Omnia produxit, vaſtumque effinxit in orbem,
Sublimeſque animas ignauos fudit in artus.
Hinc lucem dulcemque diem libamus, & auras
Ducimus ætherias, magnæque exordia vitæ,
Cuius in excelſa defixit ſemina mente.
Quæ, velut attritu ſilicum, cum flamma repente
Diſſilit, ingentes, in ſe decurrere iuſſa,
Concipit & radios, & magnos concipit ignes.
Quos famæ in gremio poſitos, Dea læta per auras
Abripit in populos, feroſque amplexa per annos
Poſteritas tenet, & leti ſecura vetuſtas.
Nam ſacer æternuſque, nihil contingere maius
In terris animus, cœlo demiſſus ab alto,
Se potuit. non ſi pulchro ſe inuoluere Phœbo
Tendat, & aſtrorum medijs immittere formis.

Ne

Nec natum Clymene, ſummo licet æquore cœli
Flecteret alipedes, patrioſque accenderet ignes,
Altius exceſſiſſe homines terramque putandum eſt.
Quam cum ſepoſito diuerſæ a corpore mentes,
Admiſere Deum. quam cum, formoſus Ariſto
Quem genuit, iam magna canens, nec cognita vulgo;
Aſpicit alato genitorem incedere curru,
Cœlicolûm: quem tota acies comitata Deorum,
Viginti circum ordinibus diducta, cohortem
Explicat, & magnos in ſe conuertitur orbes.
Hoc opus, illuſtres animæ, dum corpore clauſæ
Degitis, exercete. hoc jam confidite portu:
Huc verſam pelago e medio ſubducite puppim:
Heic ſupra populorum vndas, & inertia vota,
Et regum ſolia, & dominorum aſſueſcite ſceptra.
Ire viam, terræ ignotam, & mortalibus ægris.
Primus ego, magna ingrediens ſacraria vates,
Arboribus clauſa, & circum obnubentibus vmbris,
Aoniam qua nulla notant veſtigia rupem,
Inſtituam luſtrare animos rationis egentes,
Et ſecum exortam cœlo ſecedere mentem,
Præcipiam, licet in media tellure vagantem.
Atque heic depictæ facies in limine primo
Aſtabunt, fractis immanes cornibus amnes,
Cocytus, triſtiſque ardor Phlegetonthis auari,
Et Leti tremor, & nigri vis pallida Leti. (cunt
Tum pulchri quæcunque animos ſub nomine dū-
Intexam, dum vita manet, dum corpus inane
Voluimus, & primo ignari deflectimus ortu;
Clari ingens operis, vixque enarrabile textum.
Principio, quicunque poli venere ſub auras;
Sponte ſua, ſiue hoc ratio dedit inclyta; pulchri
Subluſtres radios, mortali in corpore verſant,
Veſtigantque alte, & magno rimantur amore.
Namque alij (lato ſuſpenſam hanc aſpice cœlo

Conge-

Congeriem) verrunt abiegnis marmora palmis,
Aut freta decurrunt gelidis exercita nimbis,
Et verſas alio conuectant littore merces.
Effodere alij venas & viſcera matris,
Ditem vſque, atque Acheronta atrum, noctiſque receſſus.
Tantus amor terræ, tantumque ab origine prima
Deficiunt. Mauortem alij letumque laceſſunt,
Vt patriæ ingentem referant cum laude triumphum:
Atque hos, magnanimi faſces, & eburneus axis,
Ereptos populo, trahit ad faſtigia rerum.
Educunt natos alij, paruoſque nepotes,
Venturam generi ſeriem, & ſolatia leto.
Occupat interea non obſeruata ſenectus
Errantes animas, verſaſque ad cætera mentes,
Nec pulchri memores, nec ſoli incumbere vero.
Mors autem, longe abſentes, longeque vagantes,
Interea dum vota calent, dum ducitur ætas,
Anteuenit. Qualis celſa ſub rupe columbam,
Illa quidem natos dulceiſque reuiſere nidos
Deproperat, gratamue ſuis circumſpicit eſcam,
Venator ſubito accipiter deprendit, & atris
Vnguibus impedijt, ſpeſque intercepit inanes.
Illa autem, ſecura prius, neque conſcia leti,
Vitam interceptam media ſub nube relinquit.
Haud aliter mors ſæpe manum voluentibus ardua
Inijcit in medio, primaque in ſede reponit
Errantem, & cæco luctantem in carcere mentem.
Cuius opus, non argenti fulgentis, & auri
Celati infectique ardor: non gloria Martis
Didita per populos, nec ebur faſceſque ſuperbi,
Quæ nunc attonitis accendunt pectora curis.
At vero, immotos in ſe conuertere vultus
Luſtratæ puræque animæ, quam grandia ſemper

Gaudia circumſtant, & non aliena voluptas.
Quo neque degeneres fluxæque e corpore curæ,
Nec leti imperium mœſtuſque admittitur horror.
Quippe & principium viuendi, & terminus, heic eſt:
Vnde & ſidereæ cœleſtia ſemina mentes
Deducunt, tenduntque iterum, cum mole ſubatra
Corporis, e tenebris veluti, aut e luce maligna,
Ingentes oculos intendunt lumine toto.
Exutæque, nihil maius, nihil amplius vſquam
Inueniunt, neque iam ulterius contendere poſſunt.
Vt cum flumina vaſta, diuque exercita curſu,
Seu pater Euphrates, ſeu longe exortus Hydaſpes,
Oceanum inuenere, manent. neque labitur vltra,
Nuſquam circumſcripta ſuis jam finibus vnda.
Haud ſecus illa, diu facies iactata per omnes,
Siſtitur heic tandem, factoque heic fine reſidet,
Æternum manſura polo terriſque ſuperſtes.
Namque illud, quacunque patet pulcherrimus æthra
Flammifera polus, incumbens pelagoque ſoloque,
Ardebit, mente incolumi, mentiſque parente.
Scilicet & rerum nunc fœcundiſſima tellus,
Vna parens frugumque eadem, pecudumque virumque,
Stabit, anhela, tremens, ſquallenti torrida vultu,
Flammarumque globos liquefacta ad ſidera mittet,
Cum gemitu fluuiorum, atque indignantibus vndis.
At ſuper horrendo mugitu, maximus æther
Concutiet trepidantem; abruptis vndique nimbis
Fulmina præcipitans, tempeſtateſque coruſcas,
Et late ambuſti voluent incendia montes:
Vaſtus Athos multaque coma conſpectior Hæmus,
Gargaraque, & Rhodope, Tmoluſque, & Pindus, & Oeta,
Emathiuſque Erymanthus, & imbrifer Apenninus.

Ipſe

Ipſe pater denſam prouoluens pectore noctem,
Immaneſque humeros glacie liquefactus & ora,
Excutiet lapſis axem ceruicibus Atlas.
Pondere quo polus omnis humo ruet,& ruet omnis
Tellurem ſparſis inuoluens ignibus æther.
Aurea nec cœli euadent ſimulachra, nec ipſe
Oceanus genitor,ſpumoſo turbidus alueo,
Gurgite qui rauco ſolidum circumtonat orbem.
Quare agite,& mentem peritura euoluite mole,
Æternoſque animos certis affigite rebus.
Hoc opus,obſcuro digreſſus corpore & vmbris,
Spiritus,& cæca membrorum lege ſolutus,
Perſequitur, totuſque in ſe diffunditur ipſe.
Et letum,non exigua jam parte peractum,
Excipit, atque animum poſcenti reddit Olympo.

DANIELIS HEINSII
DE
CONTEMPTU MORTIS
LIB. II.

ARGVMENTVM.

Secundus liber multis rationibus ac copioſe docet, quare mors ſit contemnenda. Ac primo, quanta vitæ ſit calamitas: tum quo pacto animus ad contrariam de morte opinionem, & contemptum ejus, præparandus ſit. Quæ agenda in hanc rem, quæ fugienda. Qua occaſione inter cætera, multis argumentis animæ probatur immortalitas.

HActenus affixam tenebris, vitamque per omnem
Senſibus obſeſſam, cœli ad primordia mentem
Duximus, & patriæ errantem donauimus, ante
Funere quam ſummo mortales exuat artus.
Nunc munire animum vera ratione docebo
Ante obitum. Da, nate Deo, dum pectore maior
Spiritus exoritur, felixque illabitur ardor,
Hactenus ignotum populo decurrere campum.
Regum ordimur opus, terrorem attollere ſupra
Fato-

Fatorum, letique auidi ſemperque minantis,
Palanteis animos. quo nec ſuprema poteſtas
Sponte ſua vexit trepidos, nec purpura, nec quæ
Signa per euictas attollunt plurima gentes.
Hoc circum, quodcunque poli fulgentia tecta,
Et late extremis deſcribit finibus æther,
(Vt vero ſemota procul ſententia dictat)
Fortunæ domus eſt. Quam magni rector Olympi,
Mutantem ſummis ima, & ſine more ruentem,
Dirigit, ac preſſis ex alto adducit habenis,
Prouidus: ipſe autor rerum ac ſuprema poteſtas.
At quantum penetrare homini ratione negatum eſt,
Euentuſque animo, & cæcas diſtinguere cauſas,
Fortunam miſeri dixere. Hanc triſtis Egeſtas,
Et Labor, & miſeranda Fames, & mille dolores,
Et totæ morborum acies comitantur euntem.
Ergo ubi, curarum in medio, ſæuiſſima mater
Depoſuit Natura hominem, cœleſtibus ortum
Seminibus, vitæ impatiens in limine primo,
Perſonat ingratas querulis vagitibus auras,
Et naſci inuitus, ſuperos teſtatur & aſtra.
Quoque magis flammæ liquidos ſub pectore motus
Hauſit, & æterni radios libauit Olympi,
Hoc magis ignaui detrectat corporis artus,
Vt male conueniens animo atque ignobile pondus.
At quibus egelidus circum præcordia ſanguis
Torpet, hebentque animi moribundo in corpore vires,
His neque libertas ſtudio, neque meta laborum eſt.
Quin magis atque magis portu tremuere ſub ipſo:
Admoniti quamuis Fortunæ crebra minantis
Fluctibus, & ſæuas experti numinis iras.
Vſque adeo totis inſedit ſenſibus error.
Quocirca, trepidæ meditari incommoda vitæ,
Suadebo, ancipiteſque vias triſteiſque dolores,
Funditus ex imo pauor ut ſe pectore migret;

Illius inque locum ſubeat tranquilla voluptas,
Et vitæ deſpectus, & alta incuria leti:
Queis ſine nec dulces fas eſt deducere luces,
Nec cœlo, oblitam terrarum, attollere mentem.
Ac neque monſtrandi labor impendendus inanis,
Quæ ſua quemque premat ſors, aut inuiſa ſequatur,
Ante oculos namque innumeris volitantia formis
Objecere Dei damna, ingratoſque labores,
Funeraque, ignaris mortalibus: impius ex quo
Iapetionides æternum ſuſtulit ignem,
Et nondum genitas damnauit munere genteis.
Siue, vt priſca canunt maiorum oracula vatum,
Et melius chartis diuini prodita Moſei,
Poſtquam interdicta libauit ab arbore fructus,
Telluris ſoboles, & noſtri ſanguinis autor.
Hinc fera diluuies ſerieſque immenſa malorum
Protinus incubuit generi, comiteſque dolores
Et maiorum agitant contagia fœda nepotes. (eſt,
Cuncta autem, neque qui numeros rimatus arenæ
Delius, & veteres populorum oracula Delphi,
Nec Dodonææ referant ex ordine quercus.
At libertatem, cœli ſuper ardua tecta
Ætherius poſuit genitor: quo pergere magnæ
Feſtinant animæ, mœſtiſque excedere rebus
Corpore depoſito, totamque intendere mentem.
In primis, ne quæ fati venientis imago
Occurrat trepidanti, interque, errore recepto,
Nequicquam capiat ſecuræ gaudia vitæ,
Virtutem excelſam induitor, quæ pectore toto
Contemptum inſinuet rerum, vitæque, neciſque,
Ardenteiſque intus ſtimulos accendat honoris.
Quam tibi, vel vitæ ratio regina tuendæ,
Et leti ſola imperio ſapientia maior,
Vel veterum repetita dabunt exempla virorum:
Seu Phœbo, ſeu quis Mauorte inuictus & armis,

Pertulit

Pertulit inſtantem ſublimi pectore mortem:
At ſeruare alios longeque arcere decebit,
Quos pauor ille agitat, ſenſuſque obſedit inertes.
Nec tam contagem horruerim, aut quæ crimine cœli
Ducitur; & totam paulatim paſcitur vrbem,
Orta lues. fuge ſingultus lamentaque, pubes,
Et mœſtos gemitus, ſæuaſque in pectora palmas,
Et quæcunque adhibent natorum in funere matres.
At non ſic Scythiæ populi, & quos Thracia nutrit,
Thracia frigoribus damnata, & triſtibus auris;
Namque vbi quiſque videt cœli ſpirabile lumen,
Et primum admiſſus ſub lucem vagijt infans,
Exululant cuncti pariter, gemituque ſequuntur,
Et miſtum lachrymis plangorem ad ſydera tollunt.
Scilicet errorum memores, memoreſque malorum,
Et quibus infelix ſub curis ducitur ætas.
Contra antem, læto venientem murmure mortem
Excipiunt, fauſtoſque vocant, quos optima rerum
Eripit e tenebris, tutaque in ſede reponit.
Sed neque facundos ſuadebo accedere vates,
Plurima dictantes, teneris quæ mentibus hauſta,
Terrorem leti ingeminant, & imagine multa
Circumerrant animum: ne cœlo attollere pectus
Diſcat, & infractos gelida formidine ſenſus.
Siue ater Phlegethon miſta caligine & igni,
Vndantem exhalat nebulam: ſiue vndique, cæco
Pallenteis nouies Styx ambit gurgite manes:-
Seu cum Tiſiphone tortos implexa colubros
Intonat, & triſtes intendit ſontibus iras.
Seu Curæ in foribus ſtabulant, Luctuſque, Dolorque,
Scyllæque, Harpyiæque, ardentiaque ora Chimæræ.
Seu Priami magnuſque Aſiæ populator Achilles,
Deiectis nequicquam oculis, Acheronte ſub imo,
Multa gemit, luciſque animum dulcedine paſcit.
Demens! quem nec ſeruitij pudet æthere in alto,

Vt dulces redeat poſt fata in luminis oras.
Hos illi Troiæ proceres, hos maximus Hector,
Optarent animos, cum Xanthus cædibus atris
Heroum traheret ſpumantem turbidus amnem:
Aut cum Priamiden perfoſſum vulnere multo,
Traiectumque pedes ambo, ter mœnia circum
Volueret, & Phrygio gemeret ſub pondere tellus.
Dij vocem, Dij cuſtodes virtutis auitæ,
Tollite de medio. nec ſit mihi diſcere tanti,
Sub gelida quæcunque latent tellure repoſta.
Tota licet longas meditatur Græcia laudes,
Fortunatorum nemorum, ſimileſque receſſus
Roma antiqua canit. quos puro candidus amni
Irrigat Eridanus, præterque innoxia rura
Labitur, & nunquam morientes educat herbas.
Nec minus, imbelles animas, quibus igne medullas,
Mobilis Æneadum genitrix, Cythereia fixit,
Vitare admoneam: dum leni carmine finguut
Molle genus, ſexumque colunt rationis egentem,
Et cui rara viam cœlo conſtantia fecit.
Virtutem quippe excutiunt, neruoſque rigentes
Pectoris, illecebræ, mentique exoſa voluptas.
Quin potius, doctis Academi inſiſtere ſyluis
Expediet, dulceſque lenis demittere in aures
Cecropij monitus, & dicta vndantia melle.
Eſt quoque culta viris antiqui porticus æui,
Munimentum ingens, & duro robore fultum,
Tempeſtatem animi contra, letique pauorem:
Quo non vlla magis trepidos ſententia firmat,
Nulla magis duros adigit perferre labores,
Et fati immodicas elidit pondere vires.
Prima, vt fama tenet, poſuit fundamina quondam
Amphitryoniades, iuſtis agitatus iniquis
Rege ſub Euryſtheo: poſtquam Styga reppulit atram

Victor, & emeritus laudum, tulit aurea mala,
Magnorum poſtrema operum. quem pone ſecutus,
Impiger,& multi patiens ſudoris Vlyſſes;
Mox alij atque alij: gens nulli peruia ſorti,
Caſibus aut dubijs,ipſique imperuia leto.
Nil deforme viris, niſi quod pulcherrima virtus
Neſcit,&, intactum vitio,damnauit honeſtum.
Nec metuendum vltra. non ſi ruat æthere toto
Iupiter, & rupto ſubſidant omnia cœlo.
Cætera,Naturæ imperium, ceu ſidera mundum
Lapſa per immenſum, communi lege ſequuntur:
Nec ſecus exceſſere orbi lucemque relinquunt,
Quam cum purpureum Lunæ premit orbita Solem,
Aut Lunæ excluſit radios Cybeleia mater:
Aut motus cum terrificos hauſtuſque locorum
Accipit, obſequiturque eadem iuſtiſſima tellus;
Fatorum comites, & mundi ingentis imago.
Hi neque Naturæ fieri ratione docebunt
Terrorem leti egelidum. quia quicquid ab illa eſt,
Æternum immotumque manet,neque tollitur arte,
Aut vſu aſſiduo. nec enim non vſſerit ignis,
Aut ſurſum ferri aſſuerit denſiſſima moles.
Ille autem, neque cunctorum præcordia iuxta
Sollicitat, ſenſimque ingens dediſcitur horror.
Hos ſectare igitur, curamque interfice leti.
Nec forte obfuerit,verſantem extrema Catonem
Obieciſſe oculis, dum ſæui in limine fati,
Fortunam increpitat, libertatique iacenti
Immolat inconcuſſum animum: pectuſque reſoluit,
Et quæcunque tulit gentis documenta ſeueræ,
Zenonis prolapſa domus magnique Cleanthæ.
Ni rigor exſuperans atque inclementia,multos
Arceat,ingenuos Naturæ excindere motus
Aggreſſa audaci ſtudio, duroque labore:
Et magis inuitet facilis ſapientia mentes:

Nec niſi ſponte Dei præſcriptam abrumpere lucem,
Actæus ſub morte canens oracula vates,
Cenſeat, & patri ſoboles æquæua Tonanti;
Vna ſalus noſtro generi, & vitalis origo.
Quin potius, magnum Othryaden, Thebiſque profectum
Ductorem intuitor: clypei qui tegmine ſaluo
Exultantem animam medijs immiſcuit aſtris.
Romanos autem ante alios, interrita bello
Pectora: tum quoties trepidæ in diſcrimine palmæ
Fata manus, patriæque anceps fortuna popoſcit,
Et blandæ vetuit libertas parcere vitæ,
Deuicta toties referentes morte trophæa.
Contemplator item ſpacium ſeriemque vetuſti
Temporis, ac metire animo quodcunque peractum eſt;
Aſpicies raptis alios ſuccedere: porro
Ex illis aliam atque aliam ſuccreſcere prolem.
Non aliter, quoties elato gurgite Rhenus,
Siue imbri inſolito, ſeu tempeſtatibus auctus,
Innumerum poſt ſe veniens rapit agmen aquarum.
Vnda vndam trahit: illa nouam ſuperattrahit vndam.
Sic atauis proauiſque, ſuperuenere parentes,
Et longe poſt nos venturum ducitur agmen.
Præterea, ſi rite animo ſubjeceris ante,
Illorum quos quemque ſuo tulit ordine letum,
Virtutem, mentemque altam, præclaraque facta
Lumina tot perijſſe virum, tam certa videbis
Pectora, ſanguinei tot fulmina tantaque belli:
Ænean Anchiſiaden, ſuperiſque minantem
Ardentem Æaciden, & vim Telamone creati,
Immanes ſeptem voluentem in prœlia tauros.
Adde tot egregias animas, Heliconis alumnas:
Mœonidæ decus æterni, magnumque Maronem,
Et Coum

Et Coum Samiumque ſenem, ſuperiſque ſecundæ
Mentis Ariſtoclen: diuino cujus ab ore
Dulcius aërio manauit nectare ſermo:
Quanquam illum & cœlo, & longis maioribus or- (tum
Neptuni de ſtirpe, tenet mirata vetuſtas.
Adde animas, adde heroas quos vidimus ipſi;
Iuliaden magnum inprimis: qui mente ſub vna
Omnia complexus, perque omnia ſæcula vectus,
Gentibus eripuit lumen, cœloque dicauit.
Ergo tot populi attoniti didicere, tot vrbes,
Egreſſum terris: & ſenſit turbidus æther,
Nec ſoli radios expreſſit pallida Phœbe.
Ante & magnanimo nil quicquam Cæſare maius
Tempora per faſtoſque ſuos diſtincta vetuſtas
Produxit: quem ſumma dies tamen addidit vmbris,
Et nunc vndoſo prælabitur amne Garumna.
Quin etiam, cecidiſſe altas cum molibus vrbes
Aſpicies, ſimul effuſam per ſæcula retro
Incipies, totumque æuum dimittere mentem.
Ipſe vides: jacet ante oculos, orbique ruinam,
Et ſparſam tota oſtendit per mœnia mortem
Roma parens: quanquam ſpolijs immanibus alto,
Et tot culminibus quondam ſe inferret Olympo,
Parua loquor: nec digna ſatis vertigine tanta.
Sæpe etiam virides paruo poſt tempore campos,
Vidimus e medio Neptuni aſſurgere regno:
Et mare nunc medium eſt, vbi veris tempore primi
Securos memini duxiſſe in gramine ſomnos.
Præcipue, tecum ipſe puta, quot mœſtus amicos
Extuleris. quoties lachrymas excuſſerit ingens
Mœror, & infelix alieno in funere luctus:
Et quantus comitum paulatim exceſſerit ordo.
Nec non & proprias cuiuſque introſpice laudes,
Et percenſe animo, & veluti præſentia volue; (lum
Hunc lætum, hunc niueis conſpectum moribus: il-

Eloquio,

Eloquio, & captos mulcentem carmine ſenſus:
Hunc indiuulſæ conjunctum fœdere vitæ,
Omniaque expertum quondam: perque aſpera te- (cum,
Et caſus dubios vitæ, & diſcriminia raptum.
Iam grati ſoles, exactaque tempora noctis
Mille modis, parcuſque latex rorantis Iacchi,
Sermoni infuſus medio, blandique lepores,
In mentem veniant, & non reditura voluptas.
Iam loca congreſſu celebrata, acceptaque quon-
dam,
Seu iuga, ſeu ripæ virides, muſcoſaque ſaxa.
Credo equidem, gemitum ex alto, & ſuſpiria duces,
Optabiſque ſequi tandem; jam ſolus & vnus,
Et toties miſer, & dulci fruſtratus amore.
Haud ſecus ac quondam diuulſus ab agmine magno
Aut dama, aut caprea infelix, quam feruidus Vmber
Dum premit, & ſyluam latratu perſonat omnem,
Speluncæ paſtor ſubeuntem clauſit. at illa
Stat noctem, mutumque premit concluſa dolorem.
Longe illi fontes iam viui, paſcua longe,
Conſuetique greges, & amicum frigus ab vmbra:
Nec noſtro infixi labentur pectore vultus,
Vel Vrinti, vel, Douſa, tuus, dum vita manebit.
Nec tuus (heu antiqua fides ignotaque terris!)
Lernuti: quem nunc medium dum findimus æquor,
Eripuit non æqua dies. ne lætus abires,
Et plenus plenuſque mei, cum fata vocarent,
Elyſias ſedes: hæc tecum ſæpe reuoluens,
Et triſtem noſtro ſolatus carmine mortem.
Quid fratres, grataſque nurus, caſtaſque ſorores,
Et quos blanda tibi coniunxit gratia lecti,
Iam referam? comitemque thori, dulceiſque pro-
pinquos,
Et quæ prima tibi quondam dedit vbera nutrix,
Et prima excepit gremio, charoſque parentes,

Iam

Iam raptos, lætoſque alibi, jam triſtia rerum
Euectos? Nam poſſe ipſas cum corpore mentes
Extingui, res nulla docet. furor impius egit
Mortales, diuerſa ſequi veſtigia vero,
Brutorumque animis torporem affingere noſtris.
Ah tibi ne tam fœda, puer, perſuaſerit autor
Imbellis. quanquam & patrias præſcribat Athenas,
Et multam referat Romano e carmine laudem.
Heu fuge crudeles ſcopulos, & naufraga ſaxa.
Quippe etenim, ſi corpus humo cum cedere iuſſum (eſt,
Iam nuſquam eſt pars hæc ingens, qua viuimus vna,
Omniaque in terris gerimus; jacet ilicet omnis
Et ſpes, & ratio virtutum, & nomen inane
Relligio, cultuſque Dei, quem tota vetuſtas
Amplexa eſt, vitæque olim promiſſa voluptas
Venturæ, lætuſque ardor, qui pectora famæ
Admonet, inſtantemque docet contemnere mortem.
Adde, quod in terris nihil eſt velocius illa,
Et formas ſubit extemplo quaſcunque locoſque;
Nunc fera, nunc volucris: nunc priſcæ mœnia Romæ,
Nunc petit Ægyptum viridem, fonteſque latentis
Ambiguos Nili, & Libyæ deſerta peragrat.
Abdita nunc terræ ingreditur. nunc proxima Soli,
Inter & errantes per cœlum voluitur ignes:
Et ſola æternum videt indefeſſa Tonantem,
Proximaque aſſequitur, cœptiſque audacibus vrget,
Quoque magis toto diuerſa a corpore fertur,
Hoc magis immenſas diuerſa a corpore vires
Explicat; ac victrix membrorum incedit; & vltro
Euolat ad ſuperos, proprijſque enititur alis;
Parte carens omni: ne iunctam ex partibus vllis,
Diducat ſuprema dies. His adde, quod intra

Se rapitur, magnæque inſtar conuertitur æthræ,
Quo properat, formaque habilis iam tendere certat,
In gyrum aſſidue, & circum metatur eundem;
Fons motus & cauſa ſui: vitamque miniſtrat
Prima, nec alterius deductam e fontibus haurit:
Adde his imperium ſoli quod conuenit: & quod
Corporeaſque premit peſtes, omnemque coërcet
Immunem ratione animum, turbaſque cientem:
Aduerſumque nihil, nihil eſt quod deſtruit intus
Puram in ſe, longeque alia contage remotam;
Nec ferrum capit, aut incuſſi vulneris ictum.
Adde, quod in toto nihil eſt, quo vergere poſſit,
Quod fieri pars illa iterum. non terra, nec aër,
Nec mollis liquor, aut rerum puriſſimus ignis.
At neque pars (ne falſa adeo conſueſce doceri)
Corporis eſt animus. tenues ut fuſus in auras
Occidat extincto. nec enim concluſus, & vtre
Conditus, aut ſparſa veteri fuligine teſta,
Deficit effracta, pariterque extinguitur humor,
Aut veſtem ſequitur diductam immobile corpus.
Adde his præcipue, blandæ quod tempore vitæ,
Ingluuie, longoque æuo, tardaque ſenecta,
Et morbis trahitur mens, internuncia tantum
Æternæ intactæque animæ, non ipſa. nec vnquam
Carpitur infelix, aut ſolui poſſe fatetur.
Longe igitur molles Gargetti excedere fines
Præcipio, blandoſque hortos. ſæpe inter amœnas
Vmbrarum latebras, & qua ſe plurima tellus
Induit in florem, vario formoſa colore,
Occultus tegitur furtimque allabitur anguis.
Heu quanto melius diuinæ oracula vocis
Excuties, vateſque ipſos (non omnia vates
Vera negant, aut falſa canunt) ſeu dirus Vlyſſes,
Seu pater Æneas, populos, poſt funera, raptos,
Ante obitum videt, & ſeriem perluſtrat auorum:

Seu cum Tantalides furijs agitatus Oreſtes,
Multa pauet, quacunque pedem veſtigia fixit,
Et matris nondum extinctam circumſpicit vmbram.
Nec nihil eſt, quod ſummus honos Acheronte ſub imo
Soluitur, & tanquam præſentibus omnia reddunt
Qui ſuperant. quod vix Siculis allapſus arenis,
Et ludos, & ſacra parat Troianus, & omnes
Euocat ad cineres, tumuloque affatur ab alto.
Sæpe igitur, tecum ipſe, tuos iam lumine functos,
Percenſe, & rebus jam nunc aſſueſce futuris.
Paulatim incipies viuendi addiſcere finem
Eſſe aliquem, quo ſponte ſua delabitur ætas.
Non ſecus ac neruo ſi quando excuſſa ſagitta eſt,
Illa volat, tenueſque ſecans perlabitur auras
Protinus, & nuſquam, niſi jam defixa, quieſcit.
Aut velut in circo, cum ſe effudere quadrigæ
Faucibus epictis; volat irreuocabilis axis
Raptus equis: donec ſpatijs exinde peractis
Subſtitit, & ſummum circumiuit curſibus orbem.
Ipſa monet mors quemque ſui. Nonne aſpicis vltro
Ante oculos, vt nulla dies ſine funere, Solis
Condat equos pelago, roſeiſque emergat ab vndis?
Quin etiam, tellus tumulos ante ora tuorum
Exhibet ipſa tibi, monumentaque luce carentum
Cernimus aſſidue, medijſque erramus in vmbris.
Hæc tacite demiſſa iuuant in pectora: ne mors
Obruat immemores, ſubitoque inuadat inertes.
Omnia prætereunt, finiſque ab origine prima
Fit propior propiorque ſibi. Sic læta iuuentus
Paulatim moritur, tarda accedente ſenecta:
Morſque ſui eſt quodcunque fuit, quodcunque ſub oras
Excipit ætherias venientem, & limina vitæ
Naturam quoque ſæpe animo percurre parentem,

Haud ingrata dabit tantæ ſolatia curæ.
Corpora prima vides quanto molimine rerum
Intereant, magnam meditentur vt omnia mortem:
Vt funus terrarum, & vaſti indicat Olympi,
In ſe qui aſſidue mutando labitur ordo:
Donec ſumma dies, hæc circum ingentia texta
Soluerit, & cinerum ſupremum exegerit ignis.
Ipſæ etiam pecudes armentaque læta per herbam,
Sponte ſua, ſeu vi, concedunt omnia leto.
Ipſæ etiam volucres, liquido cum murmure, dulces
Depoſuere animas: quamuis incommoda nulla,
Nullam aut pauperiem, aut vitæ ſenſere dolores.
Innocuum leuibus tranſmittunt aëra pennis, (mue,
Quaque volant, reperere aliquam ſedemue lare-
Fluminaque, & ſyluæ, victum tribuere volentes,
Curaque parua, domi ſimiles educere natos.
Nec requies, quin vel moriens philomela ſub vmbra
Dulce canat: quin & funeſto gutture cygni,
Mæandri ripas, & flumina nota Cayſtri,
Pertentent, lætamque inuitent carmine mortem:
Siue illis ſtimulos imo ſub pectore numen
Verſat, agitque animum maioris lumine veri:
Siue illis ratio, noſtris e mentibus, addit
Exiles radios: quos vitæ tempore ſummo
Elicit, & virtus Naturæ educit in altum.
Vere nouo, quæcunque comis felicibus arbos
Naſcitur, aut viridis prolectat ſemina tellus
Herbarum, e gremio; vitam illis frigore duro
Intercepit hyems. vſtæque, haud ſæpe reſurgunt,
Candenti glacie, & Boreæ ſtringentibus alis.
Sæpe etiam Nymphæ, medijs in montibus ornum,
Sæpe etiam Nymphæ, contactam aut fulmine quercum,
Aut vlmum, aut ſæuo percuſſam vulnere pinum,
Ludorum memores, & quas duxere choreas
Sub ſo-

Sub folijs, luxere: illa haud reditura ſub auras
Occidit, & nullas iam texit frondibus vmbras.
Quid florum genus omne canam, dilecta parenti
Pignora? quanquam illis anguſti terminus æui
Includit volucrem prima cum pube iuuentam.
Nec tantum poſuere caput, cum grandinis horror,
Aut Eurus, grauiorque decus breue perculit imber;
(Quam mallent roſeos formoſi paſcere vultus
Luciferi, & niueos Auroræ ducere ſuccos!)
Quondam etiam, immites radios Hyperionis alti
Expertos, penitus vitalis deficit humor,
Et mœſtam lapſo planxerunt corpore terram.
Sol quoque deficiens, leti argumenta futuri
Sæpe dedit, quotieſque attollit lumina veſper,
Occidit, & nata moriuntur ſidera luce.
Illa quidem reditura, vale, vale, omnia dicunt,
Sub tenebris quoties texerunt triſtibus ora,
Aut cum læta dies poſcente accedit Eoo:
Multa tamen latuere diu, fugiuntque videri,
Aut prorſum intereunt, poſtquam impleuere tremendos
Fatorum monitus, & læſi numinis iram.
Nec non arcta tenet leti confinia ſomnus,
Seu cum multa quies victoſque altiſſima ſenſus
Alligat, ignaroſque alibi quodcunque malorum eſt;
Seu cum errantem animum diuerſo a corpore ſoluit,
Immenſamque docet per ſe conſiſtere mentem.
Quæ ſæpe excuſſis, ceu libera, fertur habenis,
Per loca corporibus clauſa, & diſtantia longe,
Et libertati nondum præludit adepta.
Iamque monet properare alio, quo maxima quemque
Euocat, & miſſo petitur certamine palma.
Nec vos arguerim, cœli qui limina, quique
Venturam vitæ faciem, lucemque ſerenam,
Gaudiaque, æternam poſito quæ corpore mentem

Excipiunt, multo jam nunc præcurritis ante;
Senſibus euecti, quantum ſors corporis ægri,
Imbelleſque ſinunt leges, diuiſaque jura.
Ante alios, genitorem ipſum: quem mille cohortes
Aligeræ circumuolitant, iuſſiſque miniſtrat
In turmas glomerata, poli formoſa iuuentus:
Quæque homini prænoſſe licet, quantumque futuri
Conſcia, diuino monitu prædixit Idume;
Alloquio cœli, & ſuperum dignata fauore.
Nec vos, qui mundi extremum quo veſcimur omnes
Aëra, morborum auſpicium, cauſamque malorum
Aſſeritis; ſæpe autumno letalibus auſtris
Impulſum, ſubitoque æſtu, ſubitiſque malignum
Frigoribus: ſæpe accenſo diuinitus igni.
Quem nec Pœoniæ potuerunt flectere curæ,
Sed mors ſola poteſt; nullorum cauſa dolorum,
Sed requies finiſque altæ placidiſſima mentis.
Quippe illam, ſedes animarum, innoxius æther
Excipit, & triſti defunctos corpore cingit.
Nec qui corpoream e leto conſiſtere molem
Arguitis: quippe & tellus, & debilis aër,
Et flammæ vigor, & flammæ contrarius humor,
Materiem leti moribundo in corpore verſant.
Sunt, quibus horrorem immodicum letique pa-
Conciliant vanæ ſpecies, & mortis imago, (uorem
Aut menti modus ante diu præcognitus: acſi
Mors aliud foret atque aliud, grauiuſue minuſue
Extincto. ſeu tela manu fabricata Cyclopum
Immittat pater, & tanto caput obruat igne,
Terrifico inſurgens tonitru, cœlumque per omne
Interſe fracto impellens cum murmure nubes:
Seu centum ſuper incumbat crateribus Ætna,
Seu totum fugientem animam circumſtrepat æ-
Aut montis ſimulachrum, ingens e gurgite (quor,
monſtrum,

(Qua-

(Qualia multa mari medijſque in fluctibus, altas
Circumerrant puppes, armenta immania Nerei,)
Hauriat: aut lato tellus diſcedat hiatu.
Sæpe metum peperit vis importuna doloris
Conſpecta ante oculos, impreſſaque ſenſibus: aut cum
Incubuit morbus grauior, vel vulnus ad oſſa
Incuſſum totis deſcendit viribus. Atqui
Nec dolor eſt in morte grauis: dolor omnis abactus
Ante obitum, cum luce perit. Quæcunque timemus,
Aut tulimus, dum vita manet, dum ſpiritus; vna
Abſcedunt, cum blanda ſuo decorpore vita
Diffluit, & tenues animus differtur in auras.
Quin etiam, vitæ fungentem munere, ſenſus
Deficiunt, linquitque animus, puramque quietem
Præbet, & extremæ ſimilem, nulloque dolore
Torpet, & attonitam trahit in conſortia mentem.
Vanum igitur cauſamque ſui dediſce timorem,
Aut ſupera, morbumque fuga virtutibus hoſtem.
Atque ideo (ſæpe illud enim quoque profuit illis
Quos deformis agit leti metus) aſpice crebro,
Quos ſæui ante obitum morbi durique dolores
Exercent, aut queis fugientis tempore vitæ
Imminet, & nigra mors circumuoluitur ala:
Nec non & quos illa tulit, quos vita reliquit;
Aſpice: collapſaſque genas, pallentiaque ora,
Oblitoſque oculos iucundam ducere lucem.
Et quæcunque patent mœſta ac deformia viſu
Senſibus humanis; cum magnus tranſijt hoſpes;
Et, cœli, excedens, ſeſe in conuexa recepit.
Qui ſimul anguſto vacuum pro corpore mundum
Induit, & ſpacium immenſi poſſedit Olympi,
Ipſe ſuos longe colluſtrans deſpicit artus:

Vt quondam celſa e ſpecula, aut e rupe, viator,
Neglectos poſitoſque procul deſpexit amictus.
Sunt quibus illecebras pauidis, vt vincula captis,
Inijiciunt, linquenda domus, patrijque voluptas
Ruris, & exculti proauis felicibus horti:
Aut dulcis coniux, natique parentibus orbi.
Corpore quæ poſito, nec jam ſupereſſe putandum ſeſt,
Si non anguſtos excedunt corporis vſus,
Nec deſiderium ſupereſt aut cura fruendi.
Sed neque tempus idem fati, neque terminus æui,
Metaque. namque alij ſubito, nil tale timentes,
Corporibus teneris (ceu flos quem conſpicit Eos
Tollentemque caput cœlo & formoſa rubentem,
Heſperus immiti veniens proſcindit aratro)
Surgentem prima vitam cum luce relinquunt.
Felices, quibus ante annos, ſecura malorum,
Atque ignara ſui, per ludum elabitur ætas.
Seram alij mentiſque inopem venere ſenectam,
Heu quibus impulſi vitæ (dum vita manebat)
Fluctibus! heu quoties ingratos ſurgere Soles
Videre, & Soli ingratas ſuccedere noctes.
Ah miſeri, quibus acer amor luciſque cupido
Corde hæſit pauido. luctantes gurgite vaſto,
Mille inter ſcopulos, ſaxiſque hærentia ſaxa,
Littoribus proram obuertunt, ſedeſque quietas
Naufragio in medio fugiunt, patriamque vocantem.
At quondam optato cum primum in littore pup(pes
Conſtiterunt, pelagi emenſæ quodcunque pericli eſt.
Poſt Scyllæ rabiem, formidatamque Charybdin,
Et ſale quaſſatam dubio ventiſque carinam,
Oceano patri rerum, & tibi maxime Nereu,
Vota coronati ſoluebant debita nautæ.
Nec tamen infelix Hecube, cum Pergama flammis
Verſa videt, captoſque Deos, tractumque per aras.
Laome-

Laomedontiaden, crudeli occumbere ferro,
Et cædem Polydore tuam, ſparſóſque cruore
Pelidæ thalamos, longæuæ incommoda vitæ
Neſcit,& immites nequicquam plurima Diuos,
Voce vocat, mœſtamque optat non ducere lucem,
Et Priamus, Pyliuſque parens. Sed læta iuuentus
Fortunæ obſequijs, & adhuc intacta dolore,
Felicem metuit viuendi abſoluere curſum. (ætas,
Quid memorem, quemque vt doceat iam ſerior
Aſpera quanquam abſit duræ violentia ſortis,
Velle mori? cum tardus hebet ſub pectore ſanguis,
Et morbi adueniunt: nec iam pars corporis vlla eſt,
Vtilis aut curis, aut fortibus vtilis armis.
Ipſaque mens, veluti, cum jam Titanius orbis
Pallentes radios caligine tingit & vndis,
Languet,& extremam patitur ſuccedere noctem.
At vos, dum ſuperat vigor ille intactus& acer,
Dumque calent feruentque animi, dum robora cor-
Sufficit indomitum, venturi in tempore leti (pus
Contemptum exercete viri. Sic magnus Achilles,
Totus adhuc plenuſque ſui, Phœbeia tela,
Et flammam Alceides funeſti pertulit Oetæ.
Hincadeo, veri ſtudium mentiſque vigorem,
Mœrorem contra aſſiduum, fædoſque tremores,
Et breue viuendi ſpacium, ſub pectore cuiuis
Condidit omnipotens genitor: quo maximus ille
Exuitur leti pauor, atque extenditur ætas.
Sic Graiûm antiqui proceres, quos fama reponit
Dis ipſis inter genitos, magnique Quirites,
Conceſſere quidem fato, quo tempore fixa
Eripuit ſeries quemque atque immobilis ordo;
Sponte ſua; ſeu quem ſæui tulit area Martis.
Quod ſupereſt, totum venturi temporis æuum
Adjecere ſuo. clauſique in corpore, ſæpe
Robuſtos gemitus hirſuto e pectore mittunt;

Virtutis memores,& libertatis amore.
Vt cum fortis equus Piſææ victor oliuæ,
Aut quem ſanguineus ſæua ad certamina Mauors
Depoſcit,fremituſque virûm,lituoſque tubaſque,
Nunc miſero datus agricolæ,pede creber inertem
Pulſat humum, patriamq; domum teſtatur & ignem
Naribus,& curuum collo auerſatur aratrum.
Tum quoties tota ante oculos conſiſtere viſa eſt
Poſteritas,quoties extemplo gloria dulcis
Viuendi poſt fata,ardorem incuſſit honeſtum;
Continuo totis vaneſcit mentibus horror
Imbellis,laudumque vltro ſuccedit imago.
Nec triſtis leti facies,nec nomen inane,
Euertent ſolido firmatas robore vires
Pectoris,aut cæco quatient molimine mentem.
Hoc vero auxilium inprimis adhibere memento,
Fatorum terrore animnm perculſa iuuentus.
Nec fruſtra toties,iterumque iterumque monebo,
Exercere aciem mentis, fatique latentem
Expectare diem,cunctoſque inuadere factis
Quotquot ab Eoo venientes littore ſoles
Exerit Oceanus. Sic vitæ impenditur omnis,
Et late producta patet quæ ducitur ætas,
Virtutis ſpatio deſcripta, & laudis honore,
Quam nec ſumma dies, nec ſors intercipit vlla.
Nam patet immenſum, longeque extenditur extra
Fortunam vitamque animus, ſuaque omnia ſecum
Vindicat,& terris non interitura relinquit.
Nec labor inſolitus veniat, nec credere cœlo
Neglectos non aude artus:ſeu Sirius agris
Flauentem exurit ſegetem, ſeu frigore ſæuo
Aduerſis Boreas defixit flumina ripis:
Nec totis dubita ſudorem indicere membris.
Paupertas duruſque labor, fregere pauorem
Immitis leti. Nec raro incomptus arator,

Calloſuſque manus,& multo ſole peruſtus,
Incumbens ſtiuæ, & ſterili,dum viueret,aruo,
Aut paſtor,Ioue ſub gelido producere noctem
Conſuetus, veluti redituram tempore paruo
Depoſuit vitam,patriaſque effudit in auras.
Nec mihi diſpliceat, qui ſæpe pericula gaudet,
Stare caput circum,dubijſque increſcit, & altam
Virtutum ſegetem, media depaſcit in herba;
Fortis ab aduerſis,meliorque ad ſingula,rebus.
Sola docent aduerſa mori. res pectora figunt
Senſibus,& cœlo non reſpexere, ſecundæ.
Adueniet tempus quondam (ne quære moneri
Præcepta, & nigri contemptum addiſcere leti,
Cum triſtes animis infligunt vulnera curæ)
Adueniet,cum ſponte tua diſcedere vita
Et mœſtam optabis nequicquam abrumpere lucem:
Seu rapta infelix deſertum coniuge lectum
Plorabis:ſeu,nata, procis jam mille petita,
Jam deuota thoro,jam primos pacta nepotes,
Ante fores thalami, & ridentes Hymenæi,
Occidit,& fato ſpes intercepta fefellit:
Seu patri ſimiles ipſa inter gaudia natos
Extuleris,nequicquam amens victuſque dolore,
At nos vrgenti rationem opponere morti
Tendimus,apprime tunc, cum lætiſſima ridet,
Nec quicquam ingratum ſors non aduerſa minatur
Nunc ſæua, interdum facilis.quanquam omnia dura
Expedit,& triſtes penitus cognoſcere caſus,
Et rerum ſcopulos, & mœſtæ incommoda vitæ.

DANIELIS HEINSII
DE
CONTEMPTV MORTIS

LIB. III.

ARGVMENTVM.

Liber tertius informat militem; qui præcipue ſic naſci debet, ſic inſtitui, vt pro patria moriendum ſibi aliquando eſſe intelligat. Talis, quo pacto ſolidam animo virtutem & contemptum mortis debeat parare, oſtenditur.

BElla vocant, fœdaque animi formidine mortis
Soluendi, prius arma manu quam tollere miles
Incipit, & lateri cuſtodem accommodat enſem.
Creſcit opus pariterque ardor, quanquam ardua reſtant,
Debita nec iuſtis indulgent tempora Muſis
Ocia, ſpeluncæque cauæ, nemorumque receſſus,
Et ſcatebræ fluuiorum, & grati vatibus amnes.
Nec nos Pauſilypi colles, nec conſita myrtis
Morgillina tenet, fuſæque ad littora glaucæ
Nereides: nec nos viridis Sebethus ab antro
Proſpicit vmbroſo, gelida qua plurimus herba
Cingi-

Cingitur,& dulces citrorum e floribus auras
Spargit odoratus Zephyris fragrantibus aër.
At non pura deeſt, at non tranquilla voluptas,
Quanquam inter ſtrepitus, quanquam inter gaudia
vulgi,
In ſua conuerſam penitus ſubducere mentem
Senſibus, & toto iam nunc ſubducere leto,
Si qua fata ſinant: ſummoque e vertice Pindi,
Belgarum populis decerptam oſtendere laurum.
Hanc mihi frondentem,tumulo defige ſub alto,
Rutgerſi, poſtquam atra dies exegerit olim
Infractum terrore animum, nam cætera coniux,
Communeſque tibi, ſi quæ eſt fiducia lecti,
Perſoluent tacito deſerti in funere nati.
Iam mihi principio, generoſi Martis alumnus,
Cum primum ætherias vagitum attollit in auras,
Deuotus naſci patriæ mortique futuræ
Sentiat extemplo, luxumque eiuret inertem.
Illi adeo, procul a cunis ignaua Voluptas
Abſiſtat,ſomnoſque leues Patientia nutrix
Conciliet, ventoſque pati condiſcat & imbres.
Siue illum in medio caſtrorum interrita mater
Edidit, & clypeo naſcentem ſuſtulit horrido
Enitens; ſeu forte domi, dum prœlia miſcet,
Et crudum genitor defendit mœnibus hoſtem.
Nec non & gladios fulgentes,telaque tangat
Sanguine reſperſa, & ſuſpenſa in limine primo
Inſtrumenta necis. Tum,ſi quæ, præuia morti,
Ære procul longo ſonuit tuba, corpore toto
Geſtiat, & pulchro iam nunc occurrere leto
Promittat,teneraſque manus & brachia iactet.
Mox & purpureo vix dum lanugine malas
Inſcriptus,fremat arma vigil, noctemque ſub atram
Æſtuet, ardentes excuſſus pectore ſomnos.
Atque illum aſpiciens matrona e turribus altis,

Aut longe hoſtili ſub culmine regia virgo,
Intactam primo tabeſcens vulnere mentem,
Horreat infelix:ſeu prima exordia cernit
Irarum,toruoſque oculos,greſſumque minacem:
Siue incompoſitas voces,incomptaque membra.
Omnibus,æternæ quibus eſt cuſtodia curæ
Mentis,& idem animus generoſo occumbere leto,
Imbellis toto prohibendus corpore torpor,
Et quæ mollicies ſenſus oblimat inertes.
At vos præcipue,quos duri gloria Martis
Exercet,tolerate, viri,quemcunque laborem,
Protinus, & totas animorum intendite vires.
Vos & cornipedem a teneris inflectite:vobis
Auſpicia armorum,& belli ſimulachra ciendum
Crebrius,& magnos tranandum ſæpius amnes,
Aut ſalſum aduerſo frangendum pectore pontum.
Sæpe etiam,ardentem cum Sol accenditur orbem,
Millia multa viæ gradiendum,aut corpus in auras
Librandum ,connixum haſtæ. tum vimine iuncto
Iliceæ crates,medijſque in vallibus ingens
Palus,& impulſus crebris gemat ictibus aër.
Nec non & tenuis delectet victus, & aſper,
Tyronem,quo quemque tulit fors obuia quæque,
Et gelidæ,quanquam glacies ſtetit horrida circum,
Hauſtus aquæ:feſſuſque via fractuſque labore
Immenſo,quamcunque premat ſub corpore terram.
Sic bello aſſeritur virtus,ſic fœda voluptas
Interit,& leti paulatim excinditur horror.
Nec duros operi nocet intendiſſe lacertos,
Aut cœlo firmaſſe animos. inuicta iuuentus,
Rupibus in medijs ſcopuliſque educta,ſub Arcto,
Quærenda eſt; ſulco laſſata & cædere fuſtes
Quadrifidos.quos nullus amor vitæque ſuique
Imbuit intrepidos,opibuſque affixit & auro.
Profuit & primos Venerem fugiſſe per annos,

Et ſero blandas Hymenæi accendere tædas.
Hinc vigor, hinc vires ſolidæ, morituraque primam
Ante aciem ſoboles, ferroque inuicta iuuentus.
Præcipue, dulcem patriæ primæuus amorem
Imbibat, & deforme viris horreſcere diſcat
Seruitium: ſemperque animis infixa recurrat
Libertas, victorque hoſtis. quantum ille minetur
Exitium, captæque domo, natiſque thoroque.
Tum tot ſæuitiæ facies, & ſanguine toto,
Atque animis centum, centum ſi fata dediſſent,
Dedecus auertendum, & captæ opprobria vitæ:
Cunctaque virtute in terris gladioque parari,
Et vitæ precio. quam ſponte aut pallida tabes
Exiget, aut totis incumbens viribus ardor: (rum,
Nec melius, quam cum, ſummo in diſcrimine re-
Aut pilo aut ſtricto mucrone educitur acer
Spiritus, ire foras dignoque euadere leto.
Non illum longæ trahit inclementia mortis,
Nec dolor imbellis lachrymas, cum ſumma minantur,
Exprimit aut gemitus. ſed adhuc arrectus & ardens
Dilapſus, magnoque emiſſus vulnere, lucem
Tranſit in innocuam, meritoque occurrit Olympo.
Sed neque ſecretos ſapientum inſiſtere calles
Præcipiam. decet arma rudis conſtantia recti,
Nec crebri monitus, ſed honeſti cultus & æqui,
Exemplo incumbens maiorum, & fortibus auſis.
Ducitur exemplo melius Mauortia virtus.
Quin etiam hortatus heroum, & grandia verba,
Cum patriæ rebuſque monent impendere vitam,
Profuerit verſare manu: ſi neſcius artis
Præcipue ſit ſermo, breuiſque, & fortis, & ardens,
Arma inter genitus: qualem ſub caſſide fundunt
Romani Graiique duces, cum jam inſtat Enyo,
Et ſteterunt vtrinque acies, neſcitque morari

Arrectus ſonipes, & lentis pugnat habenis.
Nec minus excelſas armaſſe in prœlia mentes
Tyrtæum memorant, qua pinguia culta Galeſus,
Seu pater Eurotas, inuicto interluit amni,
Tyrrhenæ quam ſigna tubæ, lectumue, priuſue
Auditum, quam prima manu præluderet ira,
Et iunctis pariter miſcerent prœlia ſignis.
Cætera parce puer: nec te ſapientia dulcis (ror.
Nequicquam, aut diſcendi ingens circumegerit er-
Nec mihi Stagiræ veteris triſtiſque Cleanthæ,
Cum patriæ res poſcit opem, peruoluere tyro
Incipiat placita, primaſque inquirere cauſas,
Et rerum ſeries. quanquam fuit vtile multis,
Quid fortem deceat, qualem ſapientia ponit,
Veſtigaſſe prius: nec non &, robore quantum
Corporis indomito, rabieque & cæde ferarum,
Interſit ratio, belloque interrita virtus,
Nec ſpe nec precio, ſed ſoli obnoxia pulchro;
Naturamque animæ, & totum perdiſcere verum.
Talibus imbutus ſtudijs, doctæque Mineruæ,
Et Sophiæ gremio, & caſti rectoris in vlnis,
Cliniades, vt fama refert, eductus, ad arma
Deuenit, galeaque genas incluſit & ora.
Necquiſquam antiquo prognatus ſanguine Theſei,
Aut acreis Spartæ populos, aut turbine tanto,
Trinacriam afflixit omnem, patrioſque peroſus
Fregit Erechthidas, totumque exterruit æquor.
Nec dubitem, imbutos illis, veniſſe ſub alta
Pergama, Peleiden inuictum pectore & armis,
Et geminos reges, & quem Salaminia tellus
Edidit, immemorem leti: ſeu nube ſub atra
Troas agit, circum caligine fuſus & vmbris,
Iamque optat cum luce mori: ſiue Hectora contra
Ardentem, immenſo prouoluit robore ſaxum.
Eſt in Theſſalia herboſa, qua Pelion altum

Deficit

Deficit, & raræ denſantur frondibus vmbræ,
Vallis, ab obiectu nemorum diuerſa, nec Auſtro
Obuia, nec Boreæ. Zephyrus perlabitur herbas
Lenis & erranti ſimilis, floreſque comantes
Parturit, aut genitis fœcundas ſufficit auras,
Et tepidos rores, & amicum e collibus imbrem.
Illic magnanimum, vt fama eſt, eduxit Achillem
Iunctus equo Chiron. quo nec facundior alter
Semiferos inter, morboſque auertere dextra
Promptior, aut altas ad laudem effingere mentes.
Atque heic, dictamnum viridem, ſuccoſque ſalubreis
Pæoniæ, panacenque ſui de nomine dictam
Autoris, quamque ipſe ſuo de nomine dixit
Pelides, ſtudio immenſo nutribat & arte.
Et quæ præterea diuerſos gramina ſuccos,
Aut vires de matre trahunt. quas prima vetuſtas
Tradidit, & ſeri vix accepere nepotes;
Parthenion, polionque, & vix nunc cognita terris,
Nepentheſque, balinque: & quam, ſi credere dignum,
Primus Atlantiades Circeo in littore viſam
Effodit, primuſque agili monſtrauit Vlyſſei.
Radix nigra quidem, niueo ſed proxima lacti
Flos albet, flauetque aliquo ſubpallidus auro.
Non illam ſuperent, quas vſquam maxima tellus
Educit, pulcherque ſuo Sol elicit igne,
Aut vires magicas arcere, aut ſoluere captas
Dulcibus illecebris animas. aut denique cœlo
Illuſtres oculos purgatæ attollere mentis.
Cætera diſtincti variabant vitibus horti.
Hic crocus, hic loti veteres, pictæque hyacinthi,
Spirabant dulcem folijs humentibus auram:
Noti olim in terris primi. nunc mille colores
Solertes operæ, ac rerum prouectior vſus,

Repperit, & totum diſtinxit floribus annum.
Hæc inter, vitijs immotum leniter æuum
Tranſibat, curuaque ſenex in valle ſedebat.
Sæpe illum curæ defixum & ſuauibus herbis,
Aut leges animæ, & Naturæ arcana latentis
Rimantem, penituſque abſentem pectore toto,
Vidit nata dies: ſæpe illum inuenit eundem
Exortus ſero formoſus lumine veſper.
Valle ſub aduerſa, platanis pendentibus atrum,
Stabat, & occultis horrebat frondibus antrum.
Queis ſubter volucres Auroram mane recenti
Purpureo e thalamo foribuſque exire parantem,
Gutture mulcebant liquido, nemoriſque per vmbras
Auratum radios meditantem immittere Solem.
Illic venatu aſſiduo, craſſoque cruore
Imbutus, defeſſa ſolo deponere membra,
Cæſarum incumbens ſpolijs tergiſque ferarum
Sueuerat, & ſerum Peleides ducere ſomnum.
Quem toruus, parcoque mero, multoque labore
Durabat ſenior. nec raro ad prœlia dextram
Formabat puero, clypeoque aptabat & haſtæ.
Ac tum, ſæpe graui teſtudine, triſtia bella
Heroum, forteiſque neces cantabat, & auſus
Ingenteis, cum Graia manus jam poſceret arma,
Et magnum tolli e gremio ſpectaret alumnum.
Tum ſuper incumbens lachrymiſque amplexus obortis,
Iam galea cinctum, iam greſſum ad caſtra mouentem,
Dicitur has ſancto fudiſſe e pectore voces:
Nate puer, genitrice Dea, te maxima tellus
Nunc vocat Aſſaraci, Simoiſque, & Xanthus, & audax
Anchiſæ ſoboles, & amicus cædibus Hector.
Primus ego, ſummi prognatam in vertice Pelij,
Succiſam virides ramos, ferroque rigentem,
Ipſe

Ipſe tuis jam nunc aptaui viribus ornum.
At clypeum, lato ſpatijſque immanibus amplo
Complexum texto Oceanum, terraſque iacentes,
Ignipotens dabit, & nigro Cyclopes in antro.
Illic & nunquam defeſſum ſurgere Solem,
Et Phœben plenam aſpicies, ſummumque per or- (bem,
Errantes alias, aliaſque ex ordine fixas
Flammarum effigies, cognati lumina cœli.
Nec non & thoraca dabit, galeamque micantem.
Sed tibi nec clypei ingentis geſtamen, & ære
Incluſi ferroque artus, nec cærula mater,
Auertet leges fatorum, & Iupiter autor.
Hic Chiron, arteſque omnes, hic Theſſala tellus,
Herbarum genitrix, hic victus ceſſat Apollo.
At proferre manu contractæ tempora vitæ
Fata ſinunt: totumque patet virtutibus æuum.
Nec vero ſpes finge animis, pedibuſue ſalutem
Quære puer, tergumue obice. qua dextera cunque
Non deerit, Troeſque cadent, tutiſſimus ibis.
Imbelles alij latebras, adituſque malignos
Nocte ſub obſcura, tenebraſque & furta, ſequentur.
Audendum tibi, nate Dea, mediumque per hoſtem
Pectore nitendum; qua Mars denſiſſimus vrget,
Et ferro via ſola patet. Sic Pelea quondam,
Sic prius Alciden memorant, quos regia cœli
Inſerit agminibus ſtellarum & lacteus ordo.
Nam teuues animas, craſſa compage ſolutas,
Accipient loca pura, & formoſiſſimus æther:
A ſt aliæ, vitijs depreſſæ, in Tartara ſident
Sponte ſua, magnumque errabunt inter inane,
Incuſtoditæ laxati vincula mentis.
Sic priſci docuere ſenes. Pars maxima noſtri
Æterna eſt, quæ cuncta gerit, neque cernitur vlli.
Hanc neque tela manu iuuenum vibrata, nec en-
ſis.

Haurit

Haurit,& intactam tranſmittit vulnere bellum :
Quod ſupereſt, mors tota tenet. Hoc aſpice circum
Sub pedibus, vaſtique oculos e vertice montis (ris,
Circumfer. quodcunque premis, quodcunque tue-
Occidet, aut leto ſimiles vaneſcet in auras.
Hi quoque, care puer, quos nunc amplectimur artus,
Troia licet, ſæuuſque abſit procul hoſtis & arma,
Exitio tamen ipſa dies dabit. exitus idem (eſt.
Imbellem fortemque manet. mors omnibus æqua
At laudes leto immunes, vitamque quod vltra eſt,
Crede tuum, pulchroſque auſus, & ſemina cœli,
Interea, dum fata ſinunt, & læta iuuentus,
Immenſum, quacunque patet, diffunde per orbem.
Dixit, & amplexus medium dimiſit. at ille
Vix dextram inſinuans dextræ, vix pauca profatus,
Feralem Priamo quatiens cum vocibus haſtam,
Armatum extemplo ſaltum dedit. horruit ima
Vallis & vmbroſas nemorum fragor impulit auras,
Et tota intremuit tellus ſub Pelio alto.
Hæc equidem nouiſſe velim. nam cætera Mauors
Impedit, & firmanda ætas præſentibus auſis.
Cætera ſunt diſcenda manu. præque omnibus vnum;
Omnia dura pati, & quæcunque incommoda membris
Inducunt, corpuſque domant. Patientia vires
Intendit, ſenſuſque docet ſuccumbere menti.
Nec leue Dianæ ſtudium tentare vetabo,
Seu leporem, ſeu forte iuuat deprendere ceruum,
Spirantemque, & adhuc halantem ſoluere ferro
Fruſtra obluctantem, pedibuſque extrema mouentem:
Nec grauius, multoque magis ſudore luendum,
Siue vrſus ſeſe informis tulit obuius vltro
Vmbroſo e nemore, aut deſerti e culmine montis;
Seu mixtum tranſactus aper vomit igne cruorem;

Ante

Ante canum ſtrage immenſa, multoque ſuperbus
Sanguine, quam toto penitus venabula ferro
Hauſit, & extremo conſtrauit vulnere terram:
Seu validum ſæuumque in equo ſubſiſtere taurum
Suaſit amor pugnæ, & propior Mauortis imago.
Tempore ſic priſco cruda atque edura iuuentus,
Vltro illudebat leto, letique premebant
Virtuti aduerſum terrorem, animiſque fugabant.
Centauri Pholoe geniti, domitorque ferarum.
Et Pollux & Caſtor, & Oenides Meleager.
Nec pudor, imbelliſue metus, nec iura vetabant,
Audentem, aut ditem vicino è littorę prædam
Subuectare humeris, aut forti abducere rapto.
Armatis ferro, mugitum ad ſydera ſurſum
Tollentem, & multa conſperſum cæde iuuencum.
Quin etiam, qua vaſta iacet deſertaque tellus
Ardentis Libyæ, qua Nilus naſcitur, & qua
Turgidus Euphrates prærupto labitur alueo,
Bella feris gens tota gerit, pariterque leonem,
Non ſecus ac ſi totæ acies in prœlia tendant,
Aut circum foueis veniunt, aut vulnere multo,
Et rauco ſonitu clypeorum, atque ignibus, vrgent.
Sæpe viri magnam circumſtant agmine denſo,
Cratibus, & longis protecti corpora villis,
Indutique artus agreſtis tergora tauri,
Speluncam, flagriſque impellunt aëra. donec
Fulminis in morem, aut hyberni gurgitis inſtar,
Egreditur, ſæuoque obtutu incendia voluens
Intonat horrendum. Non ſic tremit arduus æther,
Cum ſuper Indorum ſcopulos & confraga ſaxa,
Labitur immanis, reſonatque ad littora, Ganges;
Maximus ipſe ſuo, bis deniſque amnibus auctus,
In mare prouoluens ſinuoſam amfractibus vndam.
Iamque per obſtantes, poſt vulnera major & iram,
Vertitur, & denſos telorum diſijcit ictus.

Olli inſtant, ſupraque alij. dum ſanguine multo,
Fractus, & exhauſtis procumbit viribus hoſtis.
Eſt quoque, digna viris, Martique agnata voluptas,
Interea dum bella ſilent, dum dulcia caſtris
Ocia miles agit, poſitis aut luditur armis,
Accipitris ſummo pendentis in aëre pugnam
Rem noſtri ſpectare æui. Volat ardea longe
Aut grus, aut magno connixus remige miluus,
Nubibus in medijs. ille, vt dimiſſus herili
Inſonuit pugno, terramque adraſit, & imum
Strinxit iter, ſenſimque agiles ſurrexit in alas;
Fertur in attonitum, viſumque allabitur hoſtem:
Aut aſcendentem ſenſim, ac ſuprema petentem,
Inſequitur, gyro indulgens, & turbine multo;
Iam propior, propiorque inſtans. aut corpore toto
Imminet, & prono fruſtratus pondere fertur
Aſſimilis labenti illa haud ignara nocendi,
Roſtro arcet tentantem aditus, laterique minantem,
Et varios ſupra aſſultus infraque parantem;
Aëre vix pendens liquido, atque immobilis alis.
Ille vrget, feſſamque premit. dum victa pauenſque
Decidit, acceptamque cani dedit icta ruinam,
Aut raptam ad dominam falcato pertulit vngue.
Præcipue tamen, aſpectus Mauortis, & arma,
Conſertæque inter ſe acies. formidine turpi
Exſoluunt animos: cum vulnera crebra tuemur,
Et prope tot mortes, quot tela excuſſa per auras
Librantur, ſtrictiſque viri mucronibus inſtant,
Vndique & effuſo ſpectantur ſanguine riui,
Atque expirantum fremitus in morte minaces.
Ac velut in campis, meditantem prœlia primum
Exercent, pauidam belli, ſimulachra iuuentam:
Sic ſtrages recte in medias cumuloſque iacentum,
Ducitur ætate a prima Mauortis alumnus:

Vt mors ipſa minas paulatim euicta remittat;
Addiſcenda diu. namque aſſuetudine multa
Vincitur, & ſenſim mens obdurata rigeſcit.
Ac neque tam ſolidi ferro thoraces & ære,
Nec leues ocreæ, & criſtati vertice coni,
Quam lucis decet anguſtæ contemptus & æui,
Mauortis ſobolem, nataſque ad prœlia mentes.
Quippe vides, animo armatas exire phalangas,
Contemptuque magis leti, quam tegmine vaſto
Immanis clypei: triplex licet, & licet igne
Incoctus Chalybum, ferratos reſpuat ictus.
Namque ferunt. vires illum cum colligit omnes,
Hoc ſæpe inſtructas acies perrumpere ſolo,
Inuictos heroas, & agmina ſiſtere tota,
Scutiſque, gladijſque, & acutis horrida telis.
Nec refert quibus aut terris, aut ſanguine creta,
Corporis aut ſpacio quanto, decurrat in hoſtem
Vis animi: ſæpe exploſi quæ fulminis inſtar,
Quamuis exiguo veniens e corpore, qualem
Tydea magnanimum Graij cecinere poëtæ,
Arma viri, pariterque virum ruit æquore campi.
Ille vel Alceiden ſuperet grandemque Typhœa,
Immanes humeros, & latum pectoris orbem.
Sic cum puluereus totum rotat aëra turbo,
Exortus dum bella gerunt contraria venti,
Procumbunt piceæ paſſim, platanique valentes,
Et fagi Iouis, & denſæ radicitus orni.
Omnia nam ſuperat leti contemptus, & acer
Inuictuſque animus. nihil illi triſte minaxque.
Qui mente intrepida potuit, concurrere fato,
Iuſſus, & vrgenti ſubito non cedere leto.
Quicquid in aduerſis poſuerunt numina caſtris,
Vnda quoque, & tellus, luciſque obtutus, & aër,
Audendo, pulſoque necis terrore parandum eſt.
His Macetæ vicere armis, Romanaque pubes.

Terrarum domitrix. his ceſſit viribus orbis.
Nec nobis animi, nec nobis viuida virtus
Deſit adhuc, forteſque iræ. nec tempore noſtro
Effœta eſt tellus: quæ bello interrita corda
Edidit, & priſcos dedit in certamina reges.
Sed longo certoque opus eſt cum viribus vſu,
Et primis animos horroribus ante piandum,
Sæpe aliquid pulchrum audendo. ſeu prædæ cruore
Empta placet, ſiue incurſus tentare per hoſtem.
Dum victus magis atque magis tremor occidit. & dum
Stare ſub immoto conſueſcit pectore ſanguis.
Fidentes genitor per ſæua pericula Mauors
Reſpicit. ipſe manu clypeum galeamque comantem
Obijcit impauidis, victorque impune fugaces
Proterit, & certas cedentibus ingerit haſtas:
Nec quiſquam tergum Deus aſpicit. Ergo age, ſenſim
Pro patria rebuſque tuis conſcripta iuuentus
Diſce mori, pulchramque armis impendere vitam.
Naſcenti calcanda ſemel via publica leti eſt.
Sic Natura tulit. nec ſi quis corpore toto
Pallidus, exanguiſque metu, genitricis in aluum
Diuertat, totaque caput tellure prematur,
Euadat. ſtant fata Dei, ſtat ferreus ordo.
Vna patet, mediumque vacat directa per hoſtem
Semita, nec turpi opprobrio, nec cognita morti:
Qua ferro denſata acies, & plurimus vmbo,
Sponte vocat ducitque viros. Sic ſidera migrant
Heroes: magni ſic ſcandunt æthera manes.
Nam ſimul ardentes, ſæuæ in certamine pugnæ,
Pectoribus ſtimulos incuſſit regia virtus;
Et pulchram læta impleuit victoria mentem,
Tum patriæ infelix facies, natique focique;
Hac omnes dextra innixi, letoque ruendi;

Continuo

Continuo neque tela pauet, neque reſpicit hoſtem.
Ipſe autem, toto iam maior corpore, iamque
Terribilis, totuſque oculis immanibus ardens,
Ingreditur, quaque arma mouet, ſeque arduus infert,
Pallorem, trepidamque Fugam, mœſtumque Pauorem,
Atque omnis facies terrorum in prœlia ducit.
Namque videmus, vbi ſonitum tuba Martia raucum
Edidit, & toruo crepuerunt cornua cantu,
Protinus vt totos animus deſcendit in artus,
Irritatque necem, & medium ſe immittere in hoſtem
Deproperat: neque genua labant, neque ſanguine vincto
Cor trepidat. quanquam circumſtent vndique ferro
Millia multa, ruantque equitum peditumque catervæ,
Denſaque telorum tempeſtas, & tonitru vis
Ignea, quæ gentem, quæ totam euerteret vrbem,
Emotam quatiat tellurem e ſedibus imis:
Multaque miſſa neci voluantur corpora paſſim
Quadrupedumque virûmque, & leti ignobilis horror,
Hæreat ante oculos, totoque erumpat Auerno.
At ſæpe interea, rerum fidiſſima coniux, (cum
Multum heu vota facit, lachrymaſque altaria circumfundit, & imbelles trepidant in limine nati:
Illum autem, media ſociorum in ſtrage iacentem,
Immotum, rupiſque inſtar, nondumque feroces
Compoſitum preſſumque oculos, poſt prœlia victus
Horruit, & longe conſpectum expalluit hoſtis.
Nec referre puta, patriæne in finibus oræ,
An quacunque datur, ſuperas emiſſus in auras,
Spiritus egreditur, ſurſumque per aëra tendit.

Omnis in obiecti pariter via limite cœli
Deſinit: idem æque terras amplectitur aër;
Et quas frigoribus Boreas immitibus vrit,
Et quas zona tenet candenti proxima Phœbo.
Nec piget extremo Batauum ſub Sole ſecantem
Æquoreas cautes, & circumſtantia cete,
Exhalare animam. quanquam neque funera mater
Reſpexit, natique oculos preſſere rigentes.
Sæpe etiam, Titanem extra, radioſque diei,
Et vitæ ſpem depoſitæ, mortemque ſub ipſam,
Inſtantis retinet contemptum pectore leti.
Nec refert, tumulone aliquo condatur & vrna,
An nudus iaceat deſerto in littore truncus:
Dum Phœbi facies, aduerſum in pectore vulnus
Arguit, & dulci ſic libertate fruuntur,
Et patria, & longe venturi e ſtirpe nepotes.
Talibus auſpicijs cœlo creuere potentes
Oebalidæ primum. nulla illis mœnia, nulli
Vrbem olim, nulli cingebant oppida muri.
Nec bello fas oppoſitos prætendere vallos.
Tela ſimul murique, animus, non cedere leto
Doctus, & inuicti precio percuſſus honeſti.
Nec fas, lamentis miſerandam accendere matrem
Sidera, virtute erepto pro conjuge nato,
Et patrum inualidis, & libertate nepotum:
Sed ſcuto impoſitos tollebant laudibus artus,
Et multo vndantes ſiccabant ſanguine vultus.
Nunc quoque, Dij, priſcæ memorem virtutis & æui
Aſpirate animum patriæ, tot vulnera paſſæ.
Seu Pax reſpiciat tranquillos fœdere Belgas
Æterno. quæ iam miſeros poſt tempore tanto,
Sanguine fraterno madidos, nec tota, reuiſit.
Siue vndæ bellorum, & triſtia fata, minentur
Hoſtibus inuictas inter ſe euertere gentes:
Sed

Sed potius Pax læta veni. tibi mouerit arma
Hactenus, & multo laſſarit funere Mauors
Flandrorum populos, contemptoremque Batauum
Lucis,& in toto meditantem prœlia ponto:
Vſque vel Oceano qua Soldeuexus, ad Indum
Voluitur occiduum, noſtroque obuertitur orbi.
Nec mihi, Diua parens. magni incunabula Ganda
Cæſaris, optarim peregrino in littore vitam,
Quam patrias inter ſenior dediſcere Nymphas
Armorum ſtrepitum, mœſtique incommoda belli,
Et circumfuſum ſpumis candentibus æquor
Cattorum ſcopulos; aut Lizæ proximus, aut qua
Fluuiorum Scaldis genitor, toruuſque videri
Liuia,ſublimem ingreditur pulcherrimus vrbem,
Et treis in medio populorum illabitur vndas.
Sin tantum abnuerit nobis Diſcordia votum,
Et quæ nunc patriam populoſque exercet Erinnys;
Hærentem dulci exilio,ſolabitur acer
Rhenus,& incaſſum nunquam imploratus Apollo,
Aut Muſæ comites,quæ circum flumina, circum
Lugduni gelidos exercent ocia riuos.
Heic magnis animis, nec inerti numine,noſtras
Dicam acies,vinctaſque vno ſub fœdere gentes:
Vangiones, Celtamque agilem,Cimbriumque,Brittannumque,
Euganeoſque ſinus,pulchramque Antenoris vrbem;
Fœtam armis,fœtamque animis & laude virorum.
Quam medijs habitantem vndis, ac jura profundo
Ponentem pelago, thalamis ſibi rector aquarum,
Centum amnes,centumque trahens ad feſta ſorores,
Iungit,& attonitas vocat ad ſpectacula gentes.
Illa autem refugo turrita e gurgite ſurgit,
Inuictoſque premit populos, ſuaque omnia longe,
Aſpicit, & latum circumerrat puppibus orbem.
Et qui nunc Geticis Mauortem detinet oris

DANIELIS HEINSII

DE

CONTEMPTV MORTIS

LIB. IV.

ARGVMENTVM.

Poſtremus liber docet, Vitam noſtram eſſe in vno Ieſu Chriſto reconditam. Quem antiqui Patres ſemper ſunt intuiti: donec in carnem tandem venit. Idem nobis faciendum eſſe. Conducere huic rei aſsiduam illius contemplationem, veram fidem, ſpem, charitatem, veramque anteacta vitæ pœnitentiam. Cogitandum quoque de martyribus, qui exemplo ſuo docuerunt, eundem, mortis terrorem ſuſtuliſſe, qui hanc ſuſtulit. Cuius natiuitas, vita, mors, triumphus de morte, deſcribitur.

NVnc tibi, nate Deo, mundi melioris origo,
Extremum, quod reſtat adhuc, decurrimus æquor,
Omnipotens. tibi mortali de ſanguine creto,
Nec cœli minus inuicto terræque parenti,
Ius vitæ arbitriumque ſui, mors tota remiſit,
Et fracti ceſſere Erebi cum fontibus amnes.
Felices hinc morte tua, primordia lucis

Ducimus, & victi tenebras calcamus Auerni.
Prima adeo leti faciem, cæcoſque tumultus,
Corde recurſantes dubio pœnamque trahentes,
Subdidit alma fides, magni complexa Tonantis
Immenſam ſobolem aſſidue: quam protulit, æui
Impatiens, ſemperque in ſe conuerſus & hærens,
Æternus vitæ genitor: velut æthere in alto
Flammantes radios, formoſo e lumine, Titan.
Illum igitur, longe conſpectum, atque omnia luce (men
Complentem nunquam occidua, perque omnia nu-
Tempora fundentem, cunctorum oracula patrum,
Et longus venturum olim prædixerat ordo
Iſacidûm, ſceptri gens non ignara futuri,
Extra orbem letique vias: vbi nulla piorum
Gaudia, cura necis, volucriſque includeret æui
Feſtinata dies. Quippe illuc ducere vates,
Attonitos cœli monitu ſacroque furore.
Illuc tot Cananææ amnes, virideſque receſſus,
Fluminaque, & dulci manantes nectare lucos,
Aruaque cœleſti vix decedentia mundo
Arboribus patulis, fœcundæque vbere glebæ.
Illum omnes heroum animæ, quas ſæcula priſca
Ediderunt, videre, inter curaſque laboreſque,
Et leti terrorem & mœſtæ incommoda vitæ.
Illum & Lamechides, ſceleri gentique ſuperſtes
Humanæ, cum præcipites ex aëre nimbi,
Montibus vndarum grauidi, cœlumque per imbres
Ingrueret terris, terraſque inuolueret æquor.
Illum & fœcundus genitor, cui natus ad aram
Aſtabat, generis tanti & ſpes ſola nepotum,
Iam vinctus pictaſque genas pulchroſque lacertos,
Eductumque atro tincturus ſanguine ferrum:
Ni puer ex alto volucer demiſſus Olympo,
Libratum, ſacra ceruice, auerteret ictum.

Illum,

Illum, oculis quanqam captus, pater Iſacus, illum
Canities Iacobi longæua, in limine leti,
Vidit ouans animi: vel cum ſe immanibus auſis
Luctator cœlo oppoſuit, natoque Tonantis.
Illum etiam, dux intrepidus per deuia Moſes
Additus erranti populo, conterritus hauſit
Sæpius, aut feſſis præeuntem, aut numine fractas
Inſtaurantem acies: aut cum caligine multa
Veſtitus, tótoque ardentis culmine montis,
Bis quinos monitus ingrato panderet orbi.
Ante alios autem, imperio fidibuſque decorus
Magnus Ieſſides, ingentes pectore motus
Præſenſit, totumque animo concepit Olympum,
Et conſanguinei regnum vireſque ſuperbi.
Nec ſecus ac longe conſpectum affatus amicum eſt,
Quinetiam, tanto perculſus numine, triſtis
Viſurus Phlegethonta negat, maneſque profundos,
Attonitus. lætuſque animi certuſque ſalutis
Acturus: quanquam medio deprenſus Auerno,
Et circum obſeſſus gelidæ caligine mortis;
Pactorum memor, & promiſſi pignoris hæres.
Hinc pulchros memorat ſceptri venientis honores:
Et regem, terræ dominum, fatique potentem,
Portendi: virga indomitos qui proterat hoſtes
Ferrea. juſta animum ſi quando inceſſerit ira.
Hujus in aduentum, ſtimulis percuſſus ijſdem,
Et cœlo plenuſque Deo, noua ſæcula condit
Maximus Amoſides, regum haud indignus auorum.
Ille &, criminibus pulſam, terriſque fugatam
Aſtræam, cœlo comitem deſcendere ab alto
Aſpicit ingenti puero. quo frauſque doluſque,
Et leti metus, & triſti vis proxima leto,
Deſinet, & fracto miteſcent tempora ferro.

Nec

Nec ſtabulis ſe inferre lupus ceſſabit, & agnis
Acclinare latus: junctæque informibus vrſis
Paſcere ſecuræ media de nocte iuuencæ.
Nec pecudes inter totiſque armenta diebus
Nequicquam formæ ſæuorum errare leonum.
  Nec quinque, ac totidem, dictantes fata puellæ,
Neſciuere diem, cælo quæ iungeret alto
Depreſſas errore animas; certoſque furores,
Viſaque mandarunt folijs. Sic tempore ab omni,
Et vix iam prima creſcentis origine mundi,
Dilecto occurrit populo: ſeque omnibus vnum,
Aduentumque ſuum, dulcemque oſtendit amorem.
Terrorem vt leti horrificum, mœſtoſque pauores,
Vita idem, vitæque autor, formidine captis
Tolleret ex animis. ſummo dum miſſus Olympo,
Ferratos magno erueret molimine poſtes
Eumenidum, genteſque atro ſubduceret orco,
Ereptas leti imperio, & crudelibus vmbris.
  Ac veluti, ſi quem lætæ ſub flore iuuentæ,
Verſat amor, primaque animum dulcedine tangit
Caſta Venus, nequit expleri, pictoſque pudore
Miratur luſtratque oculos, nutuſque loquentis
Obſeruat, ſequiturque pedum veſtigia paſſim
Obuia, nec pulchro meminit diſcedere vultu:
Haud aliter, ſummi non enarranda parentis
Progenies, nunc hac terras ſub imagine, nunc hac,
Luſtrauit, præſenſque ſuis occurrit ab alto,
Et comitem dedit, & rebus coniunxit egenis:
Corpore dum noſtro, terras intrare parantem,
Suſcepit, noſtroque hauſit de ſanguine, tandem,
Nupta Deo, totumque parens illæſa pudorem.
  Protinus exortum, tenebris cedentibus vltro,
Ceu nato poſt aſtra die, gens omnis Ieſſæ,
Promiſſis infixa animos, ſparſæque per vrbem
Relliquiæ tenues veterum ſenſere piorum;

Iam deſiderio exhauſti, iam mentibus ægri:
Optantes eadem cuncti, pariterque precati,
Depoſitum vitæ, pignuſque ante ora tueri,
Atque oculis coram domitorem expendere leti.
Vt cum magna domus, digreſſu exercita pridem
Grandæui, quem ſola videt, quem ſola parentem,
Sola diu iam dixit auum, ſpemque omnis in vno
Fixit, & aſſiduis laſſauit ſidera votis;
Si qua illum patriæ cariſque parentibus olim
Proſpera lux longis venientem ſiſtat ab oris:
Illum adeo, multis ſi jam voluentibus annis
Accipiant reducem; certatim hinc turba nepotum,
Hinc caſtæ matres, hinc certant oſcula natæ
Præripere, & lætas diffundunt atria voces.
Hunc igitur, ſeu mane nouo Tithonia coniux
Ardentem Phœbi radijs præuertitur ortum,
Seu cum candentem medio regit æthere currum,
Et ſero Oceani condit ſub gurgite Titan;
Vnum animis ſpecta, totoque in pectore conde,
Tot quondam inſidijs, tot tempeſtatibus actum.
Siue illum virgo infelix, caſtiſſima rerum,
Magali locat in medio, fœnoque reponit
Plorantem, & noſtro ſingultus ore cientem:
Seu Nilum petit exilio, patrioſque penates,
Heu puer, & multo quæſitus ſanguine linquit.
Quem propter, dum dulce caput vix tollit in auras,
Tot blandæ cecidere animæ, mediaſque per vrbes
Attonitæ planctu ruperunt pectora matres:
Siue illum genitor pallentis circuit Orci,
Et longe populo ſemotum, in culmine ſiſtit
Verticis abrupti: ſeu diræ incommoda gentis,
Et totam Solymæ crudelis ſuſtinet iram.
Siue illum, quem non animi capit igneus ardor
Humani, non cœli obices, non vltimus aër
Includit, telluſque pauet conuulſa tonantem,

Exercet

Exercet miſeranda fames, morbique laborque,
Pondere ſub noſtro aſſidue culpaque gementem:
Seu cum purpureus toto de corpore ſudor
Dimanat, triſteiſque Acheron horrore tremendo
Mortis in aduentum gelidæ, perlabitur artus,
Et totum iam nunc animo prægnſtat Auernum.
Præcipue, cum terram inter cœlumque profundum
Sublimis, latus effoſſum, ſquallentiaque ora,
Gentibus oſtendit pauidis: letoque ſub ipſo
Inclinat caput, & ſtillantem ſanguine vultum.

Hæc crebro repetens animo, crebroque reuoluens,
Dulcibus indulge lachrymis, vitamque per omnem,
Illis vulneribus, illoque in ſanguine, mœſtus
Circumerra: menţiſque oculis humentibus hauri,
Ceu præſens, luctantem animam, Ditique necique.

Hæc inter, veluti venturam ad ſingula, mortem
Intuitor. ne quæ rerum ſubrepat inanium
Cura, vel illecebris blandæ capiare iuuentæ:
Oblituſque tui, tantoque oppreſſus amore,
Ingentem precibus vitæ venerare parentem,
Aeternamque Dei ſobolem: tot ſæcula fruſtra
Patribus expectatam olim, votiſque vocatam:
Cui nec lanigerûm manantes ſanguine fibras,
Nec pinguis tauri ardentes ſuſpendere ad aras
Viſcera profuerit. quamquam alte in cornua ſurgat
Iam primum, creſcatque animis: ſed pectore ab imo
Flagrantes gemitus crebro, & ſuſpiria duci,
Erroreſque animo repeti, vitamque peractam;
Talibus inſtando, crebroque, eademque monendo:

Magna Dei ſoboles, tibi enim tibi pectora mœſti
Soluimus, & ſalſos lachrymarum effundimus imbres.
Heu genitor! rerumque opifex! heu patris imago!
Heu totum vitæ pelagus! totumque profundum!
Tene olim, cælo venientem, vrbiſque per omnis

Brachia

Brachia tendentem miſeris, morboſque fugantem?
Et Regis tantum ætherij præcepta canentem,
In terris, leto dedimus? tene, optime cum iam
Vulneribus tergum effractus, flagriſque cruentus,
Deficeres, noſtroſque artus ceu pignora ſupplex
Ingereres nequicquam oculis, diuellere ferro
Humanæ potuere manus? at territus æther
Hæſit, & obſcena latuit caligine Titan.
Tunc etiam dulcem mixto cum ſanguine lympham
Reddebas moriens, venturæ pignora vitæ,
Et totum rupto fundebas corpore amorem;
Viſceribus medijs eductum, & pectore toto.
Nos ſcelerum facies, æterne, expleuimus omnes:
In te pœna ruit, noſtræque injuria culpæ.
Et lapſo generi mors intentata, per artus
Exhauſta eſt, inuicte, tuos. ne vita periret
Omnibus, aut leti ſub mole immota iaceret,
Plena metu, plena imbelli formidine & vmbris.
Tu ſerus, tu mane animis illabere noſtris,
Tu ſolus totuſque faue. te ſpiritus vnum
Induat: incumbatque tibi, jam functus & exors
Caſibus aſſiduis, & inerti corporis vſu.
Talia cum gemitu, ſeu vox exacta ſequatur,
Seu nullus linguæ ſtrepitus ſe didat in auras.
Hæc adeo, dum vita manet: ſeu læta iuuentus
Corpus agit ſolidum, ſeu nondum effœta ſenectus
Exercet toto defectas ſanguine vires.
At vero, poſtquam oſſa calor jam linquere cœpit,
Vltimus, & leti ſuprema aduoluitur hora,
Cum jam hæret lingua infelix, viſuque ſub ipſo
Diriguere oculi; tum vero, intendere mentem,
Tum magnos gemitus præſertim, ad ſidera volui
Edico, & totum precibus conuellere cœlum:

Tum

Tum mitem verſare animo dulcemque parentem,
Cuius in æterno fixa eſt clementia nato.
Sentiet omnipotens, & opem, miſeratus, anhelis
Siſtet, & attonitis, oculiſque offundet ab alto
Inſtantis ſpeciem formoſam & gaudia vitæ.
Vnum hoc præcipue, ſi quæ eſt fiducia vero,
Et cœlo demiſſa iuuant præcepta, monebo
Aſſidue: quantum precibus contendere fas eſt,
Poſce Fidem: poſce intrepidus, certuſque potiri.
Illam cœlicolûm genitor, cum numine terram
Fundaret, ſolidumque vndis includeret orbem,
Edidit, auxilium lapſis in Tartara rebus.
Illa polos penetrat, longeque in ſæcula mittit
Ardentes tranſacta oculos, venturaque luſtrat,
Et cœli ſequitur tot per conuexa Tonantem,
Picta ſinus, picta vndantem per nubila limbum.
Heic genus heroum, cœli quibus atria Diua
Recluſit, ſeriem longæuam a ſanguine primo,
Pectine ſollicito, multaque intexuit arte.
Stant terni proceres, ſtat magno fœdere nixa
Progenies, totum terræ promiſſa per orbem,
Stellarum ſimilis. ſtat torua Ægyptus, & omnes
Sudorum facies, & fœda incommoda regis.
Et iam ſeruitium pertæſa, & triſte tyranni
Imperium, cœlo armata & famulantibus Euris,
Ibat læta acies. Heic atram incumbere nubem
Fecerat ordinibus: medioque ex aëre, flammæ
Fulgentes radios pulchrumque albeſcere lumen
Nocte ſub obſcura. Iamque illos gurgite in ipſo,
Inſtantum immemores, medijſque incedere in vndis,
Cernere erat. dabat egreſſum fugientibus æquor,
Et ſponte immenſos ſternebant æquora montes.
Nec longe Debora, & Gedeo, & formoſus Iephta,
Incedunt, humeris conſpecti, & pectore lato:
Omnes

Omnes pollicitis vatum, virtutibus omnes
Inuicti, mouitiſque animos ingentibus acti.
At natus Manua, ſpacioſa in valle leonem
Connixus dextra illidit, tergoque reuulſas
Murorum portas, & ahenos ſuſtinet axes,
Rupis inacceſſæ, aut frondoſi culminis inſtar,
Intonſus, ſetiſque rigens immanibus heros.
Nec procul hinc tactum Iordani interritus amnem
Inſiſtit ſenior. quem turbo abruptus in altum
Mox, & candentes rapiunt ſuper æthera bigæ.
Illum cæruleas afflatu accendere nubes
Cornipedum longe aſpiceres, comitemque per auras
Brachia iactantem nequicquam, & vana mouentem.
Nec non & iuuenes, primæuæ robora pubis,
Oblitos leti, flamma in fornacibus ingens
Lambebat, perque ora viris & eburnea colla
Hincinde errabat paulatim innoxius ignis.
Atque heic porticibus ſubnixam, & mille columnis,
Prætextam cedro molem, ad faſtigia ſumma,
Inſtabat Solyme venturo attollere Regi;
Templum, immane, ingens, pulchriſque Orientis amœni
Conſpectum donis, & barbarico elephanto.
At vates, vnum attoniti, viſiſque ſubacti,
Vnum omnes, defixi oculis animiſque, tueri.
Illum autem, qua parua iacet deſpectaque Bethle,
Et requies pecori, & pecoris dilecta magiſtris,
Ignotum terris, nec quicquam tale minantem,
Vbera ſiccantem in gremio materna videres.
Quem ſenior, multumque animo rimatus, & ante
Venturum edoctus generi, quam lumina vitæ
Linqueret; exanguis iam æuo, accurrenſque, tremenſque,
Protendenſque manus ambas, arcteque prehenſum

Vociferans premit,& lachrymis affatur obortis.
Parte alia, tenues animæ, vitæque ſilentum,
Emergunt tumulis, quas vox emiſſa, ſub auras
Elicit, & turpes diſcedunt corpore morbi.
Tantus honos, magnæ tanta eſt fiducia Diuæ.
Ipſa æterna ſedet, ſummoque intenta parenti,
Haud vnquam immotos declinat luminis orbes,
Præſentemq; videt: genitumque ante omnia natum
Sæcula, nec noſtro meritum ſuccumbere leto,
Toto ardet verſatque animo, totoque reponit;
Iam vitæ dominum, nil jam mortale tenentem:
Nec jam humiles, vt quondam, artus, ægroſque trahentem,
Sed noſtros tamen. & , noſtro cum corpore, longe
Præuectum ſtrepitus, & victi limen Auerni.
Cui ſimul incubuit, roſeiſque infuſa lacertis
Preſſit adoratum cœlo caput ; omnia late
Nubila diſcedunt, triſtiſque e pectore cura
Vaneſcit, letique cadit denſiſſimus horror.
Non aliter, cum blanda tenet clementia terras
Aëris, exactiſque ſimul cum nocte tenebris,
Formoſum parat Eous ſuſtollere vultum,
Et Solis iam venturum prænunciat aurum;
Vix ſummæ nutant ſegetes , ſummoque recidit
Littore, nec canis indulget fluctibus æquor.
Illa etiam, quanquam flamma ſtridente per artus,
Reſpicit innocuos , tutaque in pace reponit,
Et totum morte in media diducit Olympum:
Quantus erit, quantuſque animos caligine pulſa
Excipiet , feſſæ ſtatio ſuauiſſima vitæ.
Illam autem inſequitur læto Spes candida vultu,
Et ſublimis Amor. quem cœli examine , nullæ
Formarum facies, aut pulchri auertit imago.
Quid tantum dilecta ſuis promiſit alumnis
Porticus, aut Stagira potens attollere vero
Pectora

Pectora, vicinoque ſenex collatus Hymetto,
Dulcior eloquio perculſas flectere mentes?
Quanuis Elyſios depingat plurima campos
Phænaretæ ſoboles, ſolique incumbat honeſto,
Nec leti nequicquam animis inſtillet amorem;
Multa canens, quæ nec diuina oracula vatum
Non cecinere prius. Sic, cum veſtigia luſtrat
Denſa feræ, terramque impreſſis naribus haurit
Veſtigatque canis; nunc huc nunc vertitur illuc,
Et ſeſe augurio infelix oblectat inani
Errantis, repetitque eadem, ſequiturque relicta
Exululans: monteſque procul campique reſultant,
Et longe, nemore e medio reſpondet imago.
Illa latet, ſolumque ſui diffundit odorem.
Namque diu, primum Aſſyrijs in finibus orta,
Ægyptum mox fœcundam permenſa, Pachynum
Contigit, & doctas Sapientia venit Athenas;
Larga quidem, multamque trahens e fontibus vndam:
Non tamen expurgata ſatis, nec ſordibus expers.
Abramidæ qualem, priſci gens hoſpita Nili,
Accepiſſe ferunt, ſummoque e numine natus
Hauſit, & in terris diuino prodidit ore,
Cui ſemper tranquilla Fides innixa recumbit.
Hanc depoſce igitur, votiſque ardentibus vrge,
Venturiſque intende animum, & præſentia temne,
Quin etiam, vitiorum odium, & virtutis amorem,
Poſce frequens. mors impuras formidine carpit
Exercetque animas: Furiæque ante ora vagantes,
Terrifico admonitu tædarum, & triſtibus hydris,
Supplicia intentant miſeris, pœnaſque minantur.
Quas probitas, quas priſca pijs a mentibus arcet
Simplicitas, rectique ardor, neglectaque terris,
Vda genas, ſparſa incultos Metanœa capillos:

Viſu haud læta quidem, ſed qua non aptior vlla,
Aut cœli reſerare fores, aut tollere leti
Terrorem, mœſtaſque animis abſtergere curas.
Felices nimium, quibus his ſe iungere ſolis
Contigit, & vitæ comites aſſumere tantas.
His hære, his aſſueſce lubens, his pectora firma.
His neque te Muſarum Helicon, nec mollia vatum
Carmina, regaleſque epulæ, multuſque Lyæus
Auertat, Somnuſque pater, qui nocte ſub atra
Voluitur, & feſſos curarum illabitur artus.
Nec legum triſtiſque fori ſapientia diſcors,
Pæoniuſque labor: quem nunc male turpis egeſtas
Commendat; cœlo quondam Phœboque parente
Exortum. ſi vera refert, ambage ſub illa,
Græcia, nil vltra vires mirata decuſque,
Egregiæ, dignæque Dijs autoribus artis.
Sed neque dulce poli ſtudium, lapſuſque tueri
Ætheris aſſiduos, & quæ ſimulachra vagantur,
Aut certis, aurata, locis immota quieſcunt.
Mittendum eſt animum longe ſuper æthera, longe
Auroræ thalamos ſupra, & laquearia mundi
Vltima: ſi leti tibi cura excedere fines,
Et vitam guſtare prius penituſque requiris,
Ante ſuo tardi quam cedant corpore ſenſus.
Sed neque magnorum properanda negocia regum,
Et quæcunque humiles inuitant præmia mentes,
Æterno rege abducant vitæque parente:
Aut ſublimis honorum ardor, defixaque terræ
Nunquam expleta fames auri. quantum illa veneni
Intulit humano generi, quantumque relicto
In terris animi patitur ſordeſcere cœlo!
Vt cum ſepoſitum teritur rubigine ferrum,
Neglectum ſimul agricolis, & inutile bello:
Siue haſtas iuuat, & volucres armare ſagittas,
Vomere ſeu duram ſplendenti inuertere glebam.

Ergo

Ergo iterum ſubigi tellurem iterumque monebo
Obſtantem, tardoſque, vt pridem, auertere ſenſus,
Vſibus humanis, totamque auertere mentem
Senſibus: & certis immotam affigere rebus.
Ex quo deceptos coluber formidine turpi
Inuoluit, pulchroque hominem non paſſus in aruo,
Immunem leti imperio traducere vitam.
Illic ſub tremulis argutæ frondibus auræ
Aſſidue ſuſpirabant, & odoriferum ver
Spargebat tellus, ſpargebat lacteus aer.
In medio, fons purus aquæ, niueæque videri
Cryſtallo ſimilis, formoſo natus in horto,
Quattuor hinc totas atque hinc obeuntia terras
Flumina fundebat, latis ſolatia campis.
Quippe illinc, muſco virides, interque lapillis
Diſtincti niueis, certabant currere riui,
Et tutos ſummo ſuadere in margine ſomnos.
Quarum temperie madidaſque aſpergine ripas,
Herbarum partu aſſiduo ridere putares.
Ridebant ripæ, ridebat roſcida tellus.
Nec pictæ florum facies, cantuſque volucrum,
Vſquam aberant, valleſque cauæ, colleſque ſupini.
Ipſi autem, nullo contacti corda dolore,
Et vacui curarum, aut circum in gramine læto
Plaudebant choreas, aut fontes propter opacos,
Ignaros operum condebant carmine ſoles.
Aut rerum perculſi animo nouitate, recentem
Naturæ genium, & magni primordia mundi,
Luſtrabant, pictoſque oculos flammantis Olympi:
Quotque dies, tanto ſurgentem corpore Solem,
Quantus cœlo ardet, flagrantem lampada voluens
Per ſpacium mundi immenſum, vultumque comantem.
Nec non & terras animalia ſparſa per omnes
Tum primum, primaque omnes ab origine cauſas.

At nimbos ſegetum, quos terra inculta ferebat,
Ambroſiæ tinctos ſucco & vitalibus auris,
Afflabant Zephyri errantes, meſſemque perennem,
Non ſulco genitam, non curuæ falcis egentem,
Et ſponte ex ipſo manabant aere mella.
Nec minus & multum cœlo nemus, arbore denſa
Surgebat. quarum in medio, pulcherrima longe,
Ætherios panaceæ imbres, roriſque beati
AEternos latices, nigræ medicamina morti,
Spirabat Vitæ folijs felicibus arbos.
Sæpe ſub hac, vt fama refert, flagrantibus ambo
Inuoluit radijs, & luce ardentis Olympi,
Maieſtas vicina Dei, totamque iuuentam
Afflabat vox vna, & inenarrabile murmur.
Sæpe Dei ſoboles, clara ſe in luce refulgens,
Exhibuit, turba aligerum comitata, per æthram
Delapſa, rurſuſque polo diſcedere viſa.
Altera, læta quidem, blandiſque vberrima pomis,
Quam fœda ingluuie ſpiriſque immanibus ingens
Cingebat coluber, Diti ſacer. heu quibus ille
Perditus inſidijs rerumque ambagibus orſus,
Impulit, attingi vetitos, decerpere fructus.
Ex illo, labor inſolitus, terrorque, metuſque,
Inuectumque nefas terris: curæque, dolorque,
Et fœda ignotam traxerunt crimina mortem.
Quam ſupero natus genitore, in faucibus Orci
Perculit attonitam, domitoque autore pauentem,
Fulgidus exuuijs ſpolijſque intrauit Olympum.
Continuo exorti iuuenes, gens edita cœlo,
Gens inuicta fide, gens turpis neſcia culpæ:
Quos neque pœnarum ſpecies, neque mortis imago
Terruit vlla: nec immiti ſuperaddita leto
Sæuities, fractique artus, admotaque flamma
Viſceribus viuorum, & inundans ſanguine tellus;
Vt quondam, Superis, vitæque aduerſa parenti.

Tantus amor, Ditis domitas perrumpere vires,
Et, vitæ, ſuper aſtra ſequi, regemque ducemque,
Protinus inuaſit vacuas formidine mentes.
Quanquam illum ſolio formoſus continet æther
Aurato; tamen & præſenti numine, terras
Implentem proprias, cœlique e limine pulchros
Aſpirantem animos. Qualis, cum mille per hoſtes
Elapſus, dux impauidus, ſtat in aggere valli
Victor, & inſtantes ſpolijs accendit amicos:
Illi autem, neque tela vident, neque ſanguine duros
Perfundi ſpargique humeros. dum vita receptos
Deſerit, inque ipſo morientes aggere linquit.
Ipſi igitur, cœlo intenti, mortalia ſupra
Extulerunt aciem verſæ ad ſublimia mentis,
Venturæque animo luſtrabant gaudia vitæ,
Aſſidue; Venerem auerſi, licitoſque Hymenæos
Sæpe etiam, caſtæque domus ſolatia natos.
Pars quippe in ſolis ducebant montibus æuum,
Et nemorum ſpacijs, aut per deſerta viarum
Errabant, exoſi homines, ſæuoſque tyrannos
Vitantes, ſtructoſque dolos, rabiemque nocendi;
Tuti inter latebras tantum, & ſpelæa ferarum.
Pars tumulos inter monumentaque luce carentum,
Quos idem addiderat cœlo pulcherrimus ardor,
Fortem exercebant animum, letoque parabant.
Pars, quanquam populi in medio, turbaque piorum,
Inſtantem veluti verſabant pectore mortem
Aſſidue, vitæ immemores; corpuſque domabant
Terrarum exilio: delictaque mœſta luebant
Diluuio lachrymarum, actoque ad ſingula luctu;
Infandamque necem pendentis ab arbore Regis
Inſculpti impreſſique animos. ſic linquere terras,
Et veram ſoliti moriendo inuadere lucem;
Ardentes velut effuſo prorumpere curſu,
Si quando exigeret ſæua inclementia vitam,

Aut rerum genitor collapſos ſolueret artus.
Primus ab excuſſa gelidi formidine leti,
Morte Deo geniti, ſubito diſcedere cœlum
Saxorum quanquam in medio nil territus imbre
Iſacides vidit juvenis, natumque parenti
Iam junctum, dextraque ſimul de parte micantem.
Ille quidem. primuſque tulit certuſque coronam
Inſignem, fulgentem auro gemmiſque coronam,
Inſcriptuſque polo legitur radiantibus aſtris.
Hunc alij rurſuſque alij mox deinde ſecuti,
Flammæ inſtar: quæ ſponte ſua petit æthera magnum,
Exorta aut nigro in nemore, aut in culmine montis,
Veſtiti circum arboribus. volat illa perauras,
Reſtingui indignata. licet cum fontibus omnis
Vndique & agricola, & curuus concurrit arator?
Vnde viris vis tanta? vnde hic in mentibus ardor,
Nec blandis vitæ illecebris, nec cedere morti?
Sola Dei prægreſſa viam certiſſima proles,
Victores animos, cœlique afflauit amorem,
Immotamque fidem. qualem neque Tartarus ater
Excutit, aut mortis vis importuna minantis.
Ante etenim aduentum geniti bis Regis, & ante
Humanæ quam fœda Deus contagia labis
Abluit, & miſſo luſtrauit pignore terras,
Haud fruſtra æternam ſpondebant omnia mortem.
Nec quicquam ante oculos, leti niſi triſtis imago,
Aſtabat, mæſtoque Acheron horrore premebat,
Deſertas Superis animas neglectaque corda.
Quorum atrox, immenſum, atque inſuperabile pondus,
Miſſa Dei ſoboles, feſſa ceruice gementum
Abſtulit, & trunco moriens ſuſpendit ab alto.
Haud ſecus, ac ſi quis connixum corpore toto,
Curuatumque artus Atlanta, humeriſq; tenentem,
Ingenteſ

Ingentes aſtrorum orbes, onus exuat vltro,
Et eum ſideribus totum ſubducat Olympum.
Quin etiam, noſtra penitus ſub lege teneri,
Mortaleſque haurire auras dignatus, vt omne
Depreſſum tenebris, pridemque in Tartara miſſum,
Erueret leto genus, & pallentibus vmbris,
Morte ſua, gentemque aliam, noua pignora, tellus
Tolleret, immemorem ſcelerum, letique pauorum.
Heu amor! heu inuicta fides! jacet altus Olympi
Rector humi, noſtroque vltro ſe corpore cingit,
Et tantum haud vllam patitur de corpore ſordem.
Quin etiam, cœlo ignarus terraque teneri,
Dilectæ ſedet in gremio genitricis, & ore,
Quo nubes, pelagique iras, ventique remittit,
Oſcula materno partitur dulcia collo,
Virgineiſque genis. illi pudor æmulus igni
Eoo, vultumque horror demittit honeſtum,
Et tacitus ſtupor, & magni reuerentia cœli.
Nam quis te, puerorum o formoſiſſime, noſtras
Speret adire domos, moribundaq; ſumere membra,
Et vitam hanc, leti ſub conditione, paciſci?
Nate Deo, quis tantus amor, quæ tanta lubido,
Humanum ſeruare genus: vt inhoſpita terræ,
Et noſtro indignam naſci de ſanguine gentem
Reſpiceres, antrique ignota in parte jaceres?
Tene ah ſuſtinuiſſe decem faſtidia menſium
Incluſum materno vtero? ten' ſanguine multo
Turpatum, triſteiſque genas, cœleſtiaque ora,
Æternum ſtatuiſſe atra de morte trophæum?
Iamque tibi pecudum vigiles ante omnia cingunt
Paſtores, tuguri exiguum, & penetrabile culmen
Immiti Boreæ, matutinæque pruinæ,
Paruaque dona ferunt, cernuntque in limine primo
Inſolitos cœli thalamos & virginis aureæ.
Atque vtinam veſtri, o pueri, pars magna laboris,

Seruaſſem pecudes, pecudes in finibus iiſdem
Seruaſſem:Lycidaſque aliquis, vel pauper Amyntas,
Inſomnes illo duxiſſem tempore noctes:
Victori certe umbrarum letique futuro,
Duxiſſem viridem circum incunabula laurum:
Quamuis triſtis hyems, gremio conſtringeret omnes
Arboreos fœtus, florem neque panderet vllum:
Nec ſpes aut Hyacinthe tui foret, aut Amaranthe.
At de ſuberibus prompſiſſem dulcia mella,
Aut preſſum lac de calathis, quæ copia ruris:
Aut incompoſito certe, quæ prima voluptas
Paſtorum pueris, ceciniſſem carmine laudes
Virgineaſque tuaſque: nec hinc aut pulcher Alexis,
Aut partem Galatea ſibi ſubduceret vllam.
At non ſidera vaſta, Deum neſcire fatentur,
Anguſta quanuis ſub paupertate iacentem.
Nec tantum potuere, humili de ceſpite culmen
Congeſtum (quale incultus feſtinat arator,
Horrida cum ſæuæ circumſtant frigora brumæ,
Indutique humiles abiecti corporis artus)
Omnipotens quantum mens, & ſublimis imago
Ætherij genitoris, & indeſcripta poteſtas:
Quantum, quæ, terraſque omnes, pontumque profundum,
Et cœli liquidos maieſtas ſuſtinet orbes.
Iamque domo procul exciti, dictantibus aſtris,
Adueniunt longe Nabathæo e littore vates.
Nec minus ætherij iuuenes, circum vndique culmen
Exiguum, choreaſque agitant plaudentibus alis,
Et totus rerum artifici deſcendit Olympus.
Nam quanquam, neque Tarpeias bellator ad arces
Ibis ouans, procul auguſto comitante Senatu;
Murali neque tormento Mauortia rumpes
Mœnia, nec cluſas perrumpes ariete portas:
At raucum tonitru, quo fractus diſſilit orbis
Terra-

Terrarum pontuſque; tuum eſt. tu ardentibus aſtris
Transfixum, multo percurris fulmine mundum.
At Boreas tibi ſeruit, at igni armatus & auro
Orion: at Pleiades, ſeptemque Triones,
Nocte atra, ſedeſque tuas & limina ſeruant.
At vero, quacunque pedum veſtigia figes,
Ad tua perculſi ceſſabunt nomina morbi,
Et cæco Pluton animas dimittet Auerno.
At te, terribilis leti Ditiſque potentem,
Aërias equitantem auras, nubeſque ſecantem,
Circum acies fuſa aligerum, atque exercitus omnis
Cælorum, qui naſcenti ſe iunxerat ante,
Æterna euectum Capitoli in ſede locabit:
Excipietque iterum venientem, & nube ſerena
Fulgentem, noſtroſque humeros, noſtroſq; lacertos.
Tum, ſimul horriſono fremitu, tua buccina Gangen
Percurret gelidamque Helicen, mors tota remittet
Pallentes populos, & dulci luce carentes.
Salue autor, ſalue omnipotens, qui ſanguine nobis
Effuſo patriam peperiſti, & munera vitæ.
Salue ingens leti domitor, quem corpore toto,
Tertia lux nigris venientem excepit ab vmbris.
Continuo fractam ſenſerunt omnia mortem,
Iamque triumphatum penitus penituſq; ſubactum
Audacem colubrum, morti qui vincula primus
Laxauit, totumque Erebo dimiſit in orbem.
Hinc, leti immemores, venturo incumbimus æuo,
Et vitæ egreſſi tenebris, donamur Olympo.

FINIS.

Σοὶ χάρις ἡ Θεῷ.

Τοιαῦτα

Τοιαῦτα τοίνυν τοῦ φόβου παυστήρια,
Τοῦ πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἐμπεφυκότος,
Κεῖσθαι παρ' ἡμῶν, τοῖς φίλοισιν ἐντυχεῖν.
Κοινὸς γὰρ Ἑρμῆς, τῶν δ' ἀπαλλαγὴ κακῶν.
Χρὴ δ' αὖ προθύμως, χρὴ δὲ γενναίως φέρειν
Ἄφυκτον ὂν τὸ χρῆμα καὶ πεπρωμένον.
Ἀπαξαπλῶς γὰρ εἰς ἅπαξ πορευτέα.
Οὐδ' ἐστὶ τὸ χρύσειον εἰσδεδορκότα,
Ἠλέκτρου φῶς, μὴ πάλιν καταστρέφειν
Μοίρης ἀναιδοῦς τὰς πανυστάτας ὁδούς·
Οὐδ' εἰ σιδήρῳ τις κατάφρακτος δέμας
Χαλκηχερέτοισιν ἐγκαθειρχθείη δόμοις,
Ἀπροσπέλαστος ὤν, κἀμάχητος φύσιν.
Οὐδ' εἰ θεῶν ναοῖσιν ἐκρύψας ἔχοι,
Βωμοῖσιν εὐπέδιλον ἐγχρίμψας πόδα.
Τῷ, μὴ φόβοισι μηδὲ δειλίαις λίαν
Ἐξασθενείτω μοι μηδὲ θηλύνου κέαρ.
Ὡς ἀστενάκτως ἀτρόμως τ' ἔχειν ἀεί,
Ἄριστα τὸ ζῆν καὶ κακανδρίας ἄνευ.
Διατρέχοντας, ὡς γαλήνην ἅλα,
Κέρδος φέρειν φάσκοιμι· τοὺς δ' ἄλλους λόγους
Οὐκ ἂν πριαίμην οὐδενὸς πρὸς τὸ φρονεῖν.

Amice

Amice Lector, cum pagella vna hic aut altera vacaret, viſum eſt adijcere Propempticon olim a nobis ſcriptum in illius gratiam, cui libros hos ſuperiores inſcripſimus. cum, vel quod ad argumentum, vel, hac ipſa etiam de cauſa, alienum ab hoc loco non videretur.

PROPEMPTICON

V C. Iani Rutgerſij, Regij in Suecia Conſiliarij, e Batauia abeuntis.

Æolij fratres, quorum ſub numine ſurgit
Pontus, & illæſæ decurrunt æquora puppes,
Hoc terris ſeruate caput: cui iunctus Apollo
Æternuſque Helicon dubijs committitur vndis,
Et patriæ ſperata ſalus. ſi tota precatur
Imploratque ſuos regina Batauia Diuos,
Et gens indigno Muſarum oppreſſa dolore.
Nam neque ſic mœſto iuuenis diuulſus Oreſta
Phocæus: neque ſic medijs deprenſus in vmbris
Aegides ſtupuit: cum victor ſidera retro
Alcides peteret, clauſoque euaderet orbe,
Cuſtodem referens tenebrarum e nocte ſilenti,
Centum ora, & centum torpentem colla catenis;

Vt nunc

Vt nunc immenſo curarum inuoluimur æſtu
Phœbi ſacra cohors. Nec tu tamen ardua cœpta,
Inuictoſque animos pone, & ſublimia vota,
Spes, & amor patriæ, Iuuenis: quanquam æquora tanta
Vndarumque obſtent montes, tam ſæua minentur
Frigora: quanquam Arctos vicino ſidere, quanquam
Immitis Boreas ſperatum diligit axem,
Et glaciem, & fractos molitur ab aëre nymbos.
Nec te detineant lachrimæ vultuſque paterni,
Et fraternus amor, circumfuſæque ſorores,
Non alij, quos celſus honos e ſtirpe tuorum
Extulit, & noſtris affixit gloria rebus,
Illuſtres animas, claræque ab origine gentis:
Quorum humeris quanta eſt populi fortuna recumbit.
Nec te detineat patriæ præſentis imago,
Non pulchri aſpectus nemorum quos poſſidet Haga,
Aſtrææ Venerisque Deæ gratiſſima ſedes,
Haga voluptatum genitrix, genitrixque laborum;
Totque vrbes hinc inde aliæ: vel quæ tibi lucem
Prima dedit, primumque indulſit munera vitæ.
Quanquam illam rex indomito cum flumine Moſa,
Et Linga, & genitor Vahalis circumerrat aquarum;
Quanquam olli curas omnis triſteiſque dolores
Diluit, & grato ſolatur munere Rhenus.
Hoc quodcunque vides, qua cœli ingentia tecta
Incubuere ſolo, terramque amplexus inertem
Tot circum flammis diffunditur aureus æther,
Quaque impacatum terras prælabitur æquor;
Virtutis ſpacium eſt, hanc metam illuſtribus auſis
Indulſit Natura parens, tum cum æthere ab alto
Ignea victuræ libauit ſemina mentis,
Æternoſque animos imbelli in corpore clauſit.

Si non Aeoliden Ithace,non Theſſala tempe
Ardentem Aeaciden, non ſeptem terga minantem
Taurorum Telamoniaden,Salaminia rupes,
Non antiqua Pylos, felicem nectare linguæ
Neſtora, non dominæ Atridas tenuere Mycenæ;
Tu quoque, ſit quamuis formoſa Batauia mater,
Fœderibus regum tantis,tot læta trophæis;
Ingentem diffunde animum qua ſidera curtunt,
Et patriam metire immenſæ finibus æthræ.
Tempus erit, cum plenus opum, cum plenus honorum,
Irritaque experrus magnarum præmia rerum,
Pollutas nullo laudabis crimine Muſas,
Occultoſque lares: vbi vitæ tuta petentem
Ocia, tranquillo luſtrabit lumine virtus.
Seu procul ignauo gaudentem excedere vulgo,
Porticus accipiet, toruo dilecta Catoni,
Audacis nutrix animi, conſtanſque laborum:
Seu qui Socratico diffundit nomine verum,
Ignotus populo ſapiens, vicinus Hymetto,
Iliſſum trepidantem inter fontiſque ſalubreis,
Feſſum aulæ, dulcis ſophiæ circumdabit vmbra.
Sæpe etiam regum curas, & triſtia bella,
Et quicquid gelido Oceanus ſub gurgite voluit
Monſtrorum, effuſas informi corpore phocas,
Et nil balænis debentem immanibus orcam,
Non infacundo mecum perfuſus Iaccho,
Lugduno in media referes: vbi mollia curis
Tempora compoſitis, Muſiſque indulget Apollo.
Interea cauſas alij & ciuilia iura
Defendent, patriaſque euoluent litibus vrbes,
Quæ quondam tibi cura fuit. Nunc maxima rerum
Maieſtas, & ſceptra vocant: nunc purpura nobis
Inuidet, & regum non expugnanda voluntas,

I, fatis accede tuis, rebuſque futuris,
Et lætos admitte Deos: Sueonumque potentum
Regnatorem, animo excelſum, fretumque inuenta,
Et laudum ſpe, diſce ſequi: ſiue horrida caſtra,
Riphæas inter glacies ſeptemque Triones,
Figit, & armatum circundat frigore Moſchum:
Seu ſpumantis equi ſudore vndantia colla
Aſſueſcit tonitru murorum, & fulmine Martis:
Seu pacis molitur opus; Gottoque volente
Arctoas late componit legibus vrbes.
His rerum auſpicijs, tantoque inſignis honore,
Pone ſequens magni exempla & veſtigia Diickij,
Nunquam olim patriam aſpicies inglorius Hagam.

SVMMA

SVMMA DOCTRINÆ

quæ ſingulis Libris De contemptu mortis continetur.

TOtus liber primus προθεωρίαν continet Platonicam : ſine qua hoc argumentum ſolide tractari non poteſt. Quippe, cum mors tantum ſit corporis, dandam eſſe conſtat in hac vita operam, vt quæ pars eſt immortalis, ea in colenda mente, tota occupetur: objecta eius, quantum poteſt fieri, ſequatur, atque aſſidue intueatur: ipſa denique, quandoquidem id ſumus quod eſt mens noſtra, teſte Socrate, rebus omnibus omiſſis, ad ſe atque in ſe reuocetur. Agit ergo liber hic de ſeparatione mentis a corpore & ſenſibus. Quam Plato, *mortis in hac vita principium dicebat. Quæ vt recte inſtituatur,*

Habendam diligentem rationem, vt ab ineunte ætate, viri præſtantes & ab omni improbitate alieni, puerorum educationi præficiantur.

Quos vel ideo ab omni vitiorum contagione alienos eſſe oportere, ne puritatem animi, alumni ſibi crediti, a teneris inficiant: Vt diuinitati ejus, contemplando, perpetuo vacare aſſueſcant. Utque omnibus ſepoſitis, de ſublimitate animi, deque autore eius, qui eſt Deus immortalis ac æternus, cogitent. Ac inprimis,

Illum ex traduce non eſſe, neque a corporibus & cum illis generari, ſed a Deo inſpirari.

Non eſſe corporeum, neque ex elementis mixtum, neque vllum denique eorum corporum, quæ vulgo elementa dicimus.

Idque vel ex eo conſtare, quod futura videat, præſentia intelligat, tot præclaras artes atque diſciplinas excogitauerit. Eum enim eſſe, qui humanam vitam ab initio formauerit,

rit, inſtruxerit, in ordinem redegerit. Quorum vis neque in quinque illis conſpicitur corporibus, neque in ijs quæ ex illis componuntur.

Atque idcirco, neque Solem aut Lunam, magna illa corpora & lucidiſſima, neque ſtellas cuiuſcunque ordinis aut loci, multo minus, mare aut terram, cum præſtantia illius, conferendam eſſe.

Diffundi autem ita late, vt nec ab aere, neque ab ipſo æthere, circumſcribatur, ſed hæc omnia, cum meditatur, tranſcendat: ac inprimis, cum ad Deum, a quo ortus eſt, aſcendit.

Hoc præſtare non poſſe, niſi in ſe abeat, niſi curas reliquas ablegat, niſi auaritiæ, ambitioni, reliquiſque vitijs renuntiet, niſi ſui iuris ſit, niſi imperium in eam partem, quæ vocatur ἄλογος, ſibi vindicet, niſi ſe ab omni perturbatione vindicatum includat ſibi, niſi mente penitus fruatur. quæ eſt flos quaſi animi, & in ſuprema parte, tanquam arce

 quadam,

quadam, collocata. cum præſertim anima per totum corpus diffundatur: mens autem quo longius a corpore receſſit, eo longius a mortalitate & corruptione abſit.

Ideo, dandam eſſe operam, vt crebro rebus magnis intendatur, & inprimis ſibi: vt ſenſus ſubijciat, & ab illis quam longiſſime ſe ſegreget: ne cum operatur & præclaris cogitationibus intenta eſt, deorſum retrahatur, aut mortales curæ, a quibus iſto modo quam longiſſime abit, rationem operantem interturbent.

Quia, quoties hoc modo ſibi vacat atque in ſe reflectitur, longiſſime a metu mortis, paupertatis, atque ipſius fortunæ violentia ac poteſtate, abeſt.

Idcirco Platonem, talem vitam, mortis principium dixiſſe, ſiquidem a corpore paulatim ea ratione abducitur, humanas res excedit, vſu denique omni corporis ſe abdicat. Adeo, vt qui in hoc ſtatu moriuntur, ſine ſenſu mortis e vita abeant, & quietem hanc ſuaviſſimam, cum morte continuent. quod de Ar-

de Archimede, & alijs nonnullis, fertur.

Hanc eſſe illam quam in terra Socrates profeßus eſt. qui hoc vnum toto vitæ tempore egit, vt domaret ſenſus, excitaret animum. Qua occaſione, longa de laudibus atque inſtituto eius παρέκβασις *inſcritur, ac præcipue de ejus pulchro: quod eſt proprium animi à ſenſibus ſeparati obiectum, & legitima ad mortem præparatio.*

Ejus igitur exemplo, curandum eſſe, vt a rebus omnibus mortalibus, inprimis vero ſenſibus, mens abducatur. vt in ordinem auditus, tactus, guſtus, olfactus, & ante omnes, viſus, cogatur. Qui præcipuus ſatelles atque ianitor, ad mentem omnia tranſmittit, & plerumque falſas illi inſerit opiniones. cum non raro & cæteri, & ipſe, omnium certiſſimus, decipiantur ac decipiant.

Quorum vitio aut errore, primos homines, maximeque antiquos ſapientes, qui poëtæ fuerunt, multa perſuaſiſſe hominibus quæ falſa ſunt. Vt cum Iridem, non tantum admirati ſunt, ſed & Deam finxerunt eſſe, ſine cuius

miniſterio, nihil inter Deos geritur. Quam tamen conſtat, nihil aliud eſſe quam φάσμα *diuerſorum colorum, ex radiorum ſolis reflexione in oculos incurrens.*

Id ſi euenire poteſt viſui, multo magis reliquis quoque euenire poſſe ſenſibus, qui longe imbecilliores atque incertiores ſunt.

Hinc amorem & ſpem, ſimileſque perturbationes, quemadmodum & falſas de religione opiniones, quæ terrarum orbem peruagatæ ſunt, ſed inprimis, de quo agimus, terrorem mortis, eſſe natum. Quæ niſi expugnentur a teneris, niſi mens a ſenſuum contagione ac perſuaſione abducatur, fieri non poſſe, vt vllus veritati ſit locus. eam enim olam eſſe quæ videt, ſolam quæ audit, ſolam ſquæ non fallit. Solam, quæ, vt Plato loquitur præclare, αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἕκαστον ἐπιχειρεῖ θηρεύειν τῶν ὄντων, *inprimis,* ἀπαλλαγεῖσα ὅτι μάλιστα ὀφθαλμῶν τε καὶ ὤτων, καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξύμπαντος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος, καὶ οὐκ ἐῶντος τὴν ψυχὴν κτήσασθαι ἀλήθειάν τε καὶ φρόνησιν, ὅταν κοινωνῇ.

Ea

Ea autem quantum poſſit, cum à ſenſibus, ac præcipue a viſu, ſe ſejunxit, nunquam apparere magis quam nocte. Nunquam enim firmius in ſe recedere, atque ibidem hærere, quam cum nocte intempeſtâ meditatur. Quia eo tempore omnia externa ſenſuum objecta, ac præſertim viſus, ſunt ſublata: Non enim cœlum formas ſuas oculis inſinuare, non terram. Solem quoque, qui illuſtrat omnia, abſentem quaſi agere: neque quicquam auribus tum obijci, quemadmodum de die. Quæ vt infinita ſunt, ita infinitis modis mentem perturbare. Ejus autem in ſe penitus defixæ ac conuerſæ, voluptatem eſſe tantam, vt excogitari nulla in hac vita poſsit, quæ ad partem aliquam accedat.

Eandem, vbi ſola ſibi vacat, & verſatur ſecum, excitari magis ſui deſiderio ac inflammari: ſenſus autem contra, vitæ deſiderium & corporis amorem inducere, cum in conſilium & partem cogitationum adhibentur.

Certum autem eſſe, ſicut inter ſenſus, viſus eſt certiſsimus, ſic quæ non videntur, eſſe certiſsima ac præſtantiſsima. Ex quo ſane apparet, quanto ea quæ ſentiri non poſſunt, dignitate ac præſtantia, ſenſuum obiecta excedant. Qualis eſt virtus, ſapientia, ac ipſe Deus immortalis.

Hoc euincere ipſam mentem, quæ vt eſt pulcherrima ac præſtantiſsima, ita & natura ſua ad pulcherrima, ſe & Deum nempe immortalem, ferri. Quod autem contra agere videtur, non ab ipſa, ſed a corpore eſſe ac ſenſibus. Quibus, teſte Socrate, non aliter quam clauis pertinaciter affixam hærere. Vnde ingens ille mortis horror. Quos vt ſuo munere fungatur, reuellendos eſſe. Nam vt elementa ſingula, alia ſurſum, alia deorſum tendunt, ita animum, adinſtar ignis, ſurſum ſemper ferri. Qui in alieno loco & non ſuo, fruſtra nunc conſtringitur. Vt ſi terra in aëre, ignis in terra, contra naturam, cohibeatur. Extra quem vere viuet, quia per ſe viuet. neque horrore mortis commouebitur, quia horror ille proficiſcitur a ſenſibus: tum

& mori

& mori diſcet,quia mors, eſt,corporis atque animæ, quæ inter ſe cohærent, ſeparatio. Quæ hac ratione diſcitur atque exercetur. Atque hæc quidem prior pars,& quaſi via, qua ad ſolidum contemptum mortis peruenitur.

Altera eſt,vt ipſa mens noſtra,poſtquam ſic a ſenſibus eſt ſeparata; cum obiecto ſuo coniungatur. Quòd eſt Deus.

Atque eam quidem eo per ſe quidem ferri. Hic vero iterum obſtare corpus & tellurem, cœlo inimicam. Quæ cum inter nos & animæ obiectum, interjecta ſit quaſi, maximamque hanc lucem intercipiat, non minus animam ab ejus ſordibus purgandam, quam a lolio purgatur tellus. Quare, idem faciendum quod fit ab agricolis: euellenda atque extirpanda eſſe omnia corporis vitia, vt mens ad objectum ſuum libera aſſurgat.

Huic rei inprimis conducere vitam ſobriam & ſimplicem, atque ab omni luxu remotiſſimum victum. qualis ibi præſcribitur.

Nihil quippe magis animum a mortis contemptu & obiecto ſuo ſeparare, quam ciborum luxum & ebrietatem.

Quippe ſi animus, cum plane ſuæ ſpontis eſt ſibique totus intenditur, quanuis in re leui occupatus, (qualia ſunt minora quædam ſtudia, de quibus ſupra dictum eſt) reliquorum obliuiſcitur, nec viuere ſe meminit; quanto magis cum æternas formas & objectum immutabile amplectitur, & quicquid extat in hoc orbe, prætervehitur?

Extra quem, ſolus Deus eſt, idem qui vbique eſt; ſimplex, non compoſitus. Qui occurrit ei, & ſublatam ſecum extra omne illud quod mutatur aut interit, hoc eſt, extra mortis regnum & interitus, in quo verſamur dum hic ſumus, reponit.

Hanc eſſe primam voluptatem hujus vitæ: pignus autem certum, & quaſi tyrocinium ac rudimentum, futuræ. Vt nimirum mens purgata, Deum cogitet, & quantum poteſt fieri, intelligat.

Hunc

Hunc illius ſcopum, hoc illius centrum eſſe, in quo conſiſtit.

Quo vt perueniat, iterum, quod ante dicebatur, agendum eſſe. Etenim, quemadmodum mens noſtra ſeparanda eſt a ſenſibus, vt tam nobile obiectum intelligat: ita Deum, vt intelligatur, ab humanis rebus ſeparandum eſſe. Hoc autem fieri, primo quidem ἀφαιρέσει. *hoc eſt, ſi ab eo ſeparetur quicquid proprium eſt hominis, & viciſſim ipſe ab ijs ſegregetur. Exempli cauſa, ſi corporeum, mortalem, genitum, aut factum, negemus.*

Deinde, ſi ab elementis quoque & corporibus e quibus cuncta conſtant, eundem ſegregemus: denique hoc toto vniuerſo, tanquam veſte pulchra atque admiranda, vt Platonici loquuntur, eum exuamus. Quia ex his nihil ad eſſentiam illius pertinet: ſimplicitatem vero, etiam inuoluunt. Quæ ſimplicitas, ſemper, & ante omnia, in Deo ſtatuenda eſt, quia contrarium eius maxime cum Deo pugnat. Ideoque non immerito Theologi, inter attributa Dei, primo omnium

omnium occurrere ſimplicitatem docent. quia ipſe in nullo continetur, ſed totius entis eſt principium.

Atque hinc ſenſim ad perfectionis ejus attributa perueniri: quale inter cætera, omnipotentia atque infinitudo ejus eſt. quæ reſpectu temporis, æternitas, reſpectu loci, immenſitas vocatur. Nam de vita quæ in Deo eſt, qui primum viuens recte dicitur, infra agitur, vbi de æterna generatione Filij.

In quibus Dei attributis, quia plus periculi eſt ſitum quam in reliquis, conijciendos eſſe oculos in eum, qui proprietatem Dei & naturam nobis, quatenus cognoſci eam fas aut neceſſarium exiſtimauit, abunde expoſuit. Deum nempe filium. qui cum eſſet vera imago Dei, & æterni pulchri; ipſe Deus, & cum patre ipſum pulchrum; noſtro corpore indutus ad nos venit.

Quem cum Deus Pater in ſe, hoc eſt, ſapientiam ſuam, ab æterno conuerſus, quanuis modo prorſus ineffabili genuerit, vel ex eo apparere, quam ſint actiones illæ nobiles,

quas

quas ἐμμενούζας vocant. Nam vt intellectus noſter parit rationem, ſed in tempore: ita Deum Patrem, ante tempus rationem genuiſſe, ſed æternam, quæ eſt Filius.

Cujus beneficio, & trinitatem perſonarum, ſalua unitate eſſentiæ, ad quæ mens noſtra per ſe fruſtra aſpirabat, didiciſſe.

Vt & maximum arcanum illud, Mortem ſanguine ejus qui non interit, & ab æterno in æternum viuit, extinctam eſſe.

Hunc autorem eſſe omnium quæ viuunt, autorem omnium quæ ſunt, cum ex intuitu ſapientiæ ſuæ omnia creauerit Deus. Etiam hominem; in quo anima & corpus hypoſtatice vnita ſunt. Ita tamen, vt in iſta cum ſit forma hominis; non huius tantum vitæ quam nunc ducimus, verum multo magis ſemina futuræ ac igniculi contineantur. qui cum ipſa ſibi jungitur, eliciuntur. Id vel ex eo planum eſſe, quod cum ipſe videt ſe atque intuetur, admiranda gignit opera. quales ſunt doctorum meditationes, quæ ad omnem tranſmittuntur poſteritatem. Id

autem

autem eo fieri, quia animus humanus, nihil maius aut excelſius in terris, ſe, complecti poteſt, ne ſi aut in ipſo Sole aut ſideribus verſari queat. Hoc teſtari hominum magnorum cogitationes, quoties in ſeſe intuentur, & a corpore recedunt. Qualis nobiliſsimus ἐνθουσιασμὸς ille in Platonis Phædro: cuius initium, Magnus in cœlo Iupiter, *&c.*

Hoc opus, nempe aſsiduam obiecti contemplationem, primum eſſe ac maximum, quod in vita fieri a nobis poteſt. non tantum, quia quamdiu mens intenta ſibi manet, nihil cum morte corporis commune habet, ſed & quia in ſuauiſsima, ac ſibi propria, ipſius pulchri contemplatione verſatur. Quo omnium animi ſua ſponte rapiuntur. Amorem enim pulchri, ſiue illius quod eſt tale, ſiue quod videtur, efficaci ratione omnibus eſſe inſitum. Quod inductione longa oſtenditur. Illius enim cauſa, omnes nauigare, militare, terram fodere: omnia denique omnes agere.

Pulchrum autem quanuis propriead intellectum,

lectum, bonum ad voluntatem referatur, tamen pulchri nomine vtrumque hic ſignificatur, quemadmodum ſit a Platonicis. Et inprimis a vulgo. qui objectum voluntatis, quod hic autor notat, cum obiecto intellectus, non confundunt modo, ſed & præferunt, atque ad bona χεῖλικῶς ſic dicta, a ſimpliciter bonis, ac ſimpliciter pulchris, & præſertim ipſo pulchro non creato, cogitationes ſuas tranferunt. Aut ad actiones, quæ ſunt extra intellectum, deflectunt. Quales ſunt qui in Rep. verſantur.

In eo enim falli omnes, quod in opibus nonnulli, nonnulli in honore, alij in ſobole & propagatione ſui generis, id poſitum exiſtiment.

Quam viam dum inſiſtunt, & in hoc ſunt toti, vitam aliud agentibus, tanquam ſomnium, elabi. Interim inſtare mortem, a qua nihil mirum ſi plerique imparati præueniantur, cum de ea neque cogitarint vnquam, neque mori didicerint: quod ſit, cum mens ipſa in ſe abit, & in pulchri contemplatione,

ne, cuius ſemper poſt hanc vitam particeps futura eſt, exercetur.

Nunquam enim minus ſollicita de morte eſſe poteſt, quam ſi extra ius mortis ipſa ſe reponat. Hoc eſt, menti det operam: quam, ex omnibus, quæ orbis habet, orbi vuiuerſo omnibuſque rebus quas mors ſibi vindicabit, ſuperſtitem futuram eſſe.

Non enim terram, neque mare, neque cœlum, neque quicquam quod nunc admiramur, aut cui totis ſenſibus affixi hæremus, ab interitu & igne cui omnia ſeruantur, immune futurum. Qua occaſione, horrenda illa ἐκπύρωσις *quæ vniuerſo imminet, deſcribitur.*

Qui ergo ea ratione qua jam dictum, viuere didicerit, opus inchoabit, quod mors ipſa perficiet. Nam & contemplationem illam animæ abſoluet, & a toto corpore, quod jam ex parte factum eſt, abducet mentem. quæ tum demum ipſo pulchro, cuius hic contabuit amore, tota atque ex voto fruetur.

Hæc eſt

Hæc eſt ergo vita illa nobiliſſima, quam ſecundum mentem Plato & Platonici dixerunt. qua nihil altius, nihil ſublimius, nihil diuinius, dari in hac vita poſſe docent. Cui vtinam a teneris incumbant homines, & vnum hoc agant; Deo tantum conſecrati & virtuti. Longe animo maiori ex hac vita excederent, longe dum hic agunt alijs incumberent, neque, quod neſcire nunc videntur, ignorarent, tanti eſſe quemque quanti eſt cuiuſque animus. Quare hoc totum quod hic viuitur, huic vni impendendum eſſe, poſt autorem eius a quo fluxit.

Quod cum Plato intelligeret, ſummam hominis felicitatem; in ſolutione animæ a corpore, & eorum quæ reuera ſunt; contemplatione, collocandam cenſuit. Quia autem qui ſic viuunt, ſoli diſcunt mori, ſoli mortis dum hic viuunt ſtudium exercent; (ſoluunt enim animam a corpore, dum viuunt, vt æterna contemplentur) ideo ille idem, nihil aliud philoſophiam, quam ſolutionem animæ a corpore ac ſeparationem, eſſe dixit. neque aliud philoſophi, qui vere

ſit talis, munus eſſe, quam quod in Phædone dicitur diuinitus, vt omni ratione a corpore ſejungat animum ac purget, eumque continentur aſſuefaciat, vt totus in ſe congregetur ipſe & quaſi colligatur, ſecumque, quantum poteſt, habitare, tam in iſta vita quam poſt illam in futura, ſolus, & a corpore non ſecus quam a vinculis ſolutus, meditetur. Adeo vt idem velit eſſe mortis meditationem, & philoſophi ſtudium. Eſtque hæc doctrina, non modo apex, ſed & compendium totius Platonicæ. Quæ nihil docet aliud quam viuere vt oportet, & quemadmodum oportet mori. Ideoque neque eſt ἀδύνατον, vt Stoicorum, ſed exercitatione crebra comparari & poteſt, & a magnis ſæpe viris, comparata fuit.

LIB. II.

POſtquam libro primo fuſe demonſtratum eſt, quomodo a corpore in hac vita animus ſoluendus ſit ac morti præparandus, libro altero, diuerſæ adferuntur rationes, quæ terro-

terrorem mortis, dum hic viuimus, imminuunt, & inuictam animo ſecuritatem contra hanc neceſſitatem præſtant.

Primo, ſæpe cogitandum eſſe, Totum illud quod ab aëre ambitur, caſibus diuerſis ac Fortunæ eſſe obnoxium. Quæ in poteſtate quamuis Dei immortalis ſit, neque quicquam ſine eius prouidentia geratur, & αὐτοματισμὸν ponere in natura, Chriſtiano ſit indignum: tamen homines cum plurima non aſſequantur, quicquid præter rationem euenit, & cuius cauſas non intelligunt, hoc vocabulo indigitare.

Eam autem ſicut ipſam vitam quam hic ducimus, omne calamitatum ac miſeriarum genus comitari: vt & paupertatem, laborem, famem, infinitos morbos ac dolores.

In hoc miſerando loco, ſimul homo, animal diuinum, & quod cœlo ortum ſuum debet atque originem, à natura exponitur; ſtatim manifeſtum eſſe, quantam ſibi fieri injuriam exiſtimet. quod in ipſo vitæ li-

mine, cum multis lachrimis ac flebili vagitu, naſci ſe inuitum teſtetur.

Poſtquam autem aliquantum adolevit, quo nobiliorem ac ſublimiorem eſt ſortitus animam, eo magis corpus detrectare, tanquam onus mente indignum. contra autem, animas abjectas, corpori hærere, vt ſuo: neque vllis aut calamitatibus, quæ ſingulis eueniunt diebus, aut iniurijs fortunæ, aut doloribus, adduci poſſe, vt amplecti illud deſinant, aut ad portum aſpirent.

Quare, vt ignauus ille leti terror, qui exercet plurimos, fugetur, atque in eius locum pura animi tranquillitas ſuccedat, crebro de miſerijs, vitæque huius calamitatibus, cogitandum eſſe. Quæ tam ſunt in promptu, vt inuitis etiam occurrant.

Iſtis autem neminem defungi, niſi qui in locum meliorem ſit tranſlatus: in quo ſolida omnibus parata eſt libertas. Ad quam magnæ animæ feſtinant. quibus nihil æque eſt curæ, quam vt tota mente vti poſſint. Cui rei jam ſuperiori libro præparati fuerant.

Ante

Ante omnia, adverſus mortis terrorem, animum virtute muniendum eſſe. Inprimis fortitudine & conſtantia. Quas ſuppeditare partim antiquorum ſcripta, partim maximorum hominum exempla: tam qui noſtra quam qui patrum memoria vixerunt.

Inertes vero atque imbelles, qui ad ipſam mortis mentionem, horrent, aut immodice ereptos lugent, tanquam peſtem aut contagionem publicam, vitandos eſſe.

A quibus, Schytas quoſdam quam longiſſime ac Thracas abeſſe: qui naſcentes lugent, vti fama fert, ac plangunt: morientes autem læto proſequuntur omine, ac felices vocant.

Videndum quoque, vt Poëtarum ſcripta cum judicio legantur: & inprimis quæ de inferis ab ijs commemorantur. Quibus abſtinere erit melius. Siquidem ingenitam omnibus mortis formidinem, falſis opinionibus ſtabiliunt: animos horrore vano implent: laruas & terrorem pueriliter inſinuant. Quod, Homeri præcipue exemplo confirmatur.

matur. Qui Achilli, indignos tanto heroë gemitus ac lamentationes, apud inferos tribuit.

Eos quoque, quam diu hoc agitur, vt animus attollere ſe diſcat, ſupraque omnem mortis metum aſſurgat, melius non tangi, qui amores ſuos celebrarunt. Quod virtutem animi & neruos viriles, quibus cura mortis infringitur, emolliant.

Longe melius Socraticos ſermones, quouis melle dulciores, & ſuauiſſimas Platonis diſputationes, legi.

Longe melius excelſis maſculiſque Stoicorum placitis incumbi. qui nihil turpe, nihil metuendum eſſe docent, quam quod a virtute alienum eſt. In reliquis ſequendam naturam eſſe: non aliter quam ſtellæ, & quæcunque in hoc magno mundi theatro, ſine metu aut terrore feruntur quo iubentur a natura: nec ſecus mortem eſſe excipiendam, quam defectum Lunæ, aut Solis, aut telluris motum, & ſimilia. quæ inuitis quoque nobis fient, ſi timeantur: ſi non timen-

timentur, tranquillis & ſecuris.

Ab his eſſe magnum illud monitum, quod maxima cum cura animo ſit infigendum, Metum mortis a natura non eſſe, ſed ab opinione. Quia, quicquid a natura eſt, eodem modo in omnibus & ſemper, ſe habet. Sicut ignis vrit ſemper, & omnes. Mortem vero non ab omnibus timeri. non enim æque a ſapiente & ſtolido: non a Socrate, & quouis e plebe. Quare a natura non eſſe. Ideoque expugnari poſſe.

Neque ſine fructu virum ſapientem, magnà ac robuſta Stoicorum intueri exempla, Catonis puta & aliorum. quatenus nimirum, vitam magnò animo contempſit, libertatem prætulit ſeruitio, dolorem denique animo ſubjecit. Nam hæc mentem ſine dubio ab omni ignauia abducunt. Niſi quod exemplum non eſt abſolutum. atque idcirco non imitandum. Quatenus nimirum idem eſt qui mortem pertulit conſtanter, & qui eam ſibi intulit. Quod nec Chriſti Domini philoſophia, neque ipſe Socrates admiſit.

Qui αὐτοχειρίαν in Phædone, ut indignam ſapiente prorſus damnat. vetatque, non iubente ſummo vitæ duce atque autore, hac præſcripta ſtatione quenquam egredi. Quemadmodum & illi magis ſapere videntur, qui affectus ſuos rationis imperio ſubyciunt, quam qui eos penitus cum Stoicis, delendos eſſe putant. cum victoria quæ ducitur ab illis, ſolida ſit viri ſapientis gloria: vbi autem nemo ſubjugatur, ibi ne victoria ſit quidem.

Præſtare idcirco, ex hiſtorijs tam Græcis quam Romanis, maximorum hominum exempla peti, qui inuicto atque immoto animo, patriæ ac libertatis cauſa ceciderunt. Tales apud Græcos Othryaden, ac Thebanum Epaminondam fuiſſe. quorum alter, cum cæſis Arginorum trecentis, ac Spartanis totidem, ſolus ſuperſtes, diu graui vulnere ſaucius inter cadauera latuiſſet, tandem hoſte ſpolatio, ſuo ſibi ſanguine inſcripſit, Se viciſſe:*atq;ita expirauit. Alter victoriam iam conſecutus, poſtquam ſalvum eſſe intellexit clypeum,*

clypeum, magno ac lubenti expirauit animo. Romanorum autem prope infinita eſſe exempla: qui cum hoſte nunquam pro patria videntur dimicaſſe, quin trophæum pariter de illo ac de morte erigerent. Quia hanc cum illo, contemnendo, ſuperarent.

Nihil vero æque conferre, quam ſi ſæpenumero in anteacta tempora convertatur animus, ac diligenter ſecum quiſque cogitet, qui quantique viri partim olim, partim noſtra tempeſtate extiterint, quibus omnibus, eadem neceſſitas nobiſcum fuit ſubeunda. Siue ij militari gloria ac robore, ſiue, eruditione ac ſapientia, excelluere. Quales quidam recenſentur, quos tum priſca, tum hæc noſtra tempora, dederunt. Quod quidem minus eſſe mirum, cum tot potentiſſimæ Reſpublicæ, tot vrbes atque regna, & inprimis, vrbs æterna, Roma illa vetus, illa potens, illa nobilis, hoc tempore in ruinis ſuis, inſtar maximi cadaueris quæratur, nec inueniatur tamen.

Inprimis vero & præ cæteris, non parum

in hanc rem fore, ſi quis ſæpe ac diligenter ſecum cogitet, quot & quales olim vel habuerit amicos vel extulerit: quoties alicuius cauſa luxerit: quot amicis ſenſim ſit orbatus. Tum ſi ſingulorum virtutes ſæpe percurrat: conſuetudinem eorum, mores, geſtus, ſæpe ſibi ponat ante oculos & quaſi repetat. Ea enim ratione fore, vt ab omnibus deſertum ſe intelligat, tandemque, quod tam multis eueniſſe videt, ſibi aliquando euenire optet. Quem locum, mentione amicorum aliquot quos potiſſimum dilexit, autor hic illuſtrat.

Eodem modo, & de fratribus, ſororibus, affinibus, parentibus, ac ſimilibus, cogitandum. Non vt inani eos luctu proſequamur: ſed quia ſic futurum, ſine dubio, vt cogitemus, alibi iam eos eſſe, vbi eſſe & nobis expediat. vel ne diutius eorum lugeamus hic abſentiam, vel vt iterum iungamur illis.

Non enim eſſe dubitandum, quin ſint alibi. niſi ſi quis pariter cum corpore, extingui quoque animam exiſtimet. Quod abſur-

abſurdum ac pernicioſum generi humano dogma, Epicuro relinquendum. Qua occaſione, argumentis aliquot, animæ probatur immortalitas.

Quorum primum eſt, Si mortalis ſit anima, totam virtutis rationem eiuſq; ſtudium, e vita tolli. Quod argumentum, valide a Platonicis ac Pythagoricis vrgetur. Negant enim, poſſe fieri, ſi poſt mortem nihil jam ſuperſit, quod cognitione veritatis ac virtute exornari poſſit, vt quis merito, ea quæ honeſta ſunt ac ſola expetenda, vt oportet, expetat. ſiquidem vel ſola interitus illius partis ad quam illa ſpectant ſuſpicio, totum iſtud ſtudium, quod rebus impenditur honeſtis, tollit, atque inutile eſſe oſtendit. Quis autem, aiunt, tam eſt fatuus futurus, vt non plane obſequatur corpori, modo propter illud conſeruetur animus: ſi præſertim per ſe non exiſtat, ſed certæ eius conformationi accedat? Dementem quoque fore, qui virtutis cauſa corpori renunciet, ſi cum corpore ipſa amittenda ſit anima. Adeo, vt extincto

corpore,

corpore, nuſquam ſit futura virtus, cuius ſtudio ac deſiderio, mortem ſubimus. Ideoque recte concludunt, ὅτι οἱ θνητὴν οἰόμενοι τὴν ψυχὴν, περὶ τῆς προσίεως τὴν ἀρετὴν, κομψεύονται μᾶλλον ἢ ἀληθεύουσιν. *hoc eſt*, eos qui mortalem eſſe animam exiſtimant, cum de virtute ejuſque ſtudio loquuntur, cauillari potius, quam verum dicere, aut ex animo loqui. *Addit Plato, Si mortalis ſit anima, fruſtra dari operam virtuti, quæ aut præmium expectat in hac vita, aut in alia, vt idem quoque docet. In hac autem, improbos, vt plurimum, felices, probos contra, miſeros ac infelices eſſe. Ergo, alibi hoc expectandum eſſe. Poſt hanc vitam, nempe.*

II. argumentum eſt, Si anima mortalis ſit, nihil ad nos cultum Dei & religionem pertinere, cuius curam feris quoque ac Barbaris, natura commendatam videmus: quam vniuerſus gentium conſenſus, eſſe neceſſariam euincit. Eam enim non ad corpus ſed ad animum ſpectare. Hoc enim agere, vt cum Deo eum vniat, & autori ſuo aliquando reddat. Quod hic fieri non poſſe, quamdiu

diu nempe cum impuritate huius corporis luctamur. Ergo alibi futurum.

III. Quemadmodum honorem, ita immortalitatem petere omnes, & præcipue qui reliquis plus ſapiunt. Qui cum maxime intelligant quid petant, (nam ab intellectu eſſe hoc votum) fieri non poſſe, vt, quod recte ait Thomas, fruſtra ſit hoc deſiderium. Ideoque aliquando potituros eo eſſe. Sed non hic. Ergo alibi. Poſt hanc vitam, nempe.

IV. Nihil eſſe anima velocius. Adeo, vt vnico momento, formas omnes ſubeat & locos. Quæ actiones eius, cum diuerſæ ſint a corpore & prorſus alienæ, planum eſſe foris eas euenire, nec a corpore eſſe. ideoque & extincto eo, poſſe fieri; vt recte Aphrodiſeus colligit. & , ex conſequenti, immortalem eſſe. Accedere huc, quod omnia quæ agit, magis expedite agit ac celeriter, quo magis ſe a corpore ſejungit. Eo enim puram magis eſſe ac ſimplicem. Quare fieri non poſſe, quin ab eo plane ſeparata, magis pura ſit futura

ſit futura ac ſimplex. Sicut ideo non poteſt ſolui, quia ſimplex eſt. Nam

V. Anima ſimplex eſt & nullas habet partes: ergo neque diuidi, & per conſequens, ſolui non poteſt.

VI. Animam ſolam, Deum contemplari: ſolam in his terris proxime ad cognitionem eius accedere. Ergo, nihil illi cum corpore hoc commune eſſe. Ideoque nec cum ejus interitu. Nihil enim longius diſtare quam naturam corporis & Dei: facultates animæ & corporis: quæ per ſe nullæ ſunt, ſine anima.

VII. Animam in circulum moueri: Quod idcirco fieri, quia primo mouetur. Quemadmodum & ideo moueri ſemper, quia primo moueatur. Eſſe enim ipſam, motus ſui cauſam & fontem. Vbi autem motus fons eſt, ibi perpetuum eſſe motum, prorſus eſſe neceſſarium. Sicut recte Platonici.

VIII. Nihil aduerſari ſibiipſi poſſe. Atqui animam mortalem eſſe, naturæ ejus aduerſari,

verſari, cum miniſtret vitam, & ab ea ſit vita. Ergo falſum eſſe, mortalem eam eſſe.

IX. Animam, affectibus, omnibuſque corporeis dominari rebus. Ex quo ſequitur, eſſe ſeparabilem a corpore ac diuerſam: Et ex conſequenti, immortalem. Quod eſt inter cætera Plotini argumenta.

X. Bonum omnia conſeruat, malum perimit. Si autem nihil mali eſt quod animam diſſoluat, immortalem eam fore. Nihil autem eſſe, ipſa res docet. Quippe ſi ſit aliquid, neceſſe aut ex animi natura id oriri, aut oriri aliunde. Ex animi natura non poſſe, vel ex eo ſequi, quod nihil mali ſit in ea. Sin aliunde: aut a corpore, neceſſe oriatur (quod non poteſt fieri, cum & incorporeus ſit animus, nec cum corpore commune quicquam habeat, ideoque nocere ei corporis nequeant mala.) aut ab incorporeis. Quod multo minus poteſt fieri. Deum enim, qui eſt primus inter incorporea, ſeruare eam non perimere: autorem eius, nempe, & dominum. Reliqua autem, ſine eo nihil poſſe.

XI. Si

XI. Si mortalis ſit anima, neceſſe eſſe, vt in primum corpus aliquod ex quatuor ſoluatur. Aquam, nempe, ignem, terram, aut aërem. juxta notum axioma, ὅτι πάντα ἀναλύεσθαι εἰς τὰ γεννητικὰ στοιχεῖα τοῦ ὅλου. *At in nullum ex illis ſolui. Ergo, mortalem non eſſe.*

XII. Falli Lucretium, & alios de grege Epicuri, qui ſupponunt, corporis partem eſſe animam. Quo nihil ſtultius effingi poſſe. Quod ſi non ſit pars eius, nihil neceſſe eſſe vt cum eo diſſoluatur. Idque a ſimili probatur.

XIII. Nihilo plus eſſe ponderis in argumentis eius reliquis. Quæ omnia ad vnum prope diſſoluuntur, ſi quis inter animam & mentem diſtinguat, quod quibuſdam placet. Nam, quod in conſenſum trahitur, in morbo, ſenectute, & ebrietate, mentem eſſe, non animam. Eam autem nihil eſſe, niſi eius veluti miniſtram quandam atque internunciam.

XIV. Doctrinam de immortalitate animæ, non tantum eſſe certiſſimam, quia ex

ſacris

ſacris probari poteſt, ſed & poſſe ex poëtis: qui ſunt antiquiſſimi doctorum, probari. Omnes enim hanc ὑπόθεσιν in omnibus ſubſternere ac tenere immotam, eique ſuperſtruere quæcunque tradunt aut commemorant. Cur enim defunctorum animas Vlyſſes ac Æneas perluſtrant ac deſcribunt, ſi cum corpore extinguuntur? Cur Oreſtes matris umbram metuit, quam eſſe jam extinctam non ignorat? Denique, quare tanta cura, iuſta & inferiæ ſoluuntur mortuis, ut præſentibus conferri iſta videantur, ſi poſt corpus nihil reſtat? Iterum exemplo ſit Æneas, qui impenſas tantas in certamina & ludos facit, cum Anchiſæ, ſi Maroni credimus, parentat?

Verum, ut ad rem redeamus: ſi frequenter de amicis jam ſublatis cogitemus, fieri non poſſe, quin de noſtro quoque abitu frequenter cogitemus. Sed & facile intellecturos, ſicut aliquis eſt ſcopus quo ſagitta fertur, & in circo meta aliqua extrema poſtquam nulla reſtat, ita aliquid in vita noſtra

Qui αὐτοχειρίαν, in Phædone, vt indignam ſapiente prorſus damnat. vetatque, non iubente ſummo vitæ duce atque autore, hac præſcripta ſtatione quenquam egredi. Quemadmodum & illi magis ſapere videntur, qui affectus ſuos rationis imperio ſubijciunt, quam qui eos penitus cum Stoicis, delendos eſſe putant. cum victoria quæ ducitur ab illis, ſolida ſit viri ſapientis gloria: vbi autem nemo ſubjugatur, ibi ne victoria ſit quidem.

Præſtare idcirco, ex hiſtorijs tam Græcis quam Romanis, maximorum hominum exempla peti, qui inuicto atque immoto animo, patriæ ac libertatis cauſa ceciderunt. Tales apud Græcos Othryaden, ac Thebanum Epaminondam fuiſſe. quorum alter, cum cæſis Arginorum trecentis, ac Spartanis totidem, ſolus ſuperſtes, diu graui vulnere ſaucius inter cadauera latuiſſet, tandem hoſte ſpolatio, ſuo ſibi ſanguine inſcripſit, Se viciſſe: *atq; ita expirauit. Alter victoriam iam conſecutus, poſtquam ſaluum eſſe intellexit clypeum,*

clypeum, magno ac lubenti expirauit animo. Romanorum autem prope infinita eſſe exempla: qui cum hoſte nunquam pro patria videntur dimicaſſe, quin trophæum pariter de illo ac de morte erigerent. Quia hanc cum illo, contemnendo, ſuperarent.

Nihil vero æque conferre, quam ſi ſæpenumero in anteacta tempora convertatur animus, ac diligenter ſecum quiſque cogitet, qui quantique viri partim olim, partim noſtra tempeſtate extiterint, quibus omnibus, eadem neceſſitas nobiſcum fuit ſubeunda. Siue ij militari gloria ac robore, ſiue, eruditione ac ſapientia, excelluere. Quales quidam recenſentur, quos tum priſca, tum hæc noſtra tempora, dederunt. Quod quidem minus eſſe mirum, cum tot potentiſſimæ Reſpublicæ, tot vrbes atque regna, & inprimis, vrbs æterna, Roma illa vetus, illa potens, illa nobilis, hoc tempore in ruinis ſuis, inſtar maximi cadaueris quæratur, nec inueniatur tamen.

Inprimis vero & præ cæteris, non parum

in hanc rem fore, ſi quis ſæpe ac diligenter ſecum cogitet, quot & quales olim vel habuerit amicos vel extulerit: quoties alicuius cauſa luxerit: quot amicis ſenſim ſit orbatus. Tum ſi ſingulorum virtutes ſæpe percurrat: conſuetudinem eorum, mores, geſtus, ſæpe ſibi ponat ante oculos & quaſi repetat. Ea enim ratione fore, vt ab omnibus deſertum ſe intelligat, tandemque, quod tam multis eueniſſe videt, ſibi aliquando euenire optet. Quem locum, mentione amicorum aliquot, quos potiſſimum dilexit, autor hic illuſtrat.

Eodem modo, & de fratribus, ſororibus, affinibus, parentibus, ac ſimilibus, cogitandum. Non vt inani eos luctu proſequamur: ſed quia ſic futurum, ſine dubio, vt cogitemus, alibi iam eos eſſe, vbi eſſe & nobis expediat. vel ne diutius eorum lugeamus hic abſentiam, vel vt iterum iungamur illis.

Non enim eſſe dubitandum, quin ſint alibi. niſi ſi quis pariter cum corpore, extingui quoque animam exiſtimet. Quod abſur-

abſurdum ac pernicioſum generi humano dogma, Epicuro relinquendum. Qua occaſione, argumentis aliquot, animæ probatur immortalitas.

Quorum primum eſt, Si mortalis ſit anima, totam virtutis rationem eiuſq́ ſtudium, e vita tolli. Quod argumentum, valide a Platonicis ac Pythagoricis vrgetur. Negant enim, poſſe fieri, ſi poſt mortem nihil jam ſuperſit, quod cognitione veritatis ac virtute exornari poſſit, vt quis merito, ea quæ honeſta ſunt ac ſola expetenda, vt oportet, expetat. ſiquidem vel ſola interitus illius partis ad quam illa ſpectant ſuſpicio, totum iſtud ſtudium, quod rebus impenditur honeſtis, tollit, atque inutile eſſe oſtendit. Quis autem, aiunt, tam eſt fatuus futurus, vt non plane obſequatur corpori, modo propter illud conſeruetur animus: ſi præſertim per ſe non exiſtat, ſed certæ eius conſormationi accedat? Dementem quoque fore, qui virtutis cauſa corpori renunciet, ſi cum corpore ipſa amittenda ſit anima. Adeo, vt extincto

corpore,

corpore, nuſquam ſit futura virtus, cuius ſtudio ac deſiderio, mortem ſubimus. Ideoque recte concludunt, ὅτι οἱ θνητὴν οἰόμενοι τὴν ψυχὴν, περὶ τὸ προσποιεῖσθαι τὴν ἀρετὴν, κομψεύονται μᾶλλον ἢ ἀληθεύουσιν. *hoc eſt,* eos qui mortalem eſſe animam exiſtimant, cum de virtute ejuſque ſtudio loquuntur, cauillari potius, quam verum dicere, aut ex animo loqui. *Addit Plato, Si mortalis ſit anima, fruſtra dari operam virtuti, quæ aut præmium expectat in hac vita, aut in alia, vt idem quoque docet. In hac autem, improbos, vt plurimum, felices, probos contra, miſeros ac infelices eſſe. Ergo, alibi hoc expectandum eſſe. Poſt hanc vitam, nempe.*

II. argumentum eſt, Si anima mortalis ſit, nihil ad nos cultum Dei & religionem pertinere, cuius curam feris quoque ac Barbaris, natura commendatam videmus: quam vniuerſus gentium conſenſus, eſſe neceſſariam euincit. Eam enim non ad corpus ſed ad animum ſpectare. Hoc enim agere, vt cum Deo eum vniat, & autori ſuo aliquando reddat. Quod hic fieri non poſſe, quamdiu

diu nempe cum impuritate huius corporis luctamur. Ergo alibi futurum.

III. Quemadmodum honorem, ita immortalitatem petere omnes, & præcipue qui reliquis plus ſapiunt. Qui cum maxime intelligant quid petant, (nam ab intellectu eſſe hoc votum) fieri non poſſe, vt, quod recte ait Thomas, fruſtra ſit hoc deſiderium. Ideoque aliquando potituros eo eſſe. Sed non hic. Ergo alibi. Poſt hanc vitam, nempe.

IV. Nihil eſſe anima velocius. Adeo, vt vnico momento, formas omnes ſubeat & locos. Quæ actiones eius, cum diuerſæ ſint a corpore & prorſus alienæ, planum eſſe foris eas euenire, nec a corpore eſſe. ideoque & extincto eo, poſſe fieri; vt recte Aphrodiſeus colligit. & , ex conſequenti, immortalem eſſe. Accedere huc, quod omnia quæ agit, magis expedite agit ac celeriter, quo magis ſe a corpore ſejungit. Eo enim puram magis eſſe ac ſimplicem. Quare fieri non poſſe, quin ab eo plane ſeparata, magis pura

ſit futura

verſari, cum miniſtret vitam,& ab ea ſit vita. Ergo falſum eſſe, mortalem eam eſſe.

IX. Animam, affectibus, omnibuſque corporeis dominari rebus. Ex quo ſequitur, eſſe ſeparabilem a corpore ac diuerſam. Et ex conſequenti, immortalem. Quod eſt inter cætera Plotini argumenta.

X. Bonum omnia conſeruat, malum perimit. Si autem nihil mali eſt quod animam diſsoluat, immortalem eam fore. Nihil autem eſſe, ipſa res docet. Quippe ſi ſit aliquid, neceſſe aut ex animi natura id oriri, aut oriri aliunde. Ex animi natura non poſſe, vel ex eo ſequi, quod nihil mali ſit in ea. Sin aliunde: aut a corpore, neceſſe oriatur (quod non poteſt fieri, cum & incorporeus ſit animus, nec cum corpore commune quicquam habeat, ideoque nocere ei corporis nequeant mala.) aut ab incorporeis. Quod multo minus poteſt fieri. Deum enim, qui eſt primus inter incorporea, ſeruare eam non perimere: autorem eius, nempe, & dominum. Reliqua autem, ſine eo nihil poſſe.

XI. Si

ſacris probari poteſt, ſed & poſſe ex poëtis: qui ſunt antiquiſſimi doctorum, probari. Omnes enim hanc ὑπόθεσιν in omnibus ſubſternere ac tenere immotam, eique ſuperſtruere quæcunque tradunt aut commemorant. Cur enim defunctorum animas Vlyſſes ac Æneas perluſtrant ac deſcribunt, ſi cum corpore extinguuntur? Cur Oreſtes matris vmbram metuit, quam eſſe jam extinctam non ignorat? Denique, quare tanta cura, iuſta & inferiæ ſoluuntur mortuis, vt præſentibus conferri iſta videantur, ſi poſt corpus nihil reſtat? Iterum exemplo ſit Æneas, qui impenſas tantas in certamina & ludos facit, cum Anchiſæ, ſi Maroni credimus, parentat?

Verum, vt ad rem redeamus: ſi frequenter de amicis jam ſublatis cogitemus, fieri non poſſe, quin de noſtro quoque abitu frequenter cogitemus. Sed & facile intellecturos, ſicut aliquis eſt ſcopus quo ſagitta fertur, & in circo meta aliqua extrema poſtquam nulla reſtat, ita aliquid in vita noſtra

eſſe, quo natura ſua ſponte fertur, & in quo quieſcit.

Adeo, vt mors ipſa ſemper ſuos doceat quod ſemel eſt factura. Nullum enim diem eſſe, quin efferri videamus aliquem. & vbique occurrere eorum monumenta, qui fuerunt. Vt, ſi maxime velimus, cogitationem hanc ex animo delere nequeamus: quæ, ſi aliam, non modo vtilem ne aliud agentes mors inuadat, ſed prope eſſe neceſſariam.

Expedire & inter cætera, vt naturam totam ſæpe intueamur, & hoc vaſtum corpus, quod ex cælo, terra conſtat ac mari. In eo enim obſeruatum iri, omnia ex quibus conſtant ſingula, ipſa nempe elementa, ſiue prima corpora, perpetuo aut naſci aut mori. Atque ex mutatione eorum, aliud fieri, aliud perire. Vnius enim generationem, alterius corruptionem eſſe. Adeo, vt cuncta videantur magnam illam mortem exercere, de qua libro primo dictum eſt: quæ hæc omnia quæ intuemur, pariter extinguet, & in cinerem reſoluet.

Pecu-

Pecudes quoque & aues, innoxias ac ſimplices naturæ alumnas, quotidie, ſine vllo animi dolore, mori. Ita, vt nonnunquam canant quoque & gaudere videantur. Quale eſt, quod de cygno poëtæ commemorant. Etiam arbores, præterquam quod annis ſingulis comas ponere, & in hyemis aduentum mori videantur, ſæpe Solis violentia, aut frigore immodico, exuri, ac, reuera mori. Idem euenire & floribus. qui vel ſponte moriantur, vel ventorum rabie ac Solis, extinguantur.

Quin & ipſum Solem, qui nonnullis vitam confert, alijs vero eripit, quotidie minari; quod facturus ſemel eſt. Veſpere enim hinc abire, & ſub horizontem noſtrum ſe ſubducere: Eundem quoque, mortem toties minari, quoties defectu ſuo hanc promittit. Idem iudicandum & de reliquis ſideribus. Quæ licet toties huc redeant quoties hinc abeunt: tamen quædam eſſe quæ poſt tempus aliquod intereant, aut ſaltem non conſpiciantur amplius. Quales ſunt Cometæ, iræ, vt plurimum, diuinæ, & calamitatis noſtræ præcones.

Denique, ſi bene ratio ponatur, nihil eſſe quod non abeat, quod non prætereat. vt ab ipſo protinus initio cuncta feſtinare ad metam videantur. Ita iuuentutem aduentu ſtatæ ætatis, eam rurſus, ſenectutis, deficere ac extingui. vt propemodum quod alteri ſuccedit, eius quod iam fuit, mors videatur.

Somnum quoque mortis eſſe imaginem & quaſi pædagogum, quem quotidie, non prælu dere ei tantum, ſed & animum a corpore diſiungere quo, ſine eo, mentem, conſiſtere ac vigere poſſe, docet. Quæ tum corpore ſoluta, libere vagatur, neque raro ea loca penetrat, ad quæ aſpirare corpus non poteſt.

Neque parum facere ad contemptum mortis, Si quis vitam, quam futuram Deus ipſe miſſo filio ſuo, quaſi obſide, promiſit, animo percurrat: eius gaudia ac voluptates ſæpe metiatur atque examinet. Atque inprimis ineffabilem in illa vita Dei præſentiam, majeſtatem, comitatum, ſplendorem. Et quæcunque in ſcriptis ſacris nobis reuelata ſunt; ideoque tuto creduntur. Quod ad hunc autem quem ſpiramus aërem, verum eſſe id quod docent medici

medici ac phyſici; morborum plurimorum eſſe cauſam; varium, mutabilem, peſtiferum, atque ideo letiferum: qui modo ſubitis frigoribus, modo æſtu, ac præſertim ſub autumnum, mutatur. vt non immerito Hippocrates, μέγιστον ἐν ἅπασι τῶν συμπτωμάτων δυνάστην, *ideſt*, maximum, omnium quæ homini eueniunt, imperatorem, appellet. *A quo, ſolo mortis interuentu, transferri nos ad locum, purum, immutabilem, innoxiumque, qui beatas excipit animas, ſemperq; ſui ſimiles, hoc eſt, felices, lætos ac æternæ voluptatis participes, complectitur.*

Corpus quoque hoc noſtrum, quod hunc περιέχοντα, *hoc eſt, circumfuſum ex omni parte trahit aërem, quia ex iiſdem ex quibus cætera, principiis conſtat, nihil eſſe aliud quam mortis ſubjectum: atque idcirco phyſica neceſsitate, vt loquuntur, aliquando interire. Ex aqua enim, terra, aëre, & igni, nihil poſſe fieri quod non ſit mortale: quæque ex iis conſtant, ideo mortalia futura ſemper eſſe, quod ex talibus conſiſtant.*

Eſſe multos, qui idcirco mortem timeant, quod alias atque alias illius ſpecies ac formas animo concipiant. Aliam autem alia, metuendam magis ac terribilem videri. Vt ſi quis fulmine extinguatur, aut in Ætnæ crateras incidat, aut in mari a balæna vaſta atque immani hauriatur. Quæ omnia, mera & inania terricula eſſe, quæ in ſola opinione conſiſtunt. cum vna tantum mors ſit: ſemper eadem, ſemper ſui ſimilis. Quocunque enim modo intereas, nihil aliud quam animam a corpore diſiungi.

Quoſdam ideo timere mortem, quia maximum dolorem comitari eam arbitrantur: aut frequenter ægros ſauciosue conqueri de eo audiuerunt. Quibus cogitandum, eam, ſicut aliarum rerum, ita & doloris finem eſſe: qui ante illam ſæpe, & in ipſa vita, in quibuſdam qui ſimillimi ſunt mortuis, extinguitur. Vt in illis, quibus male animo eſſe dicimus. hoc eſt, quos linquit animus.

Eadem agitari opinionum nebula, qui in

patria quam alibi, expirare malunt, cum animus, quocunque loco corpus linquit, in eundem feratur: idemque aër, omnes terras, æque atque hanc noſtram, complectatur, æque omnibus incumbat, æque omnibus vicinus ſit.

Ab eadem opinione eſſe, quod nonnulli a facultatibus, alij ab hoc prædio aut illo, conjuge item, ac liberis, ægre auellantur: cum nec opibus, nec prædijs, nec conjuge, qui hinc diſceſſit, opus habeat. Quare exiſtimandum, ea poſtquam hinc abiymus, reſpectu noſtri amplius non eſſe. quia nullus poſt hanc vitam ſupereſt eorum vſus. Vt nec cura, aut fruendi deſiderium.

Semper vero cogitandum, nihil minus certum eſſe quam viuendi tempus: neque cuiquam, quando vaſa colligenda ſint, conſtare poſſe. Quoſdam enim prima, quoſdam media, alios extrema ætate hinc abripi. Quos quidem eſſe miſerrimos: quia quanto diutius ſuperſunt, tanto iys plura quotidie incommoda, in vita obiyci. Quare ἀναισθησίαν

eſſe & ſtuporem, cum mors portus ſit calamitatis, proram ei velle obuertere: ac non contra, vt prudentes nautæ ſolent, poſt diuerſa turbulenti huius maris pericula, lubenti animo amplecti terram.

Et tamen, neminem eſſe, qui cum diu viuendo in calamitates incidit, non frequenter mortem optet: non libenter fateatur, vitæ breuitatem, infelicitatis eſſe remedium. Quod exemplo Hecubæ inprimis probatur. Iuuentuti enim euenire vt plurimum, mortem vt metuat: partim, quia aſpera atque aduerſa vitæ, nondum eſt experta: ideoque incontaminatam hanc felicitatem, & proſperrimum viuendi curſum, ægre patitur abrumpi.

Senectutem vero, cætera vt omittantur, per ſe admonere cunctos, quod pleriſque perſuadere ratio non poteſt, contemnendam, imo, exoptandam eſſe mortem. Adeo, infinitos morbos, infinitas ſecum aduehere calamitates; fæx humanæ vitæ ac fundus. Cujus aduentu, ipſam quoque mentem cali-

gine

gine inuolui : adinſtar ſolis, qui quo ab occaſu abeſt propius, eo minus lucem exerit. Quare eos demum laude dignos eſſe, qui in ipſo flore ætatis diſcunt mori. non, qui aut defecti a natura, aut viuendo feſſi, extinguuntur. Ita & Achillem, ſi poëtis credimus, & Herculem, integro & corpore & animo ereptos eſſe : vt inuictum terrore mortis animum, non fractum ſenectute aut calamitatibus debilitatum effunderent, & conſtantiæ exempla, terris exhiberent.

Atque idcirco, Deum immortalem, mentem homini dediſſe ac intellectum, quo ſeſe adverſus metum mortis ; quanquam in perpetua felicitate, & ætate integra, muniret. in primiſque, bene ac præclare viuendo. Neminem enim diutius viuere, quam qui bene viuit : qui præclaris factis, ſpacium viuendi prorogat : mente illud, quantum poteſt, extendit. Talem enim viuere poſt mortem, viuere in memoria hominum, neque vnquam extingui.

Ideoque eos demum ſapere, & aduerſus

mortem optime munitos eſſe, qui præclaris ſemper actionibus incumbunt, qui præſentem ſemper vitæ diem, tanquam vltimum, virtuti impendunt. Eos enim quandocunque mors oppreſſerit, efficere non poſſe, vt non ſatis diu vixerint. Quia animo, invita morte, corpori ſuperſunt. Cuius laus & gloria, longe extra corpus & hanc vitam ſe extendit.

Quare nec labore vllo abhorrendum, operamque dandam, vt nec frigora nec ſoles, corpus aſpernetur. Paupertatem enim & laborem, maxime contemptum mortis, & potiſſimum, inducere. Atque idcirco, evenire ſæpenumero, vt agricola aut paſtor aliquis, ſub dio & ad ſtiuam educatus, ſine metu aut horrore, ſpiritum emittat. quod vix vnquam diſcunt, qui immerſi voluptatibus hanc vitam tranſeunt.

Eos quoque vel inprimis ad contemptum mortis eſſe aptos, qui pericula non horrent ſed depoſcunt, & aduerſos caſus, materiem virtutis ſuæ eſſe exiſtimant. Aduerſa enim

eſſe, quæ

eſſe, quæ nos mori docent: cum ſecundæ mentem ſenſibus, vt plurimum, affigant: faciantque, vt ægerrime e corpore excedat anima.

Cæterum, quia nihil eſt facilius quam rebus duris atque aduerſis, vitam aut contemnere, aut optare mortem, ratione animum firmandum eſſe, vt ſiue res aduerſæ premant, ſiue omnia ex animi ſententia ſuccedant, imo tum potiſſimum, quia difficillimum, magno animo ex iſta vita diſcedamus. Alterum enim eſt cuiuſuis. hoc vero ſapientis.

LIB. III.

ANte omnia, qui bello deſtinatur, ita eſſe nutriendum, vt ſe totum, patriæ & morti, quæ perpetuo eſt expectanda, ſentiat deuotum atque conſecratum eſſe, vtq; ad vitæ contemptum, tota eius ſpectet educatio.

Ideoque voluptatem initio arcendam: ac ne ad cunas quidem eius admittendam. ſomno vix, aut breui indulgendum: caput

corpuſque ventis ac pluuijs aſſuefaciendum. Vt qualecunque cœlum atque aërem, familiarem ſibi habeat.

Ac frequenter bello eſſe aptiores, qui in medio caſtrorum naſcuntur: aut e patre bellicoſo; dum ab hoſtium incurſu aras liberos ac focos tuetur.

Dandam eſſe operam, vt a prima ætate, loco crepundiorum, arma intueatur, tubam audiat, concentu militari delectetur. quæ non tantum excitant, ſed & explorant indolem. Sæpe enim qui erecta ſunt ac militari, ad clangorem toto corpore exultare.

Ætate prouectior, arma loquatur, arma cogitet: arma, ſi poteſt fieri, etiam in ſomnis videat. Et jam tum, generoſitate animi, vultu, inceſſu, cultu, quem neglectum atque incultum eſſe conuenit, totoque membrorum habitu, terrorem hoſtium matronis ac virginibus incutiat.

Cæterum, cum omnibus qui ad contemptum mortis toto animo contendunt, ignauiæ

renun-

renunciandum ſit, tum in primis militi. Cujus vita tota nihil aliud quam exercitium armatum eſſe conuenit.

Illi ab ætate prima, equos domandos, pugnas ludicras, cum æqualibus inſtituendas, mare & fluuios tranandos, militaria itinera conficienda, ſaltu certandum, aut ad palum, more Romano, vires exercendas: nullum denique exercitium militare, prætermittendum.

Victu quoque tenui & obuio vtendum, ſiue aqua tempore hyberno rupta glacie ſit haurienda, ſiue humus qualibet, quamlibet defatigato corpore, premenda ſit. Ea enim ratione patientiam paulatim diſci: ea ratione, metum leti ſenſim donari.

Neque in dilectu militari, agricolas & operarios rejiciendos. Neminem enim melius ad arma militaria habere comparata, animum & manus, quam qui ante ruſticati ſunt. Ideoque non ſub cœlo tantum noſtro leti contemptorem naſci, verum multo magis, ſub aſperiore. Sub Septentrione puta.

probriorum genera, quæ a victoribus excogitantur in victos, omittantur; præſtare tamen centuplo honeſte mori, quam exiſtimationi ſuæ ſupereſſe.

Sæpe inculcandum illi, omnia virtute gladio, ac vita parari. cuius qui contemptum non didicerint, nondum intelligere, eam aliquando, ac frequenter quidem, febri ſubita, aut lento morbo ac difficili, ponendam eſſe.

Quemadmodum & illud, generoſum atque heroicum ſpiritum, nulla re melius, quam gladio aut haſta, emitti. neque mortem eſſe vllam, quæ cum hac ſit comparanda.

Quippe qui ſic moritur, non luctari cum morte, nec dolere diu aut gemere, ſed virtuti intentum, & abſentem quaſi animo, qui totus eſt in ſpe victoriæ, ſine ſenſu mali alicujus hinc abire.

Neque opus videri, vt philoſophiæ ſtudio ab ineunte ætate miles incumbat, aut arcana ejus hauriat, cum naturalis cura honeſtatis

Negari non poſſe tamen, quin plurimis profuerit, naturam animorum & æternitatem; e philoſophorum placitis, & quænam vera fortitudo ſit, hauſiſſe. Tum vero, quantum inter eam & ferarum rabiem interſit; ἀνδρεῖοι γὰρ εἶναι δοκοῦσιν, *inquit Philoſophus;* καὶ οἱ διὰ θυμὸν, ὥσπερ τὰ θηρία, ἐπὶ τοὺς τρώσαντας φερόμενοι. Videntur fortes quoque, qui irati, ſicut feræ, in eos, à quibus vulnerati ſunt, feruntur. *(quemadmodum accuratiſſime virtutem illam pertractauit, & a quinque modis fortitudinis non veræ, idem Ariſtoteles diſtinxit, tum quæcumque ad eam recte intelligendam faciunt, ſolide obſeruauit.) & præſertim, veram nec ſtipendium nec ſpem, ſed honeſtum ſolum & per ſe ſpectare, atque hoc vnum in omnibus propoſitum habere.*

Neque dubitandum, quin his omnibus inſtructus Alcibiades, e ſchola præceptoris ſui & amplexibus, ad bellum venerit. Quo in tota Græcia maior imperator vix fuit, & qui tantis cladibus Siciliam ac patriam; ab ea relegatus, afflixit.

Inter cætera militaria exercitia, commendandam militi præcipuè venationem; ſiue leuiorem; & in qua nihil præter laborem ſpectatur, quæ inſidiatur lepori aut damis: ſiue grauiorem; quæ leonem, vrſum, aprum, & id genus feras, vi, & cum periculo nonnunquam vitæ ac diſcrimine, inuadit.

Ea quippe antiquos heroas eſſe vſos, quales qui a Xonophonte & alijs commemorantur. inter quos, Centauri, Castor, Pollux, alijque eius generis. qui venando & prædando, priuſquam ad legitima venirent arma, metum mortis ac terrorem, animo ſubjecerant.

Quemadmodum in Africa totas eſſe gentes conſtat, quæ aſſidue cum feris, & præcipue leonibus, virtutis cauſa bellum gerant. Ibi enim multos ſimul agminatim, modis varijs leonem adoriri. Maxime autem vſitatum eſſe; vt tecti clypeis, aut bouis inuoluti tergore, ſpeluncam cingant, & flagello ſæpius in aëre excuſſo, ſonum edant, donec leo animoſus atque irarum plenus, prodit.

Ideo non referre, vnde quis ſit oriundus, aut vbi natus: quo item ſit & quanto corpore. Dummodo, inuicto, & inſuperabili ſit animo. Qui ſæpe exiguo in corpore, qualem fuiſſe Tydea commemorat Homerus, inſtar fulminis cuiuſdam ac typhonis, obuia quæque, vi & contemptu mortis, proſternit.

Eoque rurſus repetitur, omnia ſuperare mortis contemptum & inuictum animum, qui, quouis tempore paratus eſt, non modo cum alijs, ſed cum ipſa morte congredi. quamuis ſubito & præter expectationem ſuſtinenda ſit.

Quibus duobus, & audendo, quicquid hoſtis poſsidet, terram quoque illius, aerem, & aquam, in poteſtatem noſtram tranſferri.

His præſidijs, Macedones, his Romanos, orbem ſibi & naturam ſubjeciſſe. Neque noſtro tempore virtutem deeſſe aut animos, neque naturam alios nunc homines quam

illo tempore in lucem dare. Sed experientiam & vſum eſſe adhibendum: ſæpe excurſiones faciendum: ſæpe bello præludendum: ſæpe aliquid aduerſus hoſtem ante tempus belli tendandum. Ut in ipſo, animus, ſuus & immotus, maneat.

Audaces autem ſemper minimum, plurimum periclitari eos, qui in fuga fiduciam habent, neque animum, ſed tergum hoſti obijciunt. Vnum ergo cogitandum ab ætate prima, vnum meditandum. Semel nempe moriendum, ſemel tributum ſuum ac vectigal naturæ perſoluendum. Naſcenti hoc incumbere, vt moriatur: nullam eſſe viam quaquis mortem euadat: vna excepta, quæ ad immortalitatem ducit. Eam autem ducere per hoſtem medium. Hac enim, & opprobrium, & infamiam, & ipſam mortem euadi. quia hæc via ſola eſt heroica qua omnes magnæ animæ cœlum & æternitatem petunt.

Id docere vſum. Eum enim qui nihil metuit, ſimul ac virtutem toto animo concepit, &

pit, & horrenda ſpecie, totus ardens, totus flagrans, totus impos ſui, in hoſtem fertur, timorem quidem circumferre, atque alijs inijcere, ipſum autem nihil timere.

Neque in ipſo prœlio, vbi cum hoste confligitur, vllum cum timore mortis certamen eſſe. Id quippe rem ipſam docere. Simul enim atque tuba inſonuit, ita concitari animum & abripi, vt occupare membra videatur ſingula, & cum quodam quaſi impetu in hostem pariter & mortem feratur. Ne referre quidem, quam ſint multi cum quibus ſit congrediendum, & quibus ſinguli vtantur armis. Concitatum enim ruere ac ferri. Nec reſpicere, aut tormenta bellica, quæ horrendo motu terram quatiunt, aut cadauera, quæ circumcirca voluuntur. Adeo non eſſe ſecum vbi ſemel cœpit incaleſcere, & in agmine verſari.

Cujus tantam eſſe vim, vt, illius qui ſic cadit, etiam abſente anima, corpus quod est reliquum post mortem, ſit terribile, & conſpectu ſuo metum hoſti inyciat. Nec referre

ſane, vtrum inſepultus maneat, dum aduerſo iaceat vulnere. Quo nihil gratius ipſum intueri Solem.

Ab his principijs Spartanos ad exiſtimationem tantam, tantumque nomen perueniſſe. Qui non in armis, imo nec in mœnibus, ſed in ſolo animo, omne præſidium habuerint. Adeo, vt nec mœnibus nec muris opus ſibi eſſe exiſtimarent; & quemadmodum mortem non timerent, ita neque mortuos lugerent. ac ne matres quidem filios. Quæ cadauera ſcuto impoſita, laudibus ad cœlum ferebant, aut cruorem mortuorum manu abluebant.

Concluditur poſtremo liber παρεκβάσις. *In qua, præter votum pro pace atque incolumitate patriæ, de calamitatibus bellorum ciuilium, fortuna ſua, patria, inſtitutis, fœderatis Batauorum gentibus, ac præſertim Sereniſſimo Guſtauo II. Suecorum, Gotorum, Vandalorum, &c. Rege, & de incomparabili virtute ejus agit autor. In quo omine auguſto liber deſinit.*

LIB. IV.

PRæcipuum aduerſus horrorem mortis Chriſtiani hominis remedium eſſe, fidem.quæ Dei filium amplectitur, ei hæret, in eum intuetur.

Hac vſos eſſe antiquos patres, qui a lapſu primi hominis aduentum filij Dei ſperare, & in eum oculos fidei conuertere cœperunt. Quibus & futurum tempus tanquam præſens fuit. Quia, quaſi jam præſentia videbant quæ futura erant. Hinc tot illuſtria de eo vaticinia, tot præclara in veteri fœdere, de æterno eius regno, prophetiæ: hinc quæcunque de terra promiſſionis, ſiue Canaan, dicuntur, & tot luculentæ atque amœnæ illius deſcriptiones. quæ omnia eandem vitam quæ futura eſt adumbrabant, ſicut eadem fides eundem ſeruatorem intuebatur. Cuius nomen, *ſicut recte Auguſtinus,* ex illo tempore ad ſaluandum humanum genus valet, ex quo in Adam vitiatum eſt. *Item,* Eadem fides

mediatoris quæ nos ſaluat, ſaluos iuſtos faciebat antiquos; puſillos cum magnis. quia ſicut credimus Chriſtum in carne veniſse, ita illi venturum: & ſicut nos mortuum, ita illi moriturum. & ſicut nos reſurrexiſse, ita illi reſurrecturum. & nos & illi ad iudicium viuorum & mortuorum venturum.

Unico hoc ſolatio magnas illas atque heroicas mentes, non labores tantum vitæ omnes aut pericula, cum quibus ſæpe ſunt luctati, ſed & ipſum mortis metum diluiſſe.

Hac anchora fundatam Noachi arcam fuiſſe, cum ex genere humano, præter eum & pauciſſimos quos ſecum habebat, nemo ſupereſſet, & in terra nihil præter aquam intueretur; terræ ſimul & humano generi ſuperſtes.

Neque dubitandum, quin ex eo fluxerit immenſa illa Abrahami fides, quem progenitorem Chriſtus habuit; cum hæredem ſuum, & promiſſionis de fœcunditate gentis ſuæ fulcrum vnicum atque obſidem, Iſaacum, jam ſenex, extra omnem generandi

ſpem

ſpem poſitus, immolare Deo imperanti, promptus ac paratus eſſet. Ex eo enim tantas illi vires credendi fuiſſe, qui humanæ reſpectu naturæ, ex illius lumbis proditurus erat, & fiduciam credendi iam tum ſuis dabat.

Eundem vidiſſe & Iſaacum, cum iam nihil videret; cæcus quippe & ſenex. Vidiſſe Iacobum, & cum eo luctatum eſſe. Hunc enim illum Angelum fuiſſe, de quo agitur Gen. 32. qui eodem capite Deus quoque dicitur. Eundem hunc ipſum Iacobum vidiſſe, & quaſi ante oculos ſpectaſſe, cum iam eſſet moriturus, & ingenti ore, regni eius magnitudinem ex ſtirpe ſua orituram prædixiſſe.

Eundem ſæpe a Moſe conſpectum. Adeo, vt nonnunquam, tanquam dux, in hoſtem duceret exercitum, neque abiret, antequam, victoriam ab hoſte conſecutus eſſet. Sicut Exodi 14. Vbi rurſus Dei Angelus vocatur. Cum illo etiam locutum eſſe in publicatione legis, quemadmodum, quæ de Deo dicun-

dicuntur, 19. & 20. Exodi, ad Dei filium, a Patribus referuntur.

Neminem autem plenius illuſtriuſque animo illius præſentiam vidiſſe quam Dauidem. e cujus ſtirpe natus eſt. Qui de nepote ſuo, tanquam amico aliquo, de cujus aduentu multa quotidie audimus, paſſim agit. Adeo vt ſpiritu illius tactus, voces ſæpe admirabili fiducia plenas, tanquam fulmina quædam aut tonitrua emittat. Vt cum Pſalmo 16, certiſsimus de reſurrectione ſua, in & propter Chriſtum, triumphum de morte his verbis ducit: Propter hoc lætatum eſt cor meum, & exultat lingua mea: inſuper & caro mea requieſcet in ſpe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem. *Et cum 23. exclamat:* nam etſi ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es. *Et 118.* Non moriar, ſed viuam. *Atque hæc omnia memor fœderis & pacti, quod exprimitur ab eo, Pſalmo*

mo 131. Iurauit Dominus Dauidi veritatem,&non fruſtrabitur eum. Fructum ventris tui in ſede tua ponam. *Ad quæ ſimul loca, ſicut ſæpe veteres diuerſa jungunt ac reſpiciunt, alluſit autor.*

Hinc illa quæ de ſceptro eius, de potentia, viribus, ac æternitate regni, paſſim occurrunt. Hinc quæ toto ſecundo leguntur, & inprimis illa, Poſtula a me, & in hæreditatem tuam dabo tibi omnes gentes, terminoſque terræ omnes in poſſeſsionem tuam. Reges eos virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos.

Huius numine contactum Iſaiam; vatem magnum ac ſublimem, & qui ipſo genere dicendi, ſtirpem regiam, qua oriundus dicitur, ſpirare videtur; ventura, tanquam viſa & conſpecta pridem, deſcripſiſſe. Hinc præclaras illas & cœleſtes de illius regno prophetias. Qualis extat cap. 11. plane poëtica: cujus initium, Naſcetur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet. *Et præcipue quo nunc reſpexit,*

illa,

illa, Iudicabit in iuſtitia pauperes, & arguet in æquitate, *&c.* Habitabit lupus cum agno, pardus cum hædo accubabit, vitulus, & leo, & ouis, ſimul agent, *&c.* Vitulus & vrſus paſcentur.

Idem & Sibyllas feciſſe. quas ea ipſa Iſaiæ verba expreſſiſſe, e Virgilio, illarum interprete, apparet. De quarum oraculis plena ſunt Græcorum atque Romanorum ſcripta:

Hinc apparere, eum quem fides noſtra reſpicit, eſſe æternum, quia ſemper fuit. eſſe populi ſui ſpem vnam & delicias, quia antequam ad nos veniſſet, ſuis adfuit, ſuis adhæſit, ſuos deduxit ac direxit, & præcipue, certiſſimis de aduentu ſuo promiſſionibus, inæſtimabili ratione, ab ipſo mundi initio, aduerſus vim mortis ac terrorem erexit. (quod nihil mirum, cum & vita ſit, & vitæ origo.) Idque donec venit, atque homo inter homines verſatus eſt.

Veniſſe enim tandem, & ex virgine caſtiſsima verum induiſſe hominem, qui Deus ſemper fuit, manſit, & in ſæcula manebit.

Quo

Quo aduentu, dubium non eſſe, quin Sancti omnes eo tempore ſuperſtites, quanquam pauci admodum, ineffabile atque incredibile animo conceperint gaudium: quod, priuſquam diſcederent e vita, mortis victorem, & æternæ vitæ prædem ac ſponſorem, ante oculos viderent atque amplecterentur.

Illum vnum igitur & nobis, quamdiu viuimus, animo eſſe infigendum: illum mane, meridie, veſperi, ac noctu cogitandum. Quæcunque enim præſtitit, pro nobis præſtitiſſe. Ab ineunte autem vita, præſtitiſſe plurima. Iacuiſſe in tuguriolo, ploraſſe ac vagiſſe; cum multorum denique innocentium crudeli cæde, ad interitum ac necem crudeliſſimam, quæſitum fuiſſe. Etiam, a generis humani hoſte, diuexatum in deſerto ac ludibrio fuiſſe habitum: ab amicis autem ſuis, quorum cauſa venerat, indigne exceptum. Cœli denique ac terræ dominum, ſed quem neque hoc, neque illa, capit, famem, laborem, ac calamitates noſtras, dum

hoc

hoc onus noſtrum baiulat, tuliſſe. Poſtremò, præ angore, dum inferni vires omnes & æternos cruciatus ſentit; grumos ſanguinis ſudaſſe. Atque eorum finem, ac concluſionem, execrandam atque horrendam mortem fuiße.

Hæc ſi ſemper cogitemus, ſi in illis cruciatibus illius, ſemper oberremus, eoſque mentis oculo præſentes ſemper habeamus; facile futurum, vt ineptiarum omnium obliti, prius lachrymas ac gemitus quam voces effundamus. Si præſertim in hac contemplatione, mortem ſemper expectemus. Quæ quocunque tempore eſt ventura, morte illius fractam ac contritam eße.

Eum qui pro nobis eſt mortuus, eundem eße qui a Sanctis omnibus tam diu expectatus fuerat. quia noſtra & illorum vita erat. Cui vera ſacrificia a nobis offerenda eſſe. non quidem qualia fuere antiquorum, ſed ardentes gemitus, qui ex vera pœnitentia, & cogitatione de miſeria ac peccatorum magnitudine, procedant. ſed colloquia cum eo, & fla-

& flagrantes preces. In quibus tria potiſſimum ſpectanda.

Primo, quis ſit ille quem affamur. Æternus nempe Dei viui ac æterni filius; mors mortis, ac fons vitæ. Secundo, quænam illa ſint quæ pertulit: plagæ, nempe, vulnera, ac poſtremo, mors ipſa. quam nec terra neque Sol videre ſuſtinuit. Adeo, vt hic, cœlo abiiſſe videretur: ille, luce erepta, ad conſpectum rei tam indignæ lateret. Tertio, qui nos ſimus. Peccatores nempe miſeri. Quarto, quid illius morte conſecuti ſimus. Liberationem nempe ab ea, & a pœna, quam merueramus. ideoque & ab horrore illius ac formidine. Cujus tam ſtupenda fuit bonitas, vt immani vulnere humana manu trajectus, merum ex eodem noſtri effunderet amorem. Aquam nempe & ſanguinem. Vnde S. Auguſtinus; ex Dominico latere, noſtra ſacramenta profluxiſſe ait. Et S. Chryſoſtomus, μετὰ δὲ τοῦτο καὶ μυστήριον ἀπόῤῥητον ἐτελεῖτο. ἐξῆλθε γὰρ ὕδωρ καὶ αἷμα. οὐχ' ἁπλῶς, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν αὐτὰ

ἐξῆλθον αἱ πηγαί· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἐξ ἀμφοτέρων ἡ ἐκκλησία συνέστηκε· καὶ ἴσασιν οἱ μυσταγωγούμενοι, δι᾽ ὕδατος μὲν ἀναγεννώμενοι, δι᾽ αἵματος δὲ καὶ σαρκὸς τρεφόμενοι.

Precandum ergo ſæpe, ſiue intenta voce, ſiue etiam, ſine vlla. (interdum enim cor ſufficere quod tacet, quia vim amoris ſui effundere non poteſt.) Idque cum in omni vita faciendum, tum præcipue cum finis eius imminet. Tum enim quo magis vox deficit, eo magis intendendum eſſe animum, & ad Deum cum fiducia in eius filium, qui vitam in ſe habet, & iam eam nobis morte ſua peperit, accedendum. Ac præcipue petendam eſſe fidem. Cuius vis eſt tanta, vt dum viuimus, mortem non timeat, qui vitam intuetur: & cum morimur, eam facillime contemnat, qui de futuris cogitat.

Hac occaſione magni aliquot commemorantur heroes, qui in veteri fœdere intentos aſſidue in ſeruatorem habuerunt oculos. adeo vt naturam poſt ſe relinquerent, multiſque teſtarentur miraculis, quam

longe

longe ſupra ipſam eßent. Quales fuiſſe, tres patriarchas, Deboram, Gedeonem, Iephten, Samſonem, Eliam, Eliſæum, Sidrach, Meſach, & Abednego: etiam Salomonem & Dauidem, ante iam dictum: qui templum; omni apparatu ſplendidum magnificumque, regi venturo condidit. Cum ille; ſola paupertate contentus, in tuguriolo natus, & a Sanctis ſalutatus fuerit. Inprimis Simeone, qui in templo aduentum ei hunc eſt gratulatus; ineffabili perculſus gaudio. quod ante mortem, ipſam vitam, ipſam mortis mortem, vidiſſet, ſalutaſſet, tetigiſſet. quem ante animo venturum viderat. Fidei enim id munus, vt ſemper Chriſtum videat: hoc quoque tempore ſemper eum, vbi nunc eſt, aſpiciat; non, vt quondam in carne imbecillem, ſed iam glorioſum ac triumphantem; non tamen ſine carne noſtra.

In hoc vno ſpectaculo, eam oblectare ſeſe. Ac cum intuetur eum, non modo mortem, ſed & flammas omnes, cruces, ac tormenta omnia, contemnere: in ipſa imo morte

vitam viuere, non quam deponit, ſed quam inchoat qui ea præditus hinc abit.

Ea autem cum diuinæ innitatur doctrinæ; hinc petendam eſſe veram ſapientiam. cum qua neque Ariſtotelica, ac ne Socratica quidem dogmata, quanquam magna ſui parte ex eodem fonte profluxerint, eſſe conferenda: quod in Hebræorum ac Græcorum ſcriptis, veritas ſit reuelata.

Aſsiduam quoque vitæ innocentiam petendam eſſe, boniſque cogitationibus atque operibus vacandum. nihil enim eſſe mala conſcientia grauius, quæ futuras poſt mortem pœnas impijs in hac vita proponit. Adeo, vt ante obitum, vitam omni morte grauiorem ſentiant. Quare, probitati incumbendum ſedulo. Atque inprimis adhibendam pœnitentiam, quæ præteritam emendat vitam; præſentem autem in officio continet.

Serium in his rebus ſtudium, longe ijs omnibus præſtare, quæ aut ambiuntur, aut in vita tractantur. Quorum nonnulla hic comme-

commemorantur, quæ nonnullos a cœleſtibus abducunt: qualia ſunt, poëſis per ſe, aſtronomia, juris ſcientia aut medicinæ: tum vero regum negocia ac principum. Quæ nonnulli ita tractant, vt de rege æterno non cogitent. Cum nemo, niſi liber illis, aſpirare ad Dominum ac creatorem ſuum queat. Quare iterum, quod libro primo dictum fuerat, repetitur: ſenſus nempe rationi ſubjiciendos, atque ab illis ſeparandam eſſe mentem. quæ priori ſuo ſtatu nunc excidit.

Hac occaſione, locus de felicitate primorum in Paradiſo parentum, deque eorum crimine, quo hæreditatem mortis propagarunt, agitur.

Cujus vim, Dei filium, morte ſua prorſus deleuiſſe. Quo in cœlum recepto, tanquam duce præuio, ſecutam eſſe fidam militum manum, qui tormentis nullis, nullis minis, ad terrorem mortis agi ac compelli potuerunt: quia præceſſiſſe ducem ſuum atque principem ſciebant. Qui hoc ipſo ſatis

oſtenderunt , ſemel fractam mortis vim fuiſse. Vt præclare dicat Athanaſius, certiſſimum deuictæ mortis eſſe indicium, quod tot ac tanti teſtes, qui ſecuti ſunt aſcenſionem Domini in cœlum, nihilo profectò magis, quam ſi nunquam extitiſſet, eam timuerunt. Hinc de martyribus, fortitudine eorum, mortis contemptu, vita, pœnitentia, & inſtitutis, locus integer. Et inprimis, eos ſic vixiſſe, vt continentia ac temperantia de vitijs; mente de ſenſibus; conſtantia de omnibus aduerſis; tolerantia de pœnis ac ſupplicijs; contemptu mortis de vita; fide, de morte pariter & mundo triumpharent: aut, vt D. Hieronymus, in ijs triumpharet Deus: Triumphus, *inquit*, Dei eſt paſſio martyrum, & pro Chriſti nomine cruoris effuſio, & inter tormenta lætitia. *Sic vixiſſe, vt dum viuerent, tota vita exularent. Ideoque ſeſe lachrymis aſſiduis jeiunijſque maceraſſe, vt facilius ex hoc exilio ad veram libertatem abirent. Vixiſſe enim perſecutionis tempore, aut in montibus & ſolis locis, vbi neque ab hominibus aut eorum vitijs,*

vitiis, ab æternitatis contemplatione abducerentur. Vixiſſe & in tumulis pleroſque, vt ibi ſaltem a crudelitate tuti eſſent. Vbi aſſidue vidiſſe Dominum & Seruatorem, & quemadmodum Ignatius dicebat, ἔρωτα ἐσταυρωμένον *ſuum, ac ſuauiſſimo amore illius contabuiſſe. donec ad dicendum veritati teſtimonium, e terris vocarentur. Tum, de protomartyre Stephano: qui primus omnium magnifice, poſt Dominum, de morte triumphauit; & corona vitæ eſt donatus.*

Qui cum Dominum ad dextram patris ſtantem antequam excederet e vita conſpexit, ſatis oſtendiſſe, nihil amplius jam poſſe mortem, quæ ante Domini in terras aduentum, terrore ineffabili, conſcientias mortalium premebat. vt ne Atlas quidem maius ſuſtinuerit pondus. Quod aduentu Seruatoris noſtri penitus ſublatum eſſe.

Hic jam longa, de natiuitate Domini, amore noſtri, humiliatione, exaltatione, poteſtate denique ac magnificentia, inſeritur παρέκβασις. *Qui cum triumphauerit de*

morte, effeciſſe, vt qui militant in caſtris eius, aut illic ſpei anchoram defigunt, tam auguſtæ ſint victoriæ participes, vtque mortem, jam deuictam eſſe, ante eam, & in ea, ſciant atque intelligant; æternæ vitæ mox participes futuri. In quam nulla mors vllum jus habet.

PLA-

PLATONIS LOCVS EX PHÆDONE DE VITA SECVNDVM MENTEM, quæ eſt munus philoſophi, & initium mortis.

Ἡγούμεθά τι τὸν θάνατον εἶναι; Πάνυ γ', ἔφη ὑπολαβὼν ὁ Σιμμίας. Ἆρα μὴ ἄλλο τι, ἢ τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγήν; καὶ εἶναι τοῦτο τὸ τεθνάναι, χωρὶς μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὲν, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ σῶμα γεγονέναι· χωρὶς δὲ τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν, αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἶναι; ἆρα μὴ ἄλλο τι ᾖ ὁ θάνατος, ἢ τοῦτο; Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο, ἔφη. Σκέψαι δὴ, ὦ 'γαθὲ, ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ ξυνδοκῇ ἅπερ ἐμοί. ἐκ γὰρ τούτων μᾶλλον οἶμαι ἡμᾶς εἴσεσθαι

Vtrum aliquid putamus mortem eſſe? Ita ſane, reſpondit Simmias. Vtrum ergo, inquit ille, aliud quam animæ ac corporis putamus ſeparationem eſſe? vt, nimirum, nihil aliud ſit mori, quam vt corpus ſit ab anima ſeiunctum, & ſeorſum ſine hac exiſtat; viciſſimque anima a corpore ſit ſeparata, eodemque modo, ſola ac per ſe exiſtat? Quæſo, vtrum illud, an quid aliud ab illo eſt, quod mortem dicimus? Nihil, inquit ille, aliud profecto, ſed hoc ipſum. Vide igitur, ô bone, vtrum idem nunc tibi, quod mihi, videatur. quippe hic facilius intelligemus illud, de quo

inter

inter nos nunc agimus. Vtrumne ergo munus eſſe exiſtimas philoſophi, addictum eſſe ijs voluptatibus, quæ e cibo aut e potu percipiuntur? Minime vero, o noſter Socrates, reſpondit Simmias. Quid? ijſne, quæ e rebus Venereis petuntur? Nequaquam, inquit ille. Arbitraris ergo munus eſſe illius, vt in cultu corporis defixus hæreat? hoc eſt, vt exempli cauſa, veſtes habeat eximias, aut calceos, aliaque id genus, quæ ornando corpori excogitantur? Et vtrumne eum talia, aliaq; id genus, admiraturum eſſe, an nullo habiturum loco, niſi quatenus neceſſitas id flagitat, exiſtimas? Nullo ea loco, ſi quid judico, eſſe habiturũ; modo verus, inquit ille, ſit philoſophus. Nonne ergo prorſus ſic videtur tibi, omne talis viri ſtudium, non in corpore eiuſque cura occupari, ſed in id ei incumbendum, vt quantum poteſt, ab hoc faciat diuortium, totumque ſe ad animum conuertat? Mihi

περὶ ὧν σκοπῶμεν. φαίνεταί σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἡδονὰς καλουμένας τὰς τοιάσδε, οἷον σιτίων τε καὶ ποτῶν; Ἥκιστά γε, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας. Τί δὲ, τὰς τῶν ἀφροδισίων; Οὐδαμῶς. Τί δὲ, τὰς ἄλλας τὰς περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖ σοι ἐντίμους ἡγεῖσθαι, ὁ τοιοῦτος· οἷον ἱματίων διαφερόντων κτήσεις καὶ ὑποδημάτων, καὶ τοὺς ἄλλους καλλωπισμοὺς τοὺς περὶ τὸ σῶμα, πότερον τιμᾶν δοκεῖ σοι, ἢ ἀτιμάζειν, καθ᾽ ὅσον μὴ πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν; Ἀτιμάζειν ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὅ γε ὡς ἀληθῶς φιλόσοφος. Οὐκοῦν ὅλως δοκεῖ σοι, ἔφη, ἡ τοῦ τοιούτου πραγματεία, οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ καθ᾽ ὅσον δύναται ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετράφθαι; ἐμοί-

γε.

γε. Ἆρ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις δῆλός ἐστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύων ὅτι μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας, διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; Φαίνεται. Καὶ δοκεῖ γέ που, ὦ Σιμμία, τοῖς πολλοῖς ἀνθρώπων, ᾧ μηδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων, μηδὲ μετέχει αὐτῶν, οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν, ἀλλ' ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὁ μηδὲν φροντίζων τῶν ἡδονῶν, αἳ διὰ τοῦ σώματός εἰσι. Πάνυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις. Τί δὲ δή, περὶ αὐτὴν τῆς φρονήσεως κτῆσιν, πότερον ἐμπόδιον τὸ σῶμα, ἢ οὔ, ἐάν τις αὐτὸ ἐν τῇ ζητήσει κοινωνὸν συμπαραλαμβάνῃ· οἷον τὸ τοιόνδε λέγω· ἆρα ἔχει ἀλήθειάν τινα ὄψις τε καὶ ἀκοὴ τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τά γε τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἀεὶ ἡμῖν θρυλλοῦσιν, ὅτι οὔτ' ἀκούομεν ἀκριβὲς οὐδὲν οὔτε ὁρῶμεν; καίτοι εἰ αὗται τῶν περὶ τὸ σῶμα αἰσθήσεων μὴ ἀκριβεῖς

quidem ſane. Et an non ex ijs omnibus videtur tibi planum eſſe, eum qui revera ſit philoſophus, longe præ alijs a conſortio corporis, ſeiunctum eſſe animam? Videtur plane. Et videmus tamen, multos eſſe e turba, o Simmia, qui arbitrantur, eum qui aut voluptatem ex his talibus non percipit, aut plane eorum non ſit particeps, indignum eſſe vita, aut non ita longe a morte abeſſe. ſiquidem, cum corpore ſit præditus, nullam ſentiat ex eo voluptatem. Ita plane ſe res habet. Iam in comparanda ſapientia, vtrumne credis corporis ſocietatem, ſi quis eam putet adhibendam, fore impedimento, an contra? Id quod volo hoc eſt. Putaſne viſum & auditum, certi aliquid habere, aut aſſenſum ijs homines præbere poſſe? an poëtas eſſe qui in vulgus temere ſparſerunt; nihil, vel videri certo vel audiri? Et tamen, ſatis equidem conſtare arbitror, ſi hi duo ſenſus nihil certi habeant

habeant aut cui poſſit credi, multo minus cæteris id conuenire. cum preſertim cæteri his longe ſint inferiores. Et, num recte ſentire tibi videor? Omnino, inquit ille. Quando igitur dicemus, animam, jam veritatem aſſequi? ſiquidem iam ante diximus, & ſane manifeſtum eſt, eam, vbi corpus in ſocietatem contemplationis huius adhibet, ab eo decipi. Ita ſe res habet. Nonne arbitraris ergo, eam, ſi quo modo, ratiocinando, veritatem rerum, eſſe aſſecuturam? plane, ita eſt. Nonne & illud credis, tum eam ratiocinari optime, cum neque ab auditu perturbatur neque a viſu, & dolore pariter ac voluptate caret? ita quidem, vt relicto prorſus, ac dimiſſo, quantum poteſt fieri, hoc corpore, adeo vt nec ſocietate eius nec conſortio vtatur, ea quæ revera ſunt, inueſtiget. Negari hæc non poſſunt. Nonne igitur hic rurſus, anima philoſophi, contemnit vehementer

εἰσὶ μηδὲ σαφεῖς, σχολῇ γε αἱ ἄλλαι. πᾶσαι γάρ που τούτων φαυλότεραί εἰσιν· ἢ σοὶ οὐ δοκοῦσι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πότε οὖν, ἦδ' ὅς, ἡ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἅπτεται; ὅταν μὲν γὰρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπιχειρῇ τι σκοπεῖν, δῆλον ὅτι τότε ἐξαπατᾶται ὑπ' αὐτοῦ. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀρ' οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι, εἴπερ που ἄλλοθι, κατάδηλον αὐτῇ γίγνεταί τι τῶν ὄντων; Ναί. Λογίζεται δέ γέ που τότε κάλλιστα, ὅταν αὐτὴν τούτων μηδὲν παραλυπῇ, μήτε ἀκοὴ, μήτε ὄψις, μήτε ἀλγηδὼν, μήτέ τις ἡδονή. ἀλλ' ὅτι μάλιστα αὐτὴ καθ' αὑτὴν γίγνηται· ἐῶσα χαίρειν τὸ σῶμα, καὶ καθ' ὅσον δύναται μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ, μηδ' ἁπτομένη, ὀρέγηται τοῦ ὄντος. Ἐστὶ ταῦτα. Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ἡ τοῦ φιλοσόφου ψυχὴ μάλιστα ἀτιμάζει τὸ σῶμα,

καὶ

καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴ καθ' αὑτὴν γίγνεσθαι; Φαίνεται. Τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, ὦ Σιμμία· φαμέν τι εἶναι δίκαιον αὐτὸ, ἢ οὐδέν; Φαμέν τι νὴ Δία. Καὶ καλὸν καὶ ἀγαθόν; Πῶς δ' οὔ. Ἤδη οὖν πώποτέ τι τῶν τοιούτων τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδες; Οὐδαμῶς, ἦ δ' ὅς. Ἀλλ' ἄλλῃ τινὶ αἰσθήσει τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐφήψω αὐτῶν; λέγω δὲ περὶ πάντων, οἷον μεγέθους πέρι, ὑγιείας, ἰσχύος, καὶ τῶν ἄλλων ἑνὶ λόγῳ ἁπάντων τῆς οὐσίας, ὃ τυγχάνει ἕκαστον ὄν, ἆρα διὰ τοῦ σώματος τὸ ἀληθέστατον αὐτῶν θεωρεῖται; ἢ ὧδ' ἔχει, ὃς ἂν μάλιστα ἡμῶν καὶ ἀκριβέστατα παρασκευάσηται αὐτὸ ἕκαστον διανοηθῆναι, περὶ οὗ σκοπεῖ, οὗτος ἂν ἐγγύτατα ἴοι

corpus, & ab eo fugit, tantum vt verſari ipſa poſſit ſecum? Sic videtur ſané. Verum ſcire lubet, quid ad illud quod iam quæram ſis dicturus, o noſter Simmia. Eſt ne aliquid, quod ipſum iuſtum dicimus, an vero nihil extat tale? Sane dicimus. Et quod pulchrum itidem ac bonum? Et quid ni? Velim ergo ſcire, vtrum tale quicquam viſu unquam vſurpaueris. Nequaquam, inquit ille. Num ergo ſenſu alio corporeo, ea affectus es? Quod volo hoc eſt: vtrum vnquam primam rerum omnium naturam, & quo vnumquodque eſt id quod eſt; qualis, magnitudo, nempe, bona valetudo, robur, cæteraque id genus, vt abſoluam, omnia, ita contemplatus es, aut eorum veritatem, ita quenquam, contemplari poſſe credis; ac non contra eum, qui ad ſingula eorum, quorum contemplationi vacat, contemplanda, mente ſe quam optime inſtruxerit, ad ſingula intelligenda, proxime acceſ-

neceſſurum eſſe? Ita prorſus iudico. Eum ergo hoc puriſſime facturum credis, qui ingenij ac rationis aciem ad ſingula conuertat, viſum vero etiam auertat, neque hunc aut alium, in contemplando, ſenſum, ad rationis opus pariter admittat. vt hoc modo, pura ac ſeorſim per ſe ſeparata mente, vti, ſingulaque vt ſunt, pura ac ſeorſim ſeparata, indagare queat; quantum quidem pote fieri, ab oculis ac auribus, omnīque, vt abſoluam verbo, corpore ſeiunctus: certus, nihil eſſe quod perturbet magis animum, minuſque ad poſſeſſionem ſapientiæ ac veritatis, cum in partem aduocatur, peruenire eam ſinat. Nonne talis ergo, ſi quis vſquam, ad naturam primam rerum & eſſentiam, hoc modo, peruenturus tibi, Simmia, videtur? Quam ſint vera quæ a te dicuntur, dici, inquit Simmias, non poteſt. Quare neceſſario ex his omnibus ſequitur,

τοῦ γνῶναι ἕκαστον; Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν ἐκεῖνος ἂν τοῦτο ποιήσειε καθαρώτατα, ὅστις ὅτι μάλιστα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἴοι ἐφ' ἕκαστον, μήτε τὴν ὄψιν παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι, μήτε ἄλλην αἴσθησιν ἐφέλκων μηδεμίαν μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' αὐτῇ καθ' αὑτὴν εἰλικρινεῖ τῇ διανοίᾳ χρώμενος, αὐτὸ καθ' αὑτὸ εἰλικρινὲς ἕκαστον ἐπιχειρεῖ θηρεύειν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγεὶς ὅτι μάλιστα ὀφθαλμῶν τε καὶ ὤτων, καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξύμπαντος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος καὶ οὐκ ἐῶντος τὴν ψυχὴν κτήσασθαι ἀλήθειάν τε καὶ φρόνησιν, ὅταν κοινωνῇ· ἆρ οὐχ οὗτός ἐστιν ὦ Σιμμία, εἴπερ τις ἄλλος, ὁ τευξόμενος τοῦ ὄντος; Ὑπερφυῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς ἀληθῆ λέγεις ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν ἀνάγκη, ἔφη, ἐκ πάντων τούτων παρίστασθαι δόξαν

δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίως φιλοσόφοις, ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοιαῦτα ἄττα λέγειν· ὅτι κινδυνεύει τοι ὥσπερ ἀτραπὸς ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει. ὅτι ἕως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν. καὶ ξυμπεφυρμένη ᾖ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ τοιούτου κακοῦ, οὐ μή ποτε κτησαίμεθα ἱκανῶς οὗ ἐπιθυμοῦμεν· φαμὲν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. μυρίας μὲν γὰρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν. ἔτι δὲ ἄν τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν· ἐρώτων τε καὶ ἐπιθυμιῶν, καὶ φόβων, καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν, καὶ φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς πολλῆς· ὥστε τὸ λεγόμενον, ὡς ἀληθῶς, τῶν ὄντων ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέν. καὶ γὰρ, πολέμους, καὶ στάσεις, καὶ μάχας, οὐδὲν ἄλλο παρέχει, ἢ τὸ σῶμα, καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι.

& hæc ita ſeſhabere, iiſque qui philoſophari volunt ſerio, ſic eſſe ſentiendum, meritoque qui ſunt tales, ita inter ſeſe loqui poſſe: Videmur, cum vacamus contemplationi, certa ratione huc adduci, vt credamus, quamdiu verſaturi ſumus cũ hoc corpore, & quamdiu immixtus tali malo fuerit hic animus, vix futurum, vt in ſolidum id conſequamur quod deſideramus. Ipſam nempe veritatem. Infinitas enim corpus nobis objicit moleſtias. Primo victus cauſa, quẽ neceſsitas præſcribit: tum & ſiqui forte morbĩ incidant. Nam & ij in quærenda veritate, haud paruam ſæpe nobis remoram objiciunt. vt amores, & libidines, & metus; cogitationes deniq; quaſcunque quibus implet animum; hic omittamus. vt non temere dicatur, omnẽ omnino veritatis ab eo intercipi intelligentiã. Nã & bella, & ſeditiones, & quaſcunque ſimultates, nihil præter illud ipſum, & cupiditates eius, nobis creãt.

Quip

Quippe cum diuitiarum cauſa, quæuis oriantur bella: has autē, cauſa corporis, parare homines cogantur; ejus cultui emancipati ac ſeruitio. Et hæc ſunt revera, quæ Philoſophiæ nos vacare non permittunt. Iam quod longe omnium eſt miſerrimum, ſi quando aliquantulum indulget nobis ocij, & ad contemplationē aliquam conuertimur, ibi ſubito in ipſa veri inquiſitione, vbique quaſi ex aduerſo ſeſe obijcit, vbique turbas ciet ac tumultus, vbique animum conſternat, neq; ad veritatis contemplationē ſolidam aſſurgere eum ſinit. Quare omnino videtur nobis opus eſſe, ſi ad puram aſpiremus aliquam ſcientiam ac veram, vt a corpore abeamus, ac res ipſas animo intueamur. Ita enim nobis ea, vt videtur, quam deſideramus, & quam nunc tantopere amamus, continget ſcientia. Poſt hanc vitam nempe. quod ſuadere ipſa ratio videtur. Nam in ipſa non poteſt. Quippe

διὰ γάρ τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν, πάντες οἱ πόλεμοι γίγνονται. τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαζόμεθα κτᾶσθαι διὰ τὸ σῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἄγομεν φιλοσοφίας πέρι, διὰ ταῦτα πάντα. τὸ δ᾽ ἔσχατον πάντων, ὅτι ἐάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὖ πανταχοῦ παραπίπτον, θόρυβον παρέχει, καὶ ταραχὴν, καὶ ἐκπλήττει. ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ καθορᾶν τἀληθές· ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται, ὅτι εἰ μέλλομέν ποτε καθαρῶς τι εἴσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ, καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα. καὶ τότε, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἔσται οὗ ἐπιθυμοῦμέν τε καὶ φαμὲν ἐρασταὶ εἶναι, φρονήσεως· ἐπειδὰν τελευτήσωμεν, ὡς ὁ λόγος σημαίνει, ζῶσι δὲ οὔ. εἰ γὰρ

μὴ

μὴ οἷόν τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δυοῖν θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἐστὶ κτήσασθαι τὸ εἰδέναι, ἢ τελευτήσασι. τότε γὰρ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἡ ψυχὴ ἔσαι χωρὶς τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὔ· καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕτως, ὡς ἔοικεν, ἐγγυτάτω ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν ὅ τι μάλιστα μηδὲν ὁμιλῶμεν τῷ σώματι, μηδὲ κοινωνῶμεν. ὅ, τι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα τῆς τούτου φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν, ἀπ' αὐτοῦ; ἕως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς· καὶ οὕτω μὲν καθαροὶ ἀπαλλαττόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης, ὡς τὸ εἰκὸς, μετὰ τοιούτων τε ἐσόμεθα, καὶ γνωσόμεθα δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰλικρινές· τοῦτο δ' ἐστὶν ἴσως τὸ ἀληθές. μὴ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ. τοιαῦτα

ſi non poteſt fieri, vt pure aliquid cum corpore ac plene cognoſcamus; alterum ſequeretur e duobus; vt aut nuſquam, aut poſt obitum, perueniamus ad ſcientiam. Tunc enim, ac non ante, ſola, ac ſeorſim ſine corpore, ipſa ſecum, anima verſabitur. Quamdiu autem viuimus, ita, niſi fallimur, quam proxime acceſſuri ſumus ad ſcientiam, ſi, quantum poteſt fieri, omni corporis conſortio abſtineamus, nec cum eo vllam, niſi aliud præſcripſerit neceſſitas, ſocietatem ineamus. Ita enim fiet, vt nec vllum a natura eius, quæ nunc implet omnia, ſentiamus incommodum, & ab eo, donec ipſe Deus nos diſſoluet, puri maneamus atque intacti. Tum enim, liberi a corporis dementia ac puri, cum his quæ nunc quærimus, verſabimur, omniaque per nos ipſi, pura, vt ſunt, intelligemus. Quæ eſt, niſi fallor, ipſa veritas. Nefas enim eſt, vt qui non eſt purus, id quod purum eſt contingat. Ita niſi fal-

lor, Simmia, neceſſe eſt, inter ſeſe & loqui & ſentire omnes. eos, qui reuera ſtudioſi veritatis ſunt. An non tibi quoque ſic videtur? Prorſus, o mi Socrates. Si hæc ergo vera ſunt, amice noſter, magna ſpes me tenet, fore, vt ſimulac deuenero quo nunc eundum vides, ibi equidem, ſi alibi locorum, large ac vbertim illud conſequar, cujus cauſa, in hac vita tot moleſtias ſubimus. Quare fieri non poteſt, vt hoc iter quod nunc imperatum mihi; tum a me tum a quouis qui paratam ſibi, vt oportet, ac purgatam putat eſſe mentem, ſine maxima lubentia ſummaque ſpe in poſterum ſuſcipiatur. Non eſt dubitandum, inquit Simmias. Iam autem, nonne tibi ea, cujus ante mentionem fecimus, vera purgatio videtur? vt nimirum, quantum pote, ſeparetur anima a corpore, vtque iam nunc diſcat, congregari in ſe vndique ac colligi; tum vt omni

οἶμαι, ὦ Σιμμία. ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἀλλήλους λέγειν καὶ δοξάζειν πάντας τοὺς ὀρθῶς φιλομαθεῖς. ἢ οὐ δοκεῖ σοι οὕτως; Παντός γε μᾶλλον, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ταῦτ' ἀληθῆ, ὦ ἑταῖρε, πολλὴ ἐλπὶς ἀφικομένῳ, οἱ ἐγὼ πορεύομαι, ἱκανῶς ἐκεῖ, εἴπερ που ἄλλοθι, κτήσεσθαι τοῦτο, οὗ ἕνεκα ἡ πολλὴ πραγματεία ἡμῖν ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ γέγονεν· ὥστε ἥ γε ἀποδημία ἡ νῦν ἐμοὶ προστεταγμένη, μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος γίγνεται, καὶ ἄλλῳ ἀνδρὶ ὃς ἡγεῖταί οἱ παρεσκευάσθαι τὴν διάνοιαν ὥσπερ κεκαθαρμένην. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας. Κάθαρσις δὲ εἶναι ἆρα οὐ τοῦτο ξυμβαίνει, ὅπερ πάλαι ἐν τῷ λόγῳ λέγεται, τὸ χωρίζειν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τοῦ σώματος τὴν ψυχήν, καὶ ἐθίσαι αὐτὴν καθ' αὑτὴν πανταχόθεν ἐκ τοῦ σώματος συναγείρεσθαί τε καὶ ἀθροίζεσθαι, καὶ οἰκεῖν κατὰ τὸ

δυ

δυνατὸν καὶ ἐν τῷ νῦν παρόντι, καὶ ἐν τῷ ἔπειτα, μόνην καθ' αὑτὴν ἐκλυομένην, ὥσπερ ἐκ δεσμῶν, ἐκ τοῦ σώματος; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος. Παντάπασί γ', ἦ δ' ὅς. Λύειν δέ γε αὐτὴν, ὥς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὀρθῶς· καὶ τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτό ἐστι τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, ἢ οὔ; Φαίνεται. Οὐκοῦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον, γελοῖον ἂν εἴη, ἄνδρα παρασκευάζονθ' ἑαυτὸν ἐν τῷ βίῳ, ὅτι ἐγγυτάτω ὄντα τοῦ τεθνάναι, οὕτω ζῆν, κἄπειτ' ἥκοντος αὐτῷ τούτου, ἀγανακτεῖν; οὐ γελοῖον; Πῶς δ' οὔ; Τῷ ὄντι ἄρα ἔφη, ὦ Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκειν μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἥκιστ' αὐτοῖς

ratione, cum in vita hac, tum in futura, ex hoc ipſo corpore, vt e carcere, diſſolui, ac verſare ipſa ſecum diſcat? Omnino, inquit ille. Igitur ſolutio & quaſi animæ a corpore ſejunctio, hoc ipſum eſt, quod mortem appellamus. Omni modo, inquit ille. Soluere autem eam, ſoli, aut præcipue, quod ante dicebamus, ſtudent illi, qui legitime philoſophantur: ideoque nihil aliud eſt ſtudium philoſophorum, niſi animæ & corporis ſolutio ac ſeparatio. Nunquid ita ſe res habet? Sic videtur ſane. Nonne ergo riſu dignum eſſet, quod initio dicebam, ſi quis, poſtquam toto vitæ tempore ita ſeſe comparaſſet, vt dum viueret, quam proxime accederet ad mortem, vbi autem ea iam adeſſet, ægre eam ferret: nonne, inquam, riſu dignum hoc tibi videretur? Quid ni? Atqui, veri ſane ac legitimi philoſophi, hoc agunt ſemper, Simmia: mortem ſemper meditantur. neque quiſquam vi-

uit hominum, qui minus eam reformidet. Nam ſic mecum puta: cum ſit certum, nihil magis improbari ijs quam hoc corpus, nihil petere ac deſiderare magis, quam vt ſola ac ſeorſim ſecum anima verſetur, nonne a ratione vehementer eſſet alienum, ſi tum demum, cum jam voto ſuo potirentur, trepidarent, aut dolerent, ac non potius cum ſumma, vti decet, voluptate, eo ſe conferrent, vbi tantæ rei, cuius toto vitæ tempore ingenti ſtudio flagrarunt, (ſapientiæ nimirum) ſeſe compotes futuros crederent: ejus vero, quod inuiſum illis fuit maxime, conſortio, defungi poſſe ſe ſperarent? Niſi merito pleroſque cenſes, vbi aliquid ex rebus his humanis amiſerunt; pueros, nimirũ, vel liberos quos amabant, aut conjuges, optaſſe ſua ſponte mori, tantum quod ſperarent, ibi eos ſe viſuros, aut, conſortio eorũ, quos deſiderabant fruituros: eum vero, qui amore ardet ſapientiæ, ſibique certo certius perſuadet, nuſquam ea ſeſe vt, oportet,

ἀνθρώπων φοβερὸν. ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει· εἰ γὰρ διαβέβληνται μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ' αὑτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου φοβοῖντο καὶ ἀγανακτοῖεν, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη, εἰ μὴ ἄσμενοι ἐκεῖσε ἴοιεν, οἷ ἀφικομένοις ἐλπίς ἐστιν, οὗ διὰ βίου ἤρων τυχεῖν· ἤρων δὲ φρονήσεως· ᾧ τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάχθαι ξυνόντος αὐτοῖς; ἢ ἀνθρωπίνων μὲν, παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ υἱέων ἀποθανόντων, πολλοὶ δὴ ἑκόντες ἠθέλησαν εἰς ἅδου ἐλθεῖν, ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τοῦ ὄψεσθαί τε ἐκεῖ ὧν ἐπεθύμουν, καὶ ξυνέσεσθαι· φρονήσεως δὲ ἄρα τις τῷ ὄντι ἐρῶν, καὶ λαβὼν σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα, μηδαμοῦ ἄλλοθι ἐντεύξεσθαι αὐτῇ ἀξίως λόγου ἢ ἐν ἅδου, ἀγανακτή-

σει τε ἀποθνήσκων, καὶ οὐκ ἄσμενος εἶσιν αὐτόσε; οἴεσθαί γε χρή, ἐὰν τῷ ὄντι ᾖ, ὦ ἑταῖρε, φιλόσοφος, σφόδρα αὐτῷ ταῦτα δόξειν, μηδαμοῦ ἄλλοθι καθαρῶς ἐντεύξεσθαι φρονήσει, ἀλλ' ἢ ἐκεῖ. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη, εἰ φοβοῖτο τὸν θάνατον ὁ τοιοῦτος; Πολλὴ μέντοι νὴ Δία, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν ἱκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός, ὃν ἂν ἴδῃς ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ ἄρ' ἦν φιλόσοφος, ἀλλά τις φιλοσώματος. ὁ αὐτὸς δέ που οὗτος τυγχάνει ὢν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἤτοι τὰ ἕτερα τούτων, ἢ ἀμφότερα.

niſi poſt hanc vitam, fruiturum, ægre, ac non potius, cum voluptate ex ea abiturum? Equidem perſuadeamus nobis. eũ, ſi revera ſit philoſophus, amice, certo crediturum, nuſquam ſeſe melius, nuſquam purius, quam vbi ante dictum eſt, in poſſeſſionem ſapientiæ admiſſum iri. Quodſi ita eſt, vt paulo ante dictum eſt, næ dementem eum eſſe oportet, ſi cum talis ſit, timere tamen poteſt mortem. Ita Iupiter me amet, admodum, reſpondit ille. Quare, per me licet, vt quemcunque cum mœrore ac luctu vita excedentem videris, eum iudices non ſapientiæ ſed corporis impenſe ſtudioſum. eundemque aut opes, aut honores, & vtrumuis vel vtrunque pariter, impenſe amare.

Lege in ſuperiori loco, pro, τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεκται, τῷ ὄντι ἡμῖν δέδοκται. *quemadmodum ex verſione planum eſt.*

INDEX
In quatuor
DE
CONTEMPTV MORTIS
LIBROS.

A.

Abrahami in immolando filio eximia fides. 58
Academia & Lyceum, ad Contemptum mortis faciunt. 24
Achilles indignam ſapiente vocem apud Homerum emittit. 23
Achilles quam rigide ac ſeuere à Chirone habitus 46
Achillis educatio. 44
Achillem & Herculem, integra ætate extinctos eſſe. 37.
Adami lapſum, cauſam omnium calamitatum eſſe 22.
Adverſam ſortem, mortis inducere contemptum. 39
Aegypti terra, immitis in populum Dei. 64
Aër cauſa omnium morborum & auſpicium. 34
Aetatem audendo firmandam. 48
Aetatem vnam, mortem eſſe alterius. 31
Aeterna vita ac voluptas ejus, ſæpe animo obijcienda. 33 & ſeq.
Aeuum vniuerſum virtutibus patere. 47
Aiacis laus. 44
Alcibiadis laus. ibid.
Alcibiadis educatio. ibid.
Alcibiadem e Socratis gremio ad arma veniſſe. ibid.
Alios iuuenes, alios mori ſenes 36
Ambitio & auaritia mentem à Deo & mortis contemptu auertunt. 69
Amici autoris mortui. 28
Amici defuncti, & de ijs ſæpe cogitandum. 27
Amici hinc rapti, gaudent alibi. 29
Amicorum defunctorũ laudes

des ſape repetendæ animo. 27.
Amor ineffabilis quo Dei Filius humanum genus proſecutus eſt. 73
Amorem patriæ, ante omnia animis militum eſſe infigendum. 43
Amoſides Iſaias. 59
Angeli tugurium circundant, in quo naſcitur Dominus. 74
Angeli vt naſcentem Dominum comitantur, ita in cœlum deduxere. 75
Anima fons & cauſa ſui motus. 30
Anima nihil eſſe in terris velocius. 29
Animæ defectus, morti ſimilis. 35
Animi diuinitatem ex ipſo ſomno probari poſſe. 33
Animæ immortalitas, aliquot probatur argumentis. 29
Animæ immortalitatem ex poëtarum ſcriptis probari. 31
Animæ nihil eſſe contrarium, quod eam deſtruat. 30.
Animæ ſoli imperium in corpus & affectus omnes, καὶ πάντα ἄλογα, connenire. ibid.
Animam ex quatuor elementis nullum habere proprium in quod diſſolui poſſit. ibid.
Animam in orbem moueri. 29. & ſeq.
Animam mortalem eſſe, Epicurus credidit. 29
Animam non diuidi, quia partibus caret. ibid.
Animam ne ab æthere quidem coërceri cum meditatur. 4
Animam ſolam res diuinas ſequi, & naturam Dei tentare. 29
Animam vulnera non admittere. 47. & ſeq.
Animam non eſſe corporis partem. 30
Animam quaſcunque formas ſubire, ac quoſcunque penetrare locos. 29
Animam quo remotior a corpore, eo magis valere. ibid.
Animas, ex ſententia Platonis, alias in aëre vagari, alias ad beata loca transferri. 47
Animas magnas ad libertatem feſtinare 22
Animi humani præſtantiam ſtatim pueris eſſe in-

inculcandam. 3. & ſeq.
Animi originem a cælo eſſe, non a corpore: ſupereſſe corporibus: ſimplicem eſſe. non aquam, non terram, non aërem, non ignem; nullum denique ex elementis. 3
Animi præſtantia, quæ & qualis. ibid.
Animi vires ac facultates, longe Solis ac Lunæ vires excedere. 3
Animo nihil maius, nihil ſublimius. 15
Animum a nimio carnium eſu hebetari, & ab officio abduci. 13
Animus illius qui contemnere vult mortem, quam alte aſcendere debeat. 68.
Animum, imperium habere in vitia. 4
Animum invictum, cuncta ſuperare. 51
Animum nihil in terris maius inuenire poſſe, cum quo poſſit conjungi. ac ne Solem quidem aut Lunam. 16
Animum ſolum fortitudine armatum, totas ſæpe in fugam acies dediſſe. 51
Animum aduerſis fieri maiorem. 38
Animum, imperium habere in affectus. 4
Animum longe vltra vitam ac fortunam extendi. 38
Animus a Deo inſpiratus. 3
Animus militis quomodo cum laude effundi debeat. 43
Annus magnus, 7
Antenoris vrbs Venetiæ. 55
Antri Chironis deſcriptio. 46
Apenninus. 18
Arbores quoque mori. 32
Arctoi milites, quales. 42
Ariſtocles Plato vocatus. 2
Armatus ſaltus. 48
Armis non auerti mortem. 47.
Aſtronomia. 68
Athos mons. 18
Atlas. ibid.
Attributa in Deo diuerſa 14,
Auſpicium veræ vitæ, quale ibid.
Attributa perfectionis in Deo, quomodo intelligenda. ibid.
Αὐτοχειρία an licita. 26

B.

BAlis. 45
Batavi quanto animo in mari, & a patria procul, moriantur. 54
Batauus lucu contemptor. 55.
Bethle, Betlehem. 65
Boreas & Orion Dei Filio inſeruiunt. 75
Britanni. 55

C.

CAmpos integros ac terræ partes, in mare conuerſas. 27
Cananaam terram, vitæ æternæ ſymbolum fuiſſe. 58.
Caſtor. 49
Catonis mortem intuendam. ſed quatenus. 25
Cattorum ſcopuli. 55
Celtæ. ibid.
Centauri Pholoe geniti. 49
Chiron Achillem dimittit. 46.
Chiron heroum laudes canit. ibid.
Chiron vbi inſtituerit Achillem. 45
Chironis ad Achillem ad Troianum bellum abeuntem oratio. 46. & ſeq.
Chironis herba, eiuſque horti deſcriptio. 45
Chironis laus. ibid.
Chironis meditationes & ſtudia. 46
Chriſti Domini & Socratis de αὐτοχειρίᾳ ſententia pene eadem. 26
Chriſto omnem ſapientiam Græcorum inſeruire. 2
Chriſtus loco Muſarum inuocatus. 1
Chriſtus rex vitæ. ibid.
Cimbri. 55
Cleanthes & Carneades tenui victu delectati. 13
Clypeus Achillis, eiuſque deſcriptio. 47
Clypeus, Chalybum igne incoctus. 51
Codanum mare. 2
Cogitandum ſæpe de magnis viris qui euadere mortem non potuerunt. 26.
Coluber humanum genus decepit. 69
Cometas latere & quaſi mori poſtquam apparuerunt. 32
Contagionem maiorem nepotes agitare. 22
Contemptum mortis, cun-

ēta ſuperare. 51
Contemptus mortis magis quam omni genere armorum militem muniri. ibid.
Corpus hominis e mortis materia conſtare. 34
Crocus. 45
Cygni, carmen morti præmittere putantur. 32

D.

DAuid, quam multa de aduentu Dei filij prædixerit. 59
Dauidis fides. ibid.
Dauidem, venturum Dei filium, tanquam præſentem, vidiſſe. ibid.
Debora. 64
Decalogus, cum quanta maieſtate publicatus. 59
Decem menſium faſtidia. 73
Dei, aduocati in morte, auxilium. 64
Dei clementia, in eius filio fundata ac fixa. ibid.
Dei filius, conſanguineus Dauidis. 59
Dei filius, quomodo, a Patre in ſe conuerſo, ab æterno genitus. 15
Dei Filius de morte triumphum ſtatuit. 73
Dei Filius in tugurio naſcitur, & a paſtoribus ſalutatur. ibid.
Deum Filium, ad patrem & cognitionem eius nos deducere. 15
Deum Filium, primi pulchri imaginem eſſe. ibid.
Deum, in contemplatione, ab omnibus humanis rebus ſeiungendum eſſe. 14
Deum, imperare fortunæ. 21.
Deum, vt intelligatur, toto orbe, καὶ πᾶσι τοῖς αἰσθητοῖς, eſſe exuendum. quia hæc inter eum & mentem intercedunt. 14
Deus ſupra omne quod naſcitur aut interit. ibid.
Deus, vbi: & vbi quærendus. ibid.
Deus quomodo excipiat mentem. ibid.
Dictamnus. 45
Diebus ſingulis aliquem mori. 30
Dies omnes ſtudio virtutis impendendos. 38
Diluuium. 58
Diluuium lachrymarum. 71.
Diluuium, Noachi fidem non ſuſtuliſſe. 58

Dolor

Dolor ante mortem deſinit. 35
Dolor conſpectus ante mortem, metus mortis cauſa. ibid.
Dolores aliorum ſæpe conſpecti, metum quandoque tollunt mortis. ibid.
Denſa. 28

E.

EBrietatem vitandam ei qui ad mortis contemptum aſpirat. 13
Eclipſis in obitu Ioſ. Scaligeri. 27
Educatio liberorum qualis eſſe debeat, & quando ea primum ſit inſtituenda. 2
Educationi qualis adhibendus, & qua ab eo vitanda. ibid.
Egeſtas, Labor, Fames, comites Fortunæ. 21
Elementa, ſiue prima corpora, interire ac mortem meditari. 32
Elia in cœlum raptus. 65
Epicurus eiuſque opiniones fugiendæ. 29
Eridanus campos Elyſios a Romanis irrigare dicitur. 24
Erymanthus 18
Eſti. 56
Euganei ſinus. 55
Euphrates. 18
Eurotas, ſiue Galeſus. 44
Exemplo optime doceri militem. 43
Exercitia quæ & qualia milites a teneris diſcere oporteat. 32
Exigua ſtaturæ militem, ſæpe magnum ac procerum animo exuperare & quocunque rapere. 51
Exitus imbellem ac fortem idem manet. 48
Externa ad nos non ſpectare poſt obitum. 38

F.

FAlconis cum ardea pugna deſcripta. 50
Falconaria. ibid.
Fides vi excitatur mortus. 66.
Fidei tranquillitas. ibid.
Fidem ipſum penetrare cœlum. 64
Fidem ſemper a Deo, & præcipue, petendam. ibid.
Fidem longe ſuis alia promittere, quam aut Stoicos, aut Peripateticos, aut Platonicos. 67

Fidem.

Fidem, primo omnium, omnem mortis terrorem ſuſtuliſſe. 58
Fides prolapſi generis humani auxilium a Deo conceſſum. 64
Fides in cruciatibus cœlum oſtendit ac aperit. 66.
Fides Deum eiuſque filium præſentem ſemper videt. ibid.
Fidentes atque audentes Mars iuuat. 52
Filium Dei mortis terrorem, tanquam pondus maximum ac onus animarum, ſuſtuliſſe. 72.& ſeq.
Filium Dei, inſtar ſponſi, ſemper, antequam in carnem veniſſet, ſuis adfuiſſe. 60
Filius Dei quæ & qualia, a natiuitate ad mortem vſque pro nobis pertulerit. 61
Filius Dei promiſſus, omnes Patribus labores mitigauit ac curas. 58
Filius Dei quantus: & de eo ſemper cogitandum. 61.
Filius Dei, corpus non amplius humile, ſed noſtrum tamen habet. 66
Filius Dei, vitæ Dominus. ibid.
Filius Dei quomodo ſe coli poſtulet. 62
Finem aliquem viuendi eſſe. 31
Finem vitæ ab origine pendere. ibid.
Finni. 56
Flores cito mori. 33
Fortitudinem aliam belluarum eſſe, aliam quæ ratione nititur. 44
Fortunam id vocare homines, cuius rationem reddere non poſſunt. 21
Fortunam per ſe nihil poſſe. ibid.
Fortunam & humanam vitam mala cuncta comitari. ibid.
Fortunata Græcorum nemora. 24
Furias improbis minari. 67.

G.

Galeſus fluuius, ſiue Eurotas. 44
Gandaui laus. 55
Gargara. 18
Gargettius, Epicurus. 30
Gaudium quantum ex aduentu filij Dei, percepe-

rint fideles. 60.*& ſeq.*
Gedeo. 64
Generatio æterna filÿ Dei. 58
Gladio ac virtute omnia parari. 43
Goti. 56
Gratiſſima omnia quæ nobis cum amicis ſunt erepta, ſæpe repetenda animo. 28.
Guſtaui II. *laus & virtutes.* 55.*& ſeq.*

H.

HÆmus 18
Hecubæ calamitates. 36.*& ſeq.*
Hecubam optime intellexiſſe, malum eſſe diu viuere. ibid.
Herbæ, telluris alumnæ. 13.
Herbis mortem non auerti. 47.
Hercules, ſectæ Stoicæ autor, 24.*& ſeq.*
Heroes omnes tam ſuperioris æui quam noſtri, mortem obÿſſe. 26
Heroas ſæpe optare mortem. 37.*& ſeq.*
Heroas totum æuum agendo præclara, ſibi vindicaſſe. 37
Heroum fidelium enumeratio. 64
Honor qui mortuis ſolet exhiberi, immortalitatem probat animæ. 31
Hominem, quo maiori præditus animo, eo magis corpus detrectare. 21
Hominem, quo minus cælo debet ac origini ſuæ, eo magis ægre corpus ponere. ibid.
Homines, dum alia agunt, a morte ac ſenectute intercipi. 17
Homo natus primum, vitam deteſtatur. 21
Humanum genus, naſci viciſſim ac mori. 26
Hyacinthi picta. 45
Hydaſpes. 11

I.

IAcobi fides, & luctatio cum Angelo. 59
Idume cæli fauore dignata. 34.
Iephta. 65
Ieſaias, ſtirpe oriundus regia, 59
Ieſaias quæ de Dei filio prædixerit & quanta. ibid.
Ieſsides, Dauid: ibid.

Incendio cuncta peritura. 18.
Indus Occidentalis. 55
Intuba ventri accepta. 13.
Intuba ſoporem craſſum non inducunt. ibid.
Ioſephi Scaligeri obitus, & laus. 27
Iru quid, & quomodo eam, poetæ decepti, Deam eſſe finxerint. 9
Iſaacum, quamuis cæcum, ſide nihilominus vidiſſe. 59
Iſraëlitæ mare rubrum tranſeunt. 64
Iſraëlitas ſceptrum aliquod & regnum extra mortis arbitrium poſitum credidiſſe. 58
Iulij Scaligeri obitus, laus, ſepultura. 27
Iuuenes tres in fornace ignea intacti. 65
Iuuenibus præcipue de morte cogitandum: quia hoc difficilius. 37
Iuuentus poli. 34
Iuuentuti præcipue laudi & celebritati nominis eſſe incumbendum. 48

L.

LAborem ad ſubigendum mortis terrorem conferre. 38
Lacænarum in condendis natorum funeribus, quantus animus. 55
Lactuca. 13
Lamechides, Noachus. 58
Lappi. 56
Latebris ſalutem male quæri. 47
Leonis venatio, in Africa vſitata, 50
Legum ſapientia. 68
Leo quo pacto alibi cum magno venatorum periculo conficiatur. 50
Lernutius. 28
Lernutij obitum deplorat autor. ibid.
Lernutij laus. ibid.
Linga & Vahalis fluuij. 2
Libertas in cœlo poſita. 22.
Liuia fluuius. 55
Liuonia inculta pauet duos reges. 56
Liza fluuius. 55
Loſi. 45
Lunam quomodo Deam homines crediderint. 9

M.

Maceta & Romani, quomodo ad terrarum peruenerint imperium. 51. & ſeq.
Mœſti & queruli in luctu, fugiendi. 23
Magi adueniunt, ut Dominum ſalutent. 74
Mala vita cuilibet eſſe obuia. 22
Malua leues. 13
Manua natus, Sampſon dicitur, a patre Manue. 65.
Martyres ad Dominum feſtinaſſe. 71
Martyrum animoſitas ac tolerantia, vnde. 72
Martyres in ſepulchris vixiſſe. 71
Martyres nonnullos calibes vixiſſe, vt Domino vacare poſſent. ibid.
Martyres vita exules, quamdiu viuerent. ibid.
Martyres in ſolis locis vixiſſe. ibid.
Martyres ſecuti ſtatim mortem Domini. 70. & ſeq.
Martyrum pietas. ibid.
Martyrum tolerantia. 71
Medicina inuentio. 6
Medicina vſus & abuſus. ibid.
Meditatio nocturna, & qua ſit eo tempore mentis in ſeſe reflexa voluptas. 10
Meleager. 49
Mella de ſuberibus prompta. 74
Mens cum in ſe conuertitur, quam praclara & auguſta edat opera. 15
Mens in quo quieſcat. 18
Mens internuncia anima, non ipſa. 30
Mens & anima inter ſe diſtincta. ibid.
Mens quo minus ſurſum feratur, obſtare terram. 12
Mens ſola audit & videt. 10
Mens ſenectute ac ingluuie premitur non anima. 30
Mens a corpore auerſa, magis videt. 16
Mentem beatiſsimam, cum aterna forma coniungitur. 13
Mentem ignis inſtar eſſe, qui ſurſum fertur. 12
Mentem omnibus ſuperſtitem futuram. 12

Mentem hic in alieno verſari loco. 12
Mentem in ſublimi corporis parte, arcem ſibi quaſi habere. 4
Mentem, cum in ſe conuerſa eſt, ſupra omnia externa eſſe. 5
Mentem purgatam, natura æterna iungendam eſſe. 14
Mentem vt iungatur ſibi, ab omnibus ſciungendam. 4
Mentem ſuaſponte in ſe ferri. 11
Mentem ſibi iungendam eſſe. 4
Mentem nunquam meliori in ſtatu eſſe, quam cum in ſe conuertitur. 13
Mentem feliciſsimam, cum totum mundum præterit. ibid.
Mentem contra mortis terrorem exercendam. 38
Mentis opus quod ſit. 17. & ſeq.
Mentis qualis conſtitutio, cum ſibi vacat. 5
Mentis opus non eſſe opum & honorum curam, quæ homines hic fruſtra quærunt. 17
Metanœa, ſiue Pœnitentia, pijs neceſſaria. 58
Miles cuias ſit, non refert. 51
Miles a teneris gladios & clypeos crepundiorum loco habeat. 41
Miles nihil metuat, terrorem autem omnibus incutiat. 42
Miles quomodo a teneris ad bellum excitandus, & qualis eſſe debeat. 41
Militem nihil magis ad Contemptum Mortis quàm ipſa prælia animare. 50
Militem intelligere debere, morti ſe ac patriæ deuotum eſſe. 41
Militem verum, ſui ignarum quaſi, in acie eſſe. 52
Militi pleraque manu diſcenda eſſe. 48
Militi præſertim, labori cuicunque incumbendum. 42.
Militi de armis ſemper cogitandum. 41
Militi quæ cogitanda ſint, & odio præcipue habenda. 43
Miſeri per ſe optant mori. 39
Miſerrimos eſſe, quibus vita placet. 36
Miſerrimos eſſe qui non libenter

libenter moriuntur. ibid.
Modum mortis, multis eius incutere terrorem. 34
Moly vires, allegoria, & laus. 45.
Moly duplex, & eius deſcriptio. ibid.
Monumenta defunctorum efficere ne obliuiſci mortis poſsimus. 31
Moriendi initium eſſe, ſi quis a ſenſibus animum auertat. 8
Mors eadem. 34
Mors non eſt aliud atque aliud. ibid.
Morte imminente, omnes cogitationes, omnes vires, ad Deum conuertendas. 63. & ſeq.
Mortem omnes ſui monere. 31.
Mortem diu addiſcendam. 51.
Mortem filij Dei, & extrema pracipue, a nobis, diligenter eſſe expendenda. 62
Mortem nemo vnquam euaſurus. 52
Mortem non omnibus eadem euenire ætate. 36
Mortis onus atque pondus, ante Domini aduentum omnes preſsiſſe. 72
Mortis & mortuorum conſpectus, dolorem tollit mortis. 35
Moſa fluuius. 2
Moſchus, frigore non tutus. 56
Moſen, ſæpe Dei Filium præſentem vidiſſe. 59
Moſes diuinus, & eius libri. 22.
Mundum eſſe inſtar hominis multimembris. 13. & ſeq.

N.

Natiuitas humillima Filij Dei. 65
Naturam nos docere mori. 31 & ſeq.
Naturam omnibus epulas ſuas ſponte apponere. 13
Nemo hactenus euaſit mortem. 52
Nepenthes. 45
Noachus generi humano & terris ſuperſtes. 58
Noctis quies ac tranquillitas, quantopere ſit apta menti in ſe conuerſæ. 11

O.

Oculis non credendum. 10
Oculos non raro falli. 8
Oculorum cum mente affinitas, & quaſi cognatio. 9
Oebalidæ potentes, Spartani. 54
Oeta. 18
Omnia aut euaneſcere paulatim aut interire. 48
Omnia præterire. 31
Opinionem de animæ mortalitate, eſſe impiam. 29
Orationes imperatorum, quæ apud hiſtoricos extant, militi legendas. 43
Orbryadis & Epaminondæ conſtantia. 26

P.

Poena populo Dei ab Ægyptijs & Pharaone plurima illata. 64
Panace duplex. 45
Panace Achillis. ibid.
Paradiſi deſcriptio. 69
Parthenion. 45
Paſtores, Dei Filium ſalutant. 73. & ſeq.
Partem noſtri maximam, æternam eſſe. 47. & ſeq.
Pater, mater, fratres, reliquique amici, morte erepti, ſæpe proponendi animo. 28
Patientia, ſenſus docet menti ſuccumbere. 48
Patientiam, militum optimam nutricem. 41
Patres & patriarchas omnes antiquos, Dei filium eminus venturum vidiſſe. 58
Patrimonij, conjugis, liberorum, ac ſimilium, amorem, multis terrorem incutere mortis. 36
Pauperes & miſeros, ſæpe facillime mori. 38. & ſeq.
Paupertatem ad demandum mortis terrorem conferre. ibid.
Pecudes & armenta placide mori. 32
Pedibus ſalutem male quæri. 47
Pericula interdum exercitij cauſa eſſe prouocanda. 39
Phadrus, quomodo a Socrate amatus. 6
Phadri caſaries & forma. ibid.
Phænaretæ ſoboles, Socrates dicitur. 5

Phaſis incognita. 13
Phaſidis aues. ibid.
Phlegethon poëtarum figmentum. 23
Philoſophi, veri artifices, dicuntur. 13
Philoſophia, & ex ea quid diſcendum militi. 44
Philoſophum in expugnandis atque extirpandis vitijs inſtar agricolæ debere eſſe. 12
Pindus. 18
Platonis enthuſiaſmus. 16
Platanus Socratica. 6
Plato ex Neptuni ſtirpe ortus putabatur. 27
Poëtas quoque immortalitatem confirmare anima. 30. & ſeq.
Poëtarum fabulæ de ijs quæ poſt mortem ſunt, deprimunt animos. 23
Poëtas amatorios ijs qui de mortis cogitant contemptu, fugiendos. 24
Poëtas & eorum fabulas de inferis, vitandas ijs qui de morte contemnenda ſerio cogitant. 23
Poëtas non omnia mentiri. 30.
Pelion. 45
Pollux. 49
Polydori cædes. 37
Polyxene Achilli mactata, ibid.
Poſteritatis conſiderationem, mortis tollere terrorem. 38
Tradationi operam antiquos dediſſe. 49
Precum formula quibus ſæpe compellandus Dei Filius. 62
Priamus & Neſtor. 37
Probitas ſimplicitaſque magnum ſolatium. 67. & ſeq
Prælia, ad Contemptum mortis, maxime animare militem. 50
Pulchri admiranda contemplatio in Socrate. 6
Pulchri amore omnes duci, 16.
Pulchrum primum, omnis pulchri originem in terris eſſe. 6
Pulchrum ipſum non videri oculis. 11
Pulchrum quot modis quærant homines. 16. & ſeq.

R.

Relicti ſoli ab amicis ac deſerti, mortem optant. 28
Religio falſa, & origo eius, 11.

Remedium aduerſus mortem omnium animis à Deo eſſe inſitum. 37
Rhodope. 18
Romæ mors & reliquiæ. 27
Romanorum fortitudo ac conſtantia ante oculos ponenda. 26
Romanos quoties de hoſte, toties de morte triumphaſſe. ibid.

S.

SAcras literas præcipue legendas, iiſque fidem adhibendam. 32
Salomon templum condit Dei filio. 65
Sapientiæ mæror, in Socratis morte. 8
Sapientiæ non prorſus ignaros fuiſſe Græcorum heroas qui ex Troiana expeditione nobilitati ſunt. 44
Sapientiam guſtandam tantum militi. 43
Sapientiam apud Aſſyrios ortam, in Ægyptum, Siciliam, ac tandem Græciam perueniſſe. 67
Sapientiam veram ſolos Iudæos olim, & nunc Chriſtianos, habere. ibid.
Sarmatæ. 56
Scaldis fluuius. 55
Scythæ & Thraces natos lugent, morientibus gratulantur. 23
Secundis rebus, de morte cogitandum eſſe potiſſimum. & hoc præcipue docendum. 16
Senes qui moriuntur, plura reliquis incommoda tuliſſe vitæ. 36
Senectutis incommoda. 37
Senſus, contemnenti mortem vſibus humanis auertendos. 69
Senſus falli & incertos eſſe. 9
Senſus ſæpe deludi. ibid.
Seruitutem ſtatim odiſſe diſcat miles. 43
Sexus rationis egens. 24
Sibylla decem. 60
Sidera, Filium Dei natum eſſe intelligunt. 74
Sibyllæ Dominum venturum prædixerunt. 60
Sidera quædam, quales ſunt cometæ, latere, poſtquam apparuerunt. 33
Simeo ſalutat Dominum. 65
Socratem fruſtra lugent Athenienſes. 7. & ſeq.
Socrates ad mortem vſque philoſophatur. 7
Socrates quo pacto vixerit. 5
Socrates, quomodo mortuus. 7

Socrates veritatem quæſiuit, quæ in ſolo Dei verbo reuelatur. 67
Solis defectus, mortis eius eſſe indicium. 33
Solem & ſidera, mori quotidie & naſci. ibid.
Solem primo Deum crediidiſſe homines, oculis deceptos. 11
Somni & mortis affinitas. 33
Spartanis mortuos in bello lugere nefas. 54
Spartani muris & vallo carebant. ibid.
Spes & charitas fidem ſequuntur. 66
Spiritum nulla ratione melius quam gladio aut haſta effundi. 43
Spiritus noſter, opus contemplationis quod hic inchoauit, in altera perſequitur vita. 19
Spiritum vbique æque longe a cælo diſtare. 77
Spiritus vbi egreditur non referre. ibid.
Stephanus protomartyr, & illuſtre eius Martyrium. 72
Stoici a natura negant mortis terrorem eſſe. 25
Stoici, fatorum comites, & mundi imago. ibid.
Stoici frequenter legendi. 24
Stoici quo pacto moriendum putent. 25
Stoicorum dogmata & laus. ibid.
Stoicorum origo. 24
Stoicorum ſecta maſcula. ibid.
Styx poëtarum figmentum. 23
Sueones. 56
Summum diem ſemper expectandum. 38

T.

Tellus omni ſtudio ſubigenda, mortem contemnenti. 69
Tempora noſtra, nihil antiquis cedere, quod ad virtutem. 52
Terra, aër, mare, oculis & per eos menti, inſidiantur. 11
Terram vi & vſu mentis expugnandam. 12
Terra quomodo ſub imperium mentis ſit redigenda. ibid.
Terribilis viri fortis in acie ſpecies. 53
Terrorem mortis paulatim vincendum. 51
Terrorem mortis naturalem

eſſe negant Stoici. 25 48
Tmolus. 18
Tres Patriarchæ. 64
Trinitatem, ſine reuelatione Dei, neminem intellexiſſe. 15
Tonitru armatus Dei Filius & fulmine. 75
Torporem militi præſertim vitandum. 42
Triumphus magnificus Filij Dei & poteſtas. 75
Tuba Filij Dei, ſupremo die defunctos excitabit. ibid.
Tumulum nihil militi addere. 54
Tydeus Homericus, magnus animo, corpore puſillus. 51
Tyroni non peruoluendum Ariſtotelem, aut reliquos philoſophos, 44
Tyrtæi carminibus Spartanos in bello vſos eſſe ibid.
Tyronem recta ab ætate prima in bellum duci. 51. & ſeq.

V.

Vagitus hominis naſcentis primum, vitam eſſe ingratam arguit. 21
Vangiones. 55
Vates omnes Dei filium venturum intuentur. 65
Venatio militi commendata. 48
Venatio in genere duplex. ib.
Venationi veteres heroas operam dediſſe. 49
Venetiarum laus & deſcriptio. 55
Ventos & imbres militi eſſe perferendos. 41
Veritatis ſtudio & ratione mortis mœrorem tolli. 37
Venus diu fugienda militi. 42. & ſeq.
Via mortis publica, & ſemel calcanda. 52
Viam omnem qua exit fortis animus in cœlo deſinere. 53. & ſeq.
Viam vnam eſſe qua euadi mors poſſit. 54
Victimis non eſſe Deo aut eius Filio litandum. 62
Victus ſobrius, & quali vti debeat, qui ad contemptum mortis aſpirat. 12. & ſeq.
Victus militaris qualis eſſe debeat. 42
Victus Philoſophicus, & tenuis. 12
Victus qualis ad contemptum mortis requiratur. ibid.
Vir fortis quomodo in acie verſetur. 53
Virtus quo pacto præcipue pareatur. 22

Vir-

Virtutem ac pietatem, fruſtra coli, ſi cum corpore extinguatur anima. 29
Virtutem ei induendam, qui de morte contemnenda cogitat. 22
Virtutem non videri oculis. 11
Virum fortem, etiam mortuum, timeri. 53
Virum fortem, qui aduerſo iacet vulnere, gratiſsimum Soli ſpectaculum. ib.
Viſum inter quinque ſenſus certiſsimum. 9
Vitæ contemptum, tranquillitatis cauſam eſſe maximam. 22
Vitæ malâ omnem numerum excedere. ibid.
Vitæ incommoda, ſæpe expendenda. 21
Vitam agendo proferendam. 47
Vitam quod ſequitur, noſtrum eſſe. 48
Vitam quæ negatur patriæ, morbo eſſe concedendã. 43
Vitam ſecundum mentem, mortis principium a Platone dici, & quare. 5
Vitiorum odium, ad tranquillitatem animi conferre. 67
Vlyſſes ſectæ Stoicæ autor. 25
Vndam & tellurem, & quicquid habent hoſtes, audendo parari. 51
Vniuerſum hoc, quaſi domum fortunæ eſſe. 21
Volucrum mors placida & vita. 32
Voluptatem procul ab educatione militum habendam. 41
Voluptas quomodo naſcatur, & paulatim animum expugnet. 8
Vrintius. 28
Vrbes quoque mori. 27
Vſum omnia in bello poſſe. 52
Vulnere adverſo ſatu eſſe ſi miles iaceat. 54
Vua arida. 13
Vua noua. ibid.

Errata typographica Lectori emendanda relinquimus. In vtraque editione lib. 1. ſcribendum, *cœnaque Deorum Innocua, caules.*

A01 115 3041

LVGDVNI BATAVORVM,
Typis ISAACI ELZEVIRI,
Iurati Academiæ Typographi.
CIↃ CIↃ C XXI.

BI
V
X